

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Lucie Vaníčková

Britský postoj k Evropské unii za vlády Tonyho Blaira

Magisterská diplomová práce

**British approach to the European Union under the rule
of Blair Cabinets**

Vedoucí magisterské diplomové práce: Mgr. Lucie Tunkrová, Ph.D., M.A.

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci

Obsah

Obsah.....	3
Úvod.....	4
1. Teoretické ukotvení euroskepticismu v britské evropské politice.....	10
1.1 Definice a typy euroskepticismu	10
1.2 Vývoj a charakteristiky britského euroskeptického přístupu k ES/EU po druhé světové válce	17
2. Charakter britského přístupu ke spolupráci se západoevropskými státy po druhé světové válce před vstupem do Evropského společenství	22
3. Ideové kořeny a evropská politika (New) Labour 1983-1997.....	30
3.1 Modernizace evropské politiky Labouristické strany 1983-1994	30
3.2 Třetí cesta a evropská politika New Labour 1994-1997.....	36
4. Strategie New Labour v evropské politice po nástupu k moci	41
4.1 Konstruktivnost a pragmatismus jako nástroj obhajoby národních zájmů	41
4.2 Komunikace s britskými médii a veřejností o evropských tématech	49
5. Opt out EMU: analýza důvodů a dopadů nepřijetí eura.....	56
5.1 Domácí politické aspekty přístupu New Labour k EMU a dopady nepřijetí eura na cíle evropské politiky Tonyho Blaira	56
5.2 Ekonomické aspekty vládního postoje k EMU	62
5.3 Analýza postoje veřejného mínění	69
Závěr	74
Bibliografie.....	80
Abstrakt	98
Abstract	99

Úvod

Přestože je Velká Británie členem Evropské unie (EU), resp. Evropského společenství (ES)¹ již více než třicet let, evropská politika britských vlád odráží rozpolcenost politické elity, veřejnosti i médií v otázce, zda je účast Spojeného království v projektu evropské spolupráce přínosná a důležitá pro národní zájmy. Z pohledu evropského pozorovatele se mohly některé kroky britských vlád jevit jako přinejmenším rozpačité, vedoucí k izolaci Spojeného království po vstupu do Společenství. Příkladem může být chování dané nejednotou vládního kabinetu v první polovině 90. let. Rétorika opoziční New Labour (tento výraz používám od nástupu Tonyho Blaira do čela strany)² směrem k EU, která silně kontrastovala s přístupem konzervativní vlády, a nástup New Labour do vlády v květnu 1997 slibovaly výrazné přehodnocení přístupu vlády Velké Británie³ k EU a zapojení značně euroskeptické země do aktivního utváření evropské integrace.

Výběr tématu práce odráží zájem autorky o evropskou politiku a vztah Velké Británie k EU. Období vlády Tonyho Blaira bylo zvoleno proto, že cíle a deklarovaný přístup Blairovy vlády, označované za nejevropštější od dob Edwarda Heatha,⁴ se v evropské politice zprvu zdály být zásadním mezníkem ve vztahu Velké Británie a ES/EU, nicméně se ukázalo, že působení vnitřních i vnějších faktorů omezilo splnění vytyčených cílů. Přestože evropská politika Tonyho Blaira nebyla zcela naplněna, v historii vztahů ES/EU a Británie jí patří nezastupitelné místo.

Cílem této práce je zhodnotit, zda se očekávání vkládaná do Blairovy vlády naplnila. Do jaké míry se změnil postoj Velké Británie k EU za

---

¹ ES používám pro období před rokem 1993, EU po ratifikaci Smlouvy o Evropské unii. Dále používám obecně výraz Společenství pro období od podpisu Římských smluv až do současnosti.

² Viz podkapitola 3.2.

³ Vzhledem k tomu, že není zapotřebí zahrnovat Severní Irsko, protože evropská politika obou hlavních stran se zaměřuje na Velkou Británii, je tento termín v práci převážně užíván místo výrazu Spojené království.

⁴ FEATHERSTONE, Kevin: *The British Labour Party from Kinnock to Blair: Europeanism and Europeanization*. Paper prepared for the European Community Studies Association's Sixth Biennial Conference: June 2-5 1999, Pittsburgh. University of Pittsburgh, Archive of European integration, http://aei.pitt.edu/2266/01/002348_1.PDF (20. 9. 2009)

Blairovy vlády? Lze říci, že defenzivní resp. skeptická rétorika Tonyho Blaira a New Labour na domácí půdě odráží snahu neztratit voličskou podporu a vyhnout se přílišné kritice anti-evropských médií? Uspěla Blairova vláda v plnění cílů své evropské politiky? Následující text se neomezí pouze na vládní přístup k EU a jeho limity dané politickou situací a postoji ministrů a poslanců New Labour, ale ve snaze podat širší náhled na problematiku vztahu Velké Británie a EU je začleněna analýza vlivu veřejného mínění konkrétně v otázce přijetí eura a nastíněna je rovněž strategie vlád při komunikaci s médií, jejichž postoj EU se vedle názorů veřejnosti a důrazu, který na něj vláda kladla, ukázal jako zpomalující faktor proevropské politiky Tonyho Blaira. Na tomto základě budu ověřovat hypotézu, že *pragmatická a konstruktivní evropská politika Blairových kabinetů nepřinesla zásadní změnu v postoji Velké Británie k EU, protože s ohledem na část politické scény a podstatnou část britské společnosti (voličů), která setrvává na postojích mírného euroskepticismu, neexistovala dostatečná vůle aktivně prosazovat hlubší integraci především v oblastech tradičních britských zájmů.*

Práce je koncipována jako analýza přístupu vlády Tonyho Blaira k EU, která je doplněna teoretickým rámcem euroskepticismu, začleněním historického postoje Británie k EU a vysvětlením modernizace politického programu New Labour. Obě posledně jmenované oblasti obsahují prvky euroskepticismu v prvním případě silného, ve druhém mírného. Chronologický přístup vývoje vztahu Británie a ES/EU doplněný o průběh transformace Labouristické strany v evropské otázce byl zvolen pro objasnění komplikovaného vývoje britského postoje k ES/EU, jehož změna směrem k pozitivnějšímu vnímání evropské integrace byla jedním z cílů Blairovy evropské politiky. Vzhledem k historickému pojetí se není možné na některých místech vyhnout deskriptivní metodě, nicméně snahou je za použití empirických dat analyzovat a spojovat události do uceleného rámce. Především ve třetí a čtvrté kapitole se objevuje komparativní metoda sloužící k porovnání přístupu Konzervativní strany a New Labour k EU, na kterém ukazují, v čem byla evropská politika New Labour inovativní a kde převzala postoj konzervativců.

První kapitola poskytne teoretický rámec celé práce, kterým je euroskepticismus. Nejprve se zaměřím na definice euroskepticismu a různé typologie. Ve druhé části objasním rozdílné chápání euroskepticismu ve Velké Británii. Dále se budu věnovat vývoji euroskepticismu na Britských ostrovech a jeho, v Evropě unikátní, přítomnosti ve dvou hlavních politických stranách.

Druhá kapitola pojednává o obecných principech britské zahraniční politiky, které jsou aplikovány na konkrétní případy a stanoviska, jež Velká Británie zaujala k evropskému sjednocování po druhé světové válce. Na základě první kapitoly budou na konkrétních příkladech nastíněny prvky euroskepticismu v britském přístupu k evropské integraci. Kapitola dále vychází z předpokladu, že dlouhodobá tradice a kontinuita vývoje britského politického systému ovlivnila přístup ke kontinentální Evropě po roce 1945. Nelze ovšem hovořit o široce pojaté analýze, neboť si neklade za cíl podat vyčerpávající souhrn historie britské zahraniční politiky, pouze se snaží upozornit na historické souvislosti, které mají stále určitou platnost.

Aby bylo možné vysvětlit pozadí Blairovy evropské politiky, je ve třetí kapitole nastíněna podstata transformace Labouristické strany. Kapitola se zaměřuje na hlavní důvody transformace, která vyústila také ve změnu přístupu k evropské integraci. Věnuji se pouze otázkám souvisejícím s evropskou politikou a nezabývám se postojem Labour k domácím tématům, pokud nesouvisí s ES/EU. Prostor je věnován nejprve počátkům modernizace v 80. letech minulého století a jejich souvislostem. Následně přistupuji k období, ve kterém se pod vedením Tonyho Blaira zrychlil proces modernizace (koncept třetí cesty) a zároveň i nabral poněkud jiný směr.

První část čtvrté kapitoly ozřejmí dvě strategie Blairovy evropské politiky, která byla součástí širšího rámce volební strategie New Labour. První se týká obecného východiska postoje k EU, jímž se stal konstruktivní přístup, který sloužil jako prostředek k obhajobě národních zájmů. Důraz bude kladen nejen na nové přístupy, které New Labour pod vedením Tonyho Blaira zaujala a které ukazují na aktivní zapojení do formování evropské integrace, ale prostor bude dán také tématům, ve kterých Blairova vláda zaujala tradiční britské postoje. Druhá podkapitola se zaměří na rétoriku směrem k veřejnosti

a skeptickým médiím ve snaze obhájit proevropskou politiku, na níž je vidět propast mezi vládní politikou a názory veřejnosti, kterou New Labour nedokázala odstranit a která ovlivňovala evropskou politiku Tonyho Blaira.

Pátá kapitola v první části analyzuje politické důvody a dopady nepřijetí eura. Zároveň jsou v této části nastíněny vnitrostranické rozdílné názory na přijetí společné měny. Z pohledu cílů evropské politiky poukazují na omezení, které přineslo nepřijetí eura, k dosažení hlavního cíle, tj. být vedoucím hráčem v EU. Druhá podkapitola shrne ekonomické aspekty nepřijetí eura a jejich důležitost. Zmíněny budou ekonomické testy, které byly do značné míry součástí vládních politických kalkulací. Podrobněji bude rozebrán nejdůležitější test konvergence a v závěru budou jmenovány ekonomické výhody přistoupení k Ekonomická a měnová unie (EMU). Třetí část na základě dat z průzkumů veřejného mínění analyzuje postoj veřejnosti, který je možné charakterizovat jako mírně euroskeptický. Na druhé straně se ukázalo, že existuje prostor pro přesvědčení občanů, a proto zmiňují nedostatečnost vládní strategie v této oblasti.

V následující analýze pramenů a literatury použitých ke zpracování tématu se zaměřím na stěžejní knižní tituly, odborné články, projevy, programová prohlášení atd., neboť zdrojů ke zkoumání britského vztahu k EU je značné množství. Níže uvedené práce jsou tedy pouze zlomkem dostupné literatury. Velmi široce je zmapováno období po druhé světové válce před britským vstupem do Evropského společenství. Autoři se věnují ve velké míře důvodům, proč Británie stála stranou v počátcích evropského integračního procesu. Tyto stručné analýzy jsou poměrně často součástí obsáhlejších knih zabývajících se vývojem poválečné evropské spolupráce. Za všechny jmenuji např. *Foreign Policy in the European Union* Bena Soetendorpa, *The Politics and Economics of the European Union* Roberta Jonese, *The Government and Politics of the European Union* od Neila Nugenta či *The Member States of the European Union* editovanou Simonem Bulmerem a Christianem Lequesenem. Čistě historickou prací poskytující komplexní souhrn událostí týkajících se evropské integrace je *Budování Evropy* od Pierra Gerbeta. Z českých prací zmíním *Západ. Spojené státy a Evropa ve studené válce* Petra Luňáka, který

se ovšem zaměřuje spíše na globální události související s vývojem v Evropě. Nicméně dostatečný prostor věnuje i evropské integraci. Dále je možné využít práce zaměřující se pouze na Velkou Británii, které přinášejí hlubší vhled do dané problematiky i když pouze v některých oblastech. Např. kniha Johna Younga *Britain and European Unity 1945-1999* zahrnuje celé poválečné období a poskytuje tak stručný, což je do určité míry jejím nedostatkem, protože zahrnuje pouze některé aspekty poválečné britské evropské politiky, ale na druhé straně ucelený pohled na postoj Británie k Evropě.

V kapitolách věnovaných vývoji postoje Labouristické strany k ES/EU a evropské politice vládní New Labour cituji kromě obsáhlejších knih a odborných článků stranické materiály a projevy Tonyho Blaira. Stanické materiály odrážejí politický program a stanoviska strany, a tudíž nepodávají zcela objektivní náhled na konkrétní situace. Proto jsou doplněna o hodnocení autorů jmenovaných dále. Z autorů zabývajících se postojem Británie, resp. New Labour a Tonyho Blaira k EU, které cituji, zde uvedu Stefana Fellu, Davida Bakera, Marka Bevira, Julie Smithovou, Neila Nugenta či Anthonyho Seldona. Jejich práce docházejí vesměs k podobným závěrům, nicméně pro svá tvrzení uvádějí rozdílné argumenty, což rozšiřuje možnost zasazení období Blairovy vlády do různorodých souvislostí.

V kapitole zabývající se analýzou důvodů a dopadů nepřijetí eura využívám materiály Ministerstva financí, odborné studie a články a data z výzkumů veřejného mínění. Obecně lze shrnout, že oficiální ministerské materiály se drží linie vládní politiky a lze v nich kromě relevantních údajů nalézt také nic neříkající obecné fráze. Na druhé straně poskytují oficiální ekonomické údaje, se kterými je v kapitole dále pracováno. Ve snaze nedržet se pouze vládních údajů jsou do textu začleněna také data z jiných studií a odborných článků. V analýze postoje veřejného mínění využívám pro porovnání data z více zdrojů (Eurobarometr, ICM, Ipsos Mori). U jednotlivých autorů je možné spatřovat odlišnou důležitost ekonomických a politických faktorů, které ovlivnily postoj vlády k EMU. Převážně panuje shoda, že politické faktory jsou zásadní pro rozhodnutí vyhlásit referendum o přijetí eura (Donnelly, Stephens, Baker, Carter, Howarth).

Ke zpracování teoretického rámce jsou použity práce Alekse Szczeriaka, Paula Taggarta, Anthonyho Fostra, Roberta Harmsena, Menna Spieringa, Chrise Gifforda a dalších. Szczerbiak a Taggart přicházejí s jedním z možných rozdělení euroskepticismu na dva typy podle intenzity nesouhlasu s evropským integračním procesem. Nicméně sami připouštějí kritiku jejich teorie a zapracovávají připomínky ke své práci. Přínos této dvojice lze spatřovat také v porovnání jejich typologie s přístupy jiných autorů, protože obsahuje kritické zhodnocení. Ke zpracování vývoje euroskepticismu ve Velké Británii přispěl Anthony Foster. Přestože je mu vytýkána přílišná obecnost definice euroskepticismu, kladem jeho práce je zasazení euroskepticismu do rámce britské politické scény v poválečném období. Vnímání pojmu euroskepticismus v Británii je popsáno v kapitole *British Euroscepticism* v knize *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration* editorů Harmsena a Spieringa.

Přestože se domnívám, že hlavní cíl práce se podařilo naplnit, jsem si vědoma nedostatků, které souvisejí s omezeným rozsahem práce. Rezervy lze spatřovat především v tom, že ve stanoveném rozsahu není možné detailně pokrýt všechny aspekty postoje Velké Británie k EU, který zahrnuje značné množství témat a faktorů. Oblasti, kterým se tato práce věnuje, považuje autorka za stěžejní pro pochopení nejdůležitějších rysů britského přístupu k EU v období vlády Tonyho Blaira. Dalším omezením práce je nedostupnost některých vládních materiálů, které podléhají utajení a budou dostupné až po uplynutí stanovené lhůty.

Na tomto místě bych zároveň ráda poděkovala vedoucí diplomové práce Mgr. Lucii Tunkrové, Ph.D., M.A. za cenné komentáře a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za povzbuzení a podporu, kterou mi poskytli při psaní práce.

1. Teoretické ukotvení euroskepticismu v britské evropské politice

1.1 Definice a typy euroskepticismu

Vývoj evropského integračního procesu neodpovídal vždy potřebám či zájmům všech zúčastněných. Příkladem mohou být nejen státy, které se z různých důvodů po určitou dobu nezapojily do evropské spolupráce v rámci Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO), Evropského hospodářského společenství (EHS) či Evropského společenství/Evropské unie (ES/EU), ale i členské země, které neusilují o prohlubování integrace např. v obavě o ztrátu suverenity či ohrožení národních zájmů. Nevyhovující tempo evropské integrace či odmítání samotné její podstaty vyústily, ve snaze definovat tyto postoje, ve vytvoření termínu euroskepticismus. Typickou euroskeptickou zemí je Velká Británie, která se připojila k ES, i když nepatřila k zakládajícím členům, a ve které jsou již od počátku stále přítomny obavy z federalistických tendencí integračního procesu.

Harmsen a Spiering uvádějí, že „*euroskepticismus byl původně anglický fenomén, který přispíval k vnímání rozpačitosti a odlišnosti státu ke kontinentálnímu projektu politické a ekonomické integrace.*“⁵ V současnosti již ovšem nelze euroskepticismus považovat čistě za britský fenomén, neboť zdrženlivost vůči evropské integraci se projevuje i v dalších evropských státech.⁶ Paul Taggart píše,⁷ že „*s prohlubující se evropskou integrací v posledních letech sílí i nesouhlas s EU v západoevropských stranických systémech.*“⁸ Jako projevy euroskepticismu můžeme vnímat postoje veřejnosti i politiků k evropským otázkám např. v průběhu volební kampaně a voleb do

---

⁵ HARMSSEN, Robert – SPIERING, Menno : *Introduction: Euroscepticism and the Evolution of European Political Debate*. In: HARMSSEN, Robert – SPIERING, Menno (eds.): *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration*. Amsterdam 2004, s. 13.

⁶ Viz např. HARMSSEN, Robert – SPIERING, Menno (eds.): *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration*. Amsterdam 2004.

⁷ Článek byl napsán před rozšířením o státy střední a východní Evropy.

⁸ TAGGART, Paul: *A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party System*. *European Journal of Political Research*, 33, 1998, č. 3, s. 363.

Evropského parlamentu. Evropské záležitosti jsou v mnoha zemích zastíněny domácími politickými událostmi, což se projevuje např. ve volební účasti při vybírání zástupců do Evropského parlamentu, tématy volebních kampaní či vyjádřením nespokojenosti voličů s národní vládou prostřednictvím evropských voleb.⁹ Někteří autoři označují počátek 90. let a zejména proces ratifikace Maastrichtské smlouvy za katalyzátor zvýšené aktivity euroskeptických skupin,¹⁰ které mohly i díky vypsání referend aktivizovat evropskou veřejnost nejen ve státech, kde se hlasování občanů uskutečnilo. Taggart uvádí na příkladu těsného výsledku francouzského referenda velkou míru anti-evropských nálad i v zakladatelských zemích evropského integračního projektu.¹¹ Ve Velké Británii nebylo referendum součástí ratifikačního procesu při schvalování Smlouvy o Evropské unii, nicméně negativní výsledek hlasování v Dánsku měl dopad na další průběh britské ratifikace.¹²

Definovat pojem euroskepticismus¹³ podobně jako je tomu u dalších společensko-vědních termínů přináší řadu úskalí a nelze hovořit o všeobecně akceptované definici. Existuje několik rovin, z kterých lze na euroskepticismus nahlížet. V užším pojetí je to vnímání pojmu euroskepticismus a jeho specifika v jednotlivých státech.¹⁴ V širším pojetí lze euroskepticismem vyjádřit „soubor postojů obecně odmítajících evropskou integraci a které jsou nepřátelské zejména k EU.“¹⁵ Podobně může být euroskeptikem nazvána „osoba přijímající s většími nebo menšími pochybnostmi uskutečnění evropské integrace.“¹⁶ Euroskepticismus je možné vnímat také jako „tendenci k pochybnostem nebo opatrnosti týkající se předpokládaných výhod z rostoucí spolupráce mezi členskými státy Evropské

---

⁹ TAGGART, P.: c. d., s. 367.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Tamtéž, s. 364.

¹² FOSTER, Anthony: *Euroscepticism in Contemporary British Politics. Opposition to Europe in British Conservative and Labour Parties since 1945*. Londýn 2002, s. 85.

¹³ Euroskepticismus v této kapitole je zasazen do prostředí politických stran.

¹⁴ Pro účely této práce je zvolen v podkapitole 1.2. příklad Velké Británie.

¹⁵ SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul: *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. Sussex European Institute, <http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf> (1. 10. 2009)

¹⁶ KLIMEŠ, Lumír: *Slovník cizích slov*. Praha 2005, s. 164.

unie (dříve Evropského hospodářského společenství)“; „odmítání větší politické a ekonomické integrace v Evropě“.¹⁷ Rozebereme-li podrobněji poslední uvedenou definici, narazíme na dva problémy. První část definice odkazuje spíše na slabý euroskepticismus (viz dále), a tudíž ji nelze využít ve všech případech. Problematická je také druhá část této definice, kde jsou zahrnuty dva aspekty členství v EU (ekonomický a politický), které nemusí být oba nutně přítomny, aby bylo možno hovořit o euroskepticismu. Pokud bychom zahrnuli obě roviny a aplikovali tuto definici například na Velkou Británii, našli bychom euroskeptiky pouze v Konzervativní straně.¹⁸

Paul Taggart vyčleňuje tři oblasti kritik evropské integrace, ve kterých je nastíněno autorovo pojetí euroskepticismu, které posléze dále rozpracoval. První typ zahrnuje nesouhlas se základní ideou evropské integrace, druhý nedůvěru k EU jako k nejlepší možné formě integrace zejména pro její obsáhlost a neslučitelnost některých prvků a třetí vidí EU jako nedostatečnou z hlediska geografického či sociálního vyloučení určitých oblastí.¹⁹ Vymezení pojmu Taggartem zahrnuje dvě roviny vnímání euroskepticismu, kterými jsou podmíněný a úplný (bezpodmínečný) nesouhlas s evropskou integrací,²⁰ čímž vytváří základ pro definování dvou typů euroskepticismu (viz dále). Podobně Catharina Soerensen definuje euroskepticismus jako absolutní nebo relativní opozici k EU, „*kteřá může být namířena k Unii jako celku [absolutní] nebo k určitým oblastem společných politik či budoucího vývoje [relativní].*“²¹

Taggart dále navazuje na své předchozí práce a společně s Aleksem Szczerbiakem rozpracovává dvě kategorie euroskepticismu, které jsou obsaženy v širokém spektru euroskeptických názorů výše uvedených definic.

---

¹⁷ *Euroscepticism*. Oxford English Dictionary, <http://dictionary.oed.com/cgi/entry/50295140?> (1. 10. 2009)

¹⁸ FOSTER, A.: c. d., s. 2.

¹⁹ TAGGART, P.: c. d., s. 365-366.

²⁰ Tamtéž, s. 366.

²¹ SOERENSEN, Catharina: *Public euroscepticism: the diversity of Denmark, France and the United Kingdom*. European Community Studies Association, http://ecsa.dk/web/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=25 (20. 10. 2009)

Szczerbiak a Taggart rozdělují euroskepticismus na silný a slabý.²² Silný či fundamentální euroskepticismus „*může být definován jako zásadní nesouhlas s myšlenkou politické a ekonomické integrace,*“²³ který „*principiálně odmítá EU a evropskou integraci.*“²⁴ Pokud přeneseme výše uvedené charakteristiky silného euroskepticismu do prostředí politických stran, můžeme za silně euroskeptické strany považovat ty, které „*si myslí, že jejich země by měly vystoupit z EU nebo ty, jejichž politika směrem k EU se rovná opozici k celému projektu evropské integrace tak, jak je v současné době koncipován.*“²⁵ Nicméně autoři uznávají kritiku a připouštějí nevhodnost této definice, protože hlavní proměnou u silného euroskepticismu byl neměl být postoj k členství státu v EU, nýbrž obecný postoj politické strany k integraci v EU,²⁶ čímž došlo k upuštění od požadavku vystoupení z EU v definování silně euroskeptických stran.

Slabý neboli podmíněný euroskepticismus zastává umírněnější stanoviska v tom smyslu, že se zde nepožaduje vystoupení z EU, resp. neodmítá ideu evropské integrace. Existují ale „*obavy v jedné nebo více oblastech, které vedou k vyjádření nepřátelství k EU nebo se vytváří dojem, že národní zájmy jsou momentálně v rozporu s dráhou EU.*“²⁷ V tomto bodě je na místě stručně se zmínit o důležitosti národních zájmů v britské politice. Obhajoba národních zájmů je nedílnou součástí rétoriky médií i politiků vyjadřujících se k otázkám týkajících se EU. Ve Velké Británii je značná část rozhodnutí přijatých na evropské úrovni před veřejností zdůvodňována politickou reprezentací jako strážení národních zájmů. Podobně jakékoli domnělé ústupky směrem k předávání pravomocí supranacionálním institucím

---

²² SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul: *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. Sussex European Institute, <http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf> (1. 10. 2009)

²³ GIFFORD, Chris: *The Rise of Post-Imperial Populism: The Case of Right-Wing Euroscepticism in Britain*. *European Journal of Political Research*, 45, 2006, č. 5, s. 851-852.

²⁴ SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul: *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. Sussex European Institute, <http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf> (1. 10. 2009)

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Tamtéž.

jsou vnímány jako nerespektování britských zájmů a ohrožení národní identity a suverenity.²⁸

Ani druhý typ euroskepticismu dvojice Szczerbiak a Taggart se neobešel bez kritiky. Kopecký a Mudde poukazují na fakt, že kategorie slabého euroskepticismu může zahrnovat i strany, které jsou v podstatě proevropské. Na základě kritiky typologie Szczerbiaka a Taggarta rozdělují Kopecký a Mudde euroskepticismus na základě dvou os. První tvoří podpora či nesouhlas s hlavní ideou stojící na počátku evropské integrace, kterou je princip předání suverenity nadnárodním orgánům. Druhá osa zahrnuje „podporu nebo nesouhlas s dalším rozšiřováním suverenity EU“.²⁹ Výsledná typologie je kombinací dvou možností na obou osách a obsahuje čtyři kategorie zdrženlivého postoje k EU (tabulka 1). Definujeme-li slabý euroskepticismus po zahrnutí výše uvedené kritiky s přihlédnutím k tabulce 1, pak se jedná o přijímání konceptu evropské integrace zahrnující předání některých kompetencí nadnárodním orgánům s výhradami (nesouhlasem), že „EU je nejlepším systémem odrážejícím tyto ideály nebo že se vyvíjí ideálním směrem“,“³⁰ tedy se současnou dráhou plánovaného rozšíření kompetencí supranacionálních institucí.³¹ Na příkladu Velké Británie a členství v Ekonomické a měnové unii (EMU) nalézáme charakteristiky této kategorie Szczerbiaka a Taggarta. Přestože skupiny ve Velké Británii mající výhrady k evropské integraci odmítají na základě výše uvedeného chápání pojmu euroskepticismus být nazývány euroskeptickými,³² svým projevem jsou zařaditelné do kategorie slabého euroskepticismu. Např. slogan dvou hlavních

---

²⁸ Konkrétní případy jsou předmětem dalších kapitol.

²⁹ Cit. z SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul: *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. Sussex European Institute, <http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf> (1. 10. 2009)

³⁰ KOPECKÝ, Petr: *An Awkward Newcomer? EU Enlargement and Euroscepticism in the Czech Republic*. In: HARMSSEN, Robert – SPIERING, Menno (eds.): *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration*. Amsterdam 2004, s. 231.

³¹ Cit. z SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul: *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. Sussex European Institute, <http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf> (1. 10. 2009)

³² Tyto skupiny se nazývají europragmatiky či eurorealisty. SPIERING, Menno: *British Euroscepticism*. In: HARMSSEN, Robert – SPIERING, Menno (eds.): *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration*. Amsterdam 2004, s. 130.

Vzhledem k typologiím euroskepticismu je výše uvedené označení značně matoucí, a proto se přidržím pojmů slabý, mírný či podmíněný euroskeptik/euroskepticismus.

organizací vystupujících proti přijetí eura *Business for Sterling a New Europe* „*Evropa ano, Euro ne*“³³ nepožaduje vystoupení z EU, nýbrž nesouhlasí s jednou z hlavních oblastí evropské integrace, což lze zařadit do kategorie slabého euroskepticismu.³⁴

Tabulka 1

Typologie postojů politicických stran k Evropě

		SUPPORT FOR EUROPEAN INTEGRATION	
		Europhile	Europhobe
SUPPORT FOR EU	EU-optimist	Euroenthusiasts	Europragmatists
	EU-pesimist	Eurosceptics	Eurorejects

Zdroj: KOPECKÝ, Petr: *An awkward newcomer? EU Enlargement and euroscepticism in the Czech Republic*. In: HARMSEN, Robert – SPIERING, Menno (eds.): *Euroscepticism: party politics, national identity and European integration*. Amsterdam 2004, s. 231.

Catharina Soerensen³⁵ shrnuje typologii euroskepticismu podle čtyř hlavních oblastí argumentů, které jsou využívány ke kritice EU. Užitečný euroskepticismus poukazuje na ekonomické slabiny integrace či evropskou

³³ *Anti-Euro Campaign Launched*. BBC News, 4. 9. 2000. (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/909043.stm>)

³⁴ SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul: *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. Sussex European Institute, <http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf> (1. 10. 2009)

³⁵ SOERENSEN, Catharina: *Public Euroscepticism: the Diversity of Denmark, France and the United Kingdom*. European Community Studies Association, http://ecsa.dk/web/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=25 (20. 10. 2009)

byrokracii. Typická je vratká podpora EU na základě výhod, které přináší členství v EU. Ideologický euroskepticismus odráží pravo-levou škálu politických názorů na evropskou integraci. Např. kritika jednotného trhu ze strany britských konzervativců a Labouristické strany odrážela ideologické postoje obou politických stran. Třetím typem, jehož příkladem může být i Velká Británie, je kritika evropské integrace založená na suverenitě národních států. Poslední typ, který je podle Soerensen ve Velké Británii také relevantní, odpovídající výše uvedené kategorii silného euroskepticismu odmítá evropskou integraci již z principu.

V poslední typologii postoje k EU, kterou zde zmíním, se překvapivě pojem euroskepticismus vůbec nevyskytuje. Předem je nutné vyzdvihnout postřeh Szczerbiaka a Taggarta, že kategorie uvedené v této typologii „*nejsou nutně vzájemně se vylučující*“, což znamená, že např. jedna politická strana může patřit do více kategorií.³⁶ Chris Flood³⁷ vyčleňuje odpůrce, revisionisty, minimalisty, gradualisty, reformisty a maximalisty, kteří se liší mírou souhlasu s obecnými ideály evropské integrace nebo s jednotlivými politikami EU. Například britskou Labouristickou stranu lze zařadit do skupiny minimalistů, protože přijímá současný stav integrace, ale odmítá další integraci v některých oblastech konkrétních politik, které stojí v centru integračního procesu a neodpovídají britským národním zájmům.³⁸ Charakteristiky reformistů, kteří prosazují konstruktivní zapojení a důraz na zlepšení fungování institucí či mechanismů EU, jsou také zahrnuty v programových prohlášeních labouristů.

---

³⁶ SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul: *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. Sussex European Institute, <http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf> (1. 10. 2009)

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Příkladem může být EMU, která je jednou z hlavních oblastí integrace a podle Blairovy vlády Británie měla vstoupit, až to bude v jejím ekonomickém zájmu. Více v páté kapitole.

1.2 Vývoj a charakteristiky britského euroskeptického přístupu k ES/EU po druhé světové válce

Anthony Foster považuje euroskepticismus „za jeden z nejvýraznějších rysů současné britské politiky a stanovisek Británie k evropské integraci.“³⁹ Při zjišťování přítomnosti euroskepticismu v konkrétním státě či skupině států je nutné vzít v úvahu dané politické prostředí⁴⁰ a vnímání evropské integrace ve společnosti a v britském případě přihlídnout např. k postoji médií, protože mají relevantní vliv na formování názorů společnosti a stanovisek britských politiků. Pokud se podíváme na důležitost evropských otázek v Británii, lze konstatovat, že podstatnou část období před vstupem do Evropského hospodářského společenství Evropa na jedné straně patřila do okruhu britských zájmů, ale nebyla tím nejdůležitějším.⁴¹

Přestože termín euroskepticismus se objevil v Británii až v polovině 80. let minulého století,⁴² historicky se lze s jeho projevy setkat přinejmenším od konce druhé světové války. Obecnou definici britského euroskepticismu přináší Anthony Foster, který jej označuje jako „projev škol skeptického myšlení o hodnotě britského zapojení v pohybu směrem k supranacionální evropské integraci.“⁴³ Nicméně tato definice, jak správně upozorňuje Menno Spiering, zahrnuje široký záběr euroskeptických názorů a může být podle ní jakákoli britská kritika EU nazvána euroskepticismem.⁴⁴ Spiering uvádí, že euroskepticismus je „částečně projevem britské odlišnosti.“⁴⁵ Odlišností se podle Usherwooda běžně myslí nastavení domácích (britských) institucí a jejich pravomocí,⁴⁶ které má vliv na rozložení euroskeptických sil na politické

---

³⁹ FOSTER, A.: c. d., s. 1.

⁴⁰ Patrné jsou zejména rozdílné zdroje kritického postoje k EU (např. ideologické). TAGGART, P.: c. d., s. 363.

⁴¹ Podrobněji se období před vstupem do ES věnuje 2. kapitola.

⁴² V článku v the Times byl použit ve smyslu staršího označení anti-marketeers neboli odpůrců jednotného trhu (v této době ES jednalo o Jednotém evropském aktu, v němž je obsažen závazek na dokončení jednotného trhu-pozn. aut.). HARMSEN, R. – SPIERING, M.: *Introduction: Euroscepticism and the Evolution of European Political Debate*, s. 15.

⁴³ FOSTER, A.: c. d., s. 2.

⁴⁴ SPIERING, M.: c. d., s. 128.

⁴⁵ Tamtéž, s. 127.

⁴⁶ USHERWOOD, Simon: *Opposition to the European Union in the UK: The Dilemma of Public Opinion and Party Management*. *Government and Opposition*, 37, 2002, č. 2, s. 212.

scéně. Silně euroskeptické strany odmítající evropskou integraci z principu obvykle zaujímají marginální postavení v evropských stranických systémech. David Howarth cituje výzkum, podle kterého má britský volební systém vliv na postoj k EU v obou velkých politických stranách, protože malé politické strany jsou tímto systémem znevýhodněny, a proto „*mnoho anti-evropských názorů nalevo i napravo zůstává ve dvou hlavních stranách.*“⁴⁷ Přítomnost silných euroskeptických skupin v Konzervativní i v Labouristické straně⁴⁸ následně nutí jednobarevné vlády přijímat obezřetnější, v některých případech až negativní, postoje k evropské integraci, zejména pokud disponují malou většinou v dolní komoře parlamentu.⁴⁹ Neschopnost politických stran usměrnit tyto skupiny vede ke vzniku mimoparlamentní mobilizace odpůrců evropské integrace, což má za následek roztržičnost uvnitř strany.⁵⁰ Přestože se většina odborníků shoduje, že „*vnitrostranický konflikt ohledně evropské integrace byl nejvíce ničující pro Labouristickou stranu, rozdělení Konzervativní strany v této otázce má velmi dlouhou tradici.*“⁵¹

Menno Spiering poukazuje na rozdílné chápání pojmu euroskepticismus ve Velké Británii. Podle Spieringa je v Británii pojem euroskepticismus spojován s myšlenkou extrémně nepřátelského postoje k evropské integraci, který volá po vystoupení z EU.⁵² Podíváme-li se na britský euroskepticismus ze Spieringova pohledu, lze na základě průzkumů veřejného mínění z období vlády New Labour jen stěží britskou společnost nazvat euroskeptickou.⁵³ Spieringovo chápání britského euroskepticismu je

---

⁴⁷ HOWARTH, David: *The Domestic Politics of British Policy on the Euro*. European Integration, 29, 2007, č. 1, s. 52.

⁴⁸ Na počátku 70. let se objevila silná euroskeptická skupina v Labouristické straně, v 80. letech v Konzervativní straně. HOOGHE, Liesbet – MARKS, Gary: *Sources of Euroscepticism*. Acta Politica, 42, 2007, č. 2-3, s. 122.

⁴⁹ Příkladem může být vláda Johna Majora po volbách v roce 1992.

⁵⁰ GIFFORD, Ch.: *The Rise of Post-Imperial Populism: The Case of Right-Wing Euroscepticism in Britain*, s. 853.

⁵¹ BAKER, David: *The Shotgun Marriage: Managing Eurosceptical Opinion in British Political Parties 1972-2002*. Paper for the panel: Scepticism in European party politics. European Union studies association (EUSA) Eighth Biennial International Conference, Nashville Tennessee 27.-29. března 2003. University of Pittsburgh, Archive of European integration, <http://aei.pitt.edu/431> (4. 10. 2009)

⁵² SPIERING, M.: c. d., s.128.

⁵³ Podle průzkumu pro BBC z léta 1999 57% Britů se vyslovilo pro zachování členství v EU. *BBC European elections poll*. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/1999_june_bbc_european_elections.pdf (22. 9. 2009).

tudíž totožné s kategorií silného euroskepticismu vytvořenou Szczerbiakem a Taggartem. Jako příklady ve Velké Británii lze uvést obě největší parlamentní strany od konce druhé světové války přibližně do konce 50. let minulého století, oficiální postoj Labouristické strany zejména v první polovině 80. let či část Konzervativní strany nesouhlasící s evropskou politikou aktivního zapojení Margaret Thatcherové.

Euroskepticismus je často spojován především s pravým křídlem britských konzervativců, které odmítalo v 80. a 90. letech prohloubení evropské integrace.⁵⁴ Anthony Foster se domnívá, že „*vnímat euroskepticismus jako fenomén 90. let je příliš zjednodušené*“ (...) a že jej nelze „*ztotalizovat pouze s Konzervativní stranou bez zasažení do širší perspektivy a historického kontextu.*“⁵⁵ Foster vyčleňuje tři období, která přinesla impulzy pro britské skeptické skupiny. První zahrnuje počátek 60. let až rok 1975, druhé pokrývá vládu Margaret Thatcherové a třetí souvisí s budováním hospodářské a měnové unie a zapojením Británie do ní.⁵⁶ Baker a kol. rozdělují euroskepticismus ve Velké Británii do čtyř fází.⁵⁷ První zahrnuje období od konce druhé světové války do ratifikace přístupových smluv k ES. Prakticky až do počátku 60. let se debaty o britské účasti na evropském integračním projektu odehrávaly výhradně na půdě parlamentu bez zapojení veřejnosti.⁵⁸ Euroskeptikové či v této době přesněji označovaní odpůrci jednotného trhu (anti-marketeters) se nacházeli na obou koncích pravo-levé⁵⁹ škály zejména mezi poslanci parlamentu, členy vlády či tvořili

---

V roce 2001 se pro setrvání v EU vyslovilo dokonce 68% dotázaných. *ICM research / The Guardian Campaign Poll 3 - May 2001*. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/2001_may_26-28_guardian_campaign_poll.pdf (22. 9. 2009)

⁵⁴ GIFFORD, Ch.: *The Rise of Post-Imperial populism: The Case of Right-Wing Euroscepticism in Britain*, s. 852.

⁵⁵ FOSTER, A.: c. d., s. 2.

⁵⁶ FOSTER, A.: c. d., s. 3.

⁵⁷ BAKER, David a kol.: *Euroscepticism in the British Party System. 'A Source of Fascination, Perplexity and Sometimes Frustration'*. In: SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul (eds.): *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism*. New York 2008, s. 94.

⁵⁸ FOSTER, A.: c. d., s. 22.

⁵⁹ Důvody odmítání jednotného trhu byly rozdílné. Labouristé vnímali ES jako „kapitalistický“ klub. U konzervativců docházelo ke konfliktu mezi obranou národní suverenity a liberalizací a modernizací evropské ekonomiky, omezení národní suverenity

euroskeptická křídla v politických stranách. Druhé období je orámováno prvními dvěma lety členství a končí referendem o setrvání Británie v ES.⁶⁰ Léta 1975-1988 jsou charakterizována jako spíše latentní fáze, kdy nejvýraznější projev nesouhlasu s evropskou integrací nalezneme v Labouristické straně. Předělem mezi třetí a čtvrtou fází je projev Margaret Thatcherové v Bruggách,⁶¹ který aktivizoval euroskeptické křídlo⁶² v Konzervativní straně,⁶³ do té doby částečně umlčené evropskou politikou premiérky. Poslední období trvá od roku 1988 dodnes a vyznačuje se sílícím euroskepticismem zejména v otázce měnové unie a nahrazení libry eurem.

Přestože se důvody, proč by se Británie neměla zapojit do ES, a jejich důležitost v průběhu času měnily, jejich prapůvod lze v mnoha případech hledat v britské historické zkušenosti a tradici.⁶⁴ Při zkoumání vývoje euroskepticismu ve Velké Británii nelze hovořit o jedné názorové platformě. Nejčastější argumenty britských euroskeptiků jsou zaměřeny na politickou, ekonomickou a kulturní sféru.⁶⁵ V těchto oblastech je poukazováno na „neslučitelnost mezi Británií a EU a ztrátu identity pramenící z hlubší integrace.“⁶⁶ Hooghe a Marks uvádějí, že ekonomická nejistota se postupně stávala druhotnou a obavy ze ztráty identity se staly hlavní hybnou silou euroskepticismu v Británii.⁶⁷ Podle Chrise Gifforda je možné členství Británie v ES zasadit do širšího rámce modernizace a transformace post-imperiální

---

muselo být vyváženo liberalizací obchodu odpovídající národní zájmům. BAKER, D.: *The Shotgun Marriage: Managing Eurosceptical Opinion in British Political Parties 1972-2002*.

⁶⁰ Více o průběhu a okolnostech referenda v roce 1975 viz např. GEORGE, Stephen: *An Awkward Partner. Britain in the European Community*. 3. vydání. New York 1998, s. 71-106.

⁶¹ THATCHER, Margaret: *Speech to the College of Europe ("The Bruges Speech")*. Margaret Thatcher Foundation,

<http://www.margaretthatcher.org/speeches/displaydocument.asp?docid=107332> (16. 11. 2009)

⁶² Aktivita euroskeptiků se projevila při obsazení postu předsedy strany po odchodu Margaret Thatcherové, kdy dosáhli zvolení kandidáta, který nebyl jednoznačně proevropský. TUNKROVÁ, Lucie: *Důvody nečlenství Švédska, Dánska a Spojeného království v hospodářské a měnové unii*. In: LACINA, Lubor a kol.: *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha, C. H. Beck 2007, s. 255.

⁶³ Důvodů k větší aktivitě euroskeptiků bylo více. Posun v přístupu Thatcherové k evropské integraci (projev v Bruggách) a její postavení v Konzervativní straně, dopady Jednotného evropského aktu na britskou suverenitu. FOSTER, A.: c. d., s. 64-65.

⁶⁴ DADDOW, Oliver.: *Britain and Europe since 1945: Historiographical Perspectives on Integration*. Manchester 2004, s. 4.

⁶⁵ Konkrétní faktory z těchto tří sfér jsou podrobněji rozebrány v následující kapitole.

⁶⁶ DADDOW, O.: *Britain and Europe since 1945: Historiographical Perspectives on Integration*, s. 4.

⁶⁷ HOOGHE, L. – MARKS, G.: c. d., s. 122.

identity,⁶⁸ které přirozeně vyvolává konflikty a ohrožení národní identity, na které upozorňují euroskeptické skupiny. Wessels dochází k závěru, že tam, kde je vysoká informovanost obyvatelstva o EU a kde je přijímána evropská identita, vytváří se protiváha kladného přístupu ke Společenství, která je nejsilnějším faktorem redukcujícím skepticismus.⁶⁹ Podle šetření Eurobarometru z roku 2003 více než polovina Britů (nejvíce z EU-15) má velmi malé povědomí o fungování EU.⁷⁰ Při zodpovídání konkrétních otázek týkajících se EU bylo procento správných odpovědí u britských občanů ve většině případů nejnižší v porovnání s ostatními členy EU nebo pod průměrem EU.⁷¹ Podle výzkumu Eurobarometru z roku 2003 se 64% Britů (nejvíce z EU-15) hlásí pouze k mateřské (britské) národnosti.⁷² V roce 2004 po přistoupení nových členských států patřila Británie opět ke státům s nejvyšším procentem dotázaných hlásících se pouze k mateřské národnosti.⁷³ Na základě výše uvedených výzkumů veřejného mínění vykazujících tíhnutí Britů spíše k národní identitě než k evropské a informovanosti mezi veřejností o EU, uzavřeme tuto kapitolu konstatováním, že ve Velké Británii nebyl přítomen žádný z Wesselsem uváděných prvků zmírňujících euroskepticismus.

---

⁶⁸ GIFFORD, Ch.: *The Rise of Post-Imperial Populism: The Case of Right-Wing Euroscepticism in Britain*, s. 854.

⁶⁹ WESSELS, Bernhard: *Discontent and European Identity: Three Types of Euroscepticism*. *Acta Politica*, 42, 2007, č. 2-3, s. 297-298.

⁷⁰ *Eurobarometer 59, Spring 2003. National Report United Kingdom*, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb59/eb59.1_uk.pdf (25. 9. 2009)

⁷¹ *Eurobarometer 61, Spring 2004. National Report United Kingdom*, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb61/nat_uk.pdf (25. 9. 2009)

⁷² *Eurobarometer 59, Spring 2003. National report United Kingdom*, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb59/eb59.1_uk.pdf (25. 9. 2009)

⁷³ *Eurobarometer 62, Autumn 2004. Standard Eurobarometer*, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb62/eb_62_en.pdf (25. 9. 2009)

2. Charakter britského přístupu ke spolupráci se západoevropskými státy po druhé světové válce před vstupem do Evropského společenství

Analýzy britské zahraniční politiky ve vztahu k Evropě po druhé světové válce přinášejí na jedné straně velmi podobné závěry, nicméně kladou rozdílný důraz na jednotlivé faktory, díky kterým k těmto závěrům dospěly. Obecně lze v britské zahraniční politice najít tři hodnoty, na základě kterých byla formulována stanoviska a priority týkající se poválečné spolupráce s Evropou. Jedná se o národní zájmy, suverenitu, ekonomickou a politickou nezávislost v rozhodování,⁷⁴ jejichž ztráta by ohrozila britské závazky vůči Commonwealthu a zvláštní postavení, které si Britové nárokovali.⁷⁵ Z tohoto imperiálního nadhledu se tudíž Britové nemohli cítit jako Evropané.⁷⁶ Tento přístup téměř vylučoval jakoukoli hlubší formu spolupráce založenou na vyšší autoritě, která by stála nad členskými státy, jak navrhl Jean Monet v plánu, jenž se stal základem pro vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO).

Při pohledu do historie⁷⁷ britský skeptický přístup k evropským integračním projektům příliš nepřekvapí. Britská spolupráce s evropskými státy byla založena na tvorbě ad hoc aliancí, jejichž účelem v mnoha případech byla na jedné straně obhajoba národních zájmů zejména obchodních a bezpečnostních a snaha zabránit dominanci jakékoli země na kontinentě na straně druhé.⁷⁸ Do struktury těchto aliancí se promítala domácí politická kultura a odlišný politický vývoj, které dodnes patří k argumentům britských euroskeptiků. Argumenty odpůrců zapojení Británie do evropské integrace na politické scéně se staly postupně propracovanějšími i díky

---

⁷⁴ To souviselo s dlouhodobou tradicí a vývojem parlamentarismu. NUGENT, Neil: *The Government and Politics of the European Union*. 3. vydání. Londýn 1994, s. 28.

⁷⁵ LUŇÁK, Petr: *Západ. Spojené státy a Evropa ve studené válce*. Praha 1997, s. 85.

⁷⁶ DADDOW, Oliver: *Playing Games with History: Tony Blair's European Policy in the Press*. *British Journal of Politics and International Relations*, 9, 2007, č. 4, s. 587.

⁷⁷ Více o historickém vývoji viz např. WALL, Stephen: *A Stranger in Europe: Britain and the EU from Thatcher to Blair*. New York 2008, s. 204-205.

⁷⁸ ELST, Philip, Vander: *The Principles of British Foreign Policy*. 2. vydání. Londýn 2008, s. 8-9.

rozšiřujícím se povědomí euroskeptiků o fungování evropské integrace, ale lišily se podle stranické příslušnosti. Anthony Foster uvádí, že „lze vysledovat návaznost na témata počátečních skeptiků z konce 40. a počátku 50. let.“⁷⁹

V literatuře se lze setkat s pojmem „british exceptionalism“ neboli britská výjimečnost,⁸⁰ který postihuje britské vnímání vlastní odlišnosti od kontinentálních Evropanů a ze kterého pramení zdrženlivost k hlubší ekonomické a politické integraci s Evropou. V kontinentální Evropě i na Britských ostrovech byly v meziválečném a poválečném období vytvořeny koncepty sjednocené Evropy, které nepočítaly s účastí Spojeného království při sjednocování Evropy. Koncept Pan-Evropy hraběte Coudenhove-Kalergiho nezahrnoval Velkou Británii do evropské regionální organizace. Britské společenství národů mělo tvořit samostatnou regionální organizaci.⁸¹ Podobně poválečná vize o sjednocené Evropě Winstona Churchilla rovněž nepočítala Velkou Británii a klíčem ke sjednocení Evropy bylo francouzsko-německé smíření.⁸²

Ještě první poválečný ministr zahraničí Ernest Bevin podotkl, že „Británie není jen dalším evropským státem.“⁸³ „Britský“ lze v této souvislosti chápat jako nezávislý ve smyslu sám si vládnoucí.⁸⁴ Britové tedy sami sebe nevnímali jako Evropany, kterým nejprve vládli absolutističtí monarchové a jejichž vlast posléze podlehla nacistickému režimu, a odmítali se angažovat v jakémkoli evropském projektu, který by přesahoval rámec spolupráce suverénních států.⁸⁵ Timothy Ash poukazuje na kontinuální vývoj politických institucí, práva, parlamentarismu⁸⁶ a „unikátního konceptu suverenity“ od konce stoleté války, který nenarušily ani dvě světové války.⁸⁷ Vývojem

---

⁷⁹ FOSTER, A.: c. d., s. 91.

⁸⁰ ASH, Timothy Garton: *Is Britain European?* International Affairs, 77, 2001, č. 1, s. 5.

⁸¹ GERBET, Pierre: *Budování Evropy*. Praha, 2004, s. 27.

⁸² GERBET, P.: c. d., s. 42.

⁸³ SOETENDORP, Ben: *Foreign Policy in the European Union*. Velká Británie 1999, s. 28.

⁸⁴ ASH, T.: c. d., s. 3.

⁸⁵ SOETENDORP, B.: c. d., s. 29.

⁸⁶ Pro Británii je typický koncept suverenity parlamentarismu. Viz ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Úvod do současné politologie*. Praha 2002, s. 44.

⁸⁷ ASH, T.: c. d., s. 5-6.

parlamentarismu⁸⁸ a demokratizace společnosti se tudíž britský systém odlišoval od evropského a nacionalismus,⁸⁹ který byl na kontinentě diskreditován nacistickým Německem včetně kolaborujících zemí, v Británii sloužil k mobilizaci⁹⁰ sil proti německé hrozbě.⁹¹ V tomto bodě lze nalézt další důvod britského skeptického přístupu k nadnárodním institucím, které byly součástí jak Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO) tak i Evropského hospodářského společenství (EHS) a které byly a dodnes jsou částí obyvatelstva i politiků vnímány jako hrozba pro základní principy britské společnosti, tj. demokracii a svobodu/individualitu. Liberálně-patriotistický model typický pro britskou společnost chápe tyto instituce jako ohrožení národní identity a zájmů,⁹² a tudíž evropský integrační projekt se supranacionálními institucemi nabízel Velké Británii velmi málo. David Baker vystihl vztah britské společnosti k Evropě následovně: „*Britové mohou nejlépeji obchodovat s Evropou, stále více jich může trávit dovolenou na Kontinentě a evropský fotbalový šampionát upoutá jejich pozornost. Politicky se ale stahujeme [Britové] na ‘vlastní ostrov’*“⁹³ a podle Timothyho Ashe jsou jen dva státy, které si nejsou jisté, zda chtějí být v Evropě-Rusko a Velká Británie.⁹⁴

Pro Velkou Británii byla přijatelná pouze spolupráce založená na bázi suverénních států, kde jednotliví členové rozhodují o možném prohlubování integrace, tj. o posílení role nadnárodních orgánů a s tím související ztráty suverenity, která je zapříčiněna kolektivním rozhodováním

---

⁸⁸ Clement Attlee spatřoval v evropské integraci hrozbu pro suverenitu parlamentu. BAKER, David: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*. The Political Quarterly, 76, 2005, č. 1, s. 23.

⁸⁹ Joel Krieger poukazuje na fakt, že otázka národní identity je v Británii stále důležitá. KRIGER, Joel: *Britain*. In: KESSELMAN, Mark a kol.: *European Politics in Transition*. 2. vydání. Lexington 1992, s. 30.

⁹⁰ Např. citát Winstona Churchilla: *Láska k tradici nikdy neoslabí národ, ale posílí národy v časech ohrožení*. World War II Winston Churchill Quotes 1. YouTube, <http://www.youtube.com/watch?v=QehNTmCCQ7s&feature=related> (30. 4. 2009)

⁹¹ BACHE, Ian – GEORGE, Stephen: *Politics in the European Union*. 2. vydání. New York 2006, s. 98.

⁹² ELST, P., Vander: c. d., s. 21.

⁹³ BAKER, D.: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*, s. 23.

⁹⁴ ASH, T.: c. d., s. 11.

v supranacionálních orgánech.⁹⁵ Tato myšlenka tvoří základ intergovernmentálního přístupu, který se vyvinul jako jedna z teorií vysvětlujících fungování a vývoj evropské integrace po druhé světové válce. Intergovernmentální teorie vychází z realistické teze, že národní státy, resp. jejich vlády jsou hlavními aktéry, kteří mají rozhodující vliv na utváření mezinárodních vztahů. Intergovernmentalismus je založen na předpokladu, že cílem chování aktérů na úrovni regionální integrace je ochrana a prosazování národních zájmů, a tudíž chápe jednotlivé členské státy jako „*neobyčejně silné hráče v procesu evropské integrace*,“⁹⁶ kteří určují směr a tempo integračního vývoje. Z hlediska výše zmíněných hlavních hodnot britské zahraniční politiky a tradičních politických a společenských hodnot odrážel intergovernmentální přístup britské představy o fungování poválečné evropské integrace, což se odrazilo ve struktuře prvních pokusů o vytvoření organizace,⁹⁷ která by se stala základem pro obnovu Evropy a začlenění Německa do, zejména pro Francii, přijatelné formy spolupráce.

Argumenty týkající se britské výjimečnosti doplňovala při zdrženlivosti v počátcích evropské integrace stoletím prověřená politika „skvělé izolace“,⁹⁸ která umožňovala Britům udržovat si značný vliv na dění v Evropě ovšem bez jakýchkoli výraznějších závazků. „*Britové si přáli zůstat rozhodujícím hráčem v západní Evropě, aniž by se museli zavázat k supranacionalismu.*“⁹⁹ Zaujmutí vedoucí role v Evropě bylo podporováno konzervativci i labouristy a odkazovalo na to, že „*britská výjimečnost a zejména britská globální odpovědnost vyžadují, aby Británie vedla Evropu stejně jako Commonwealth.*“¹⁰⁰ Robert Jones a dvojice autorů Ian Bache a Stephen George se domnívají, že neochota vázat se na evropský kontinent vycházela také z přesvědčení, že zahraniční politika Británie by se neměla

---

⁹⁵ JONES, Robert, A.: *The Politics and Economics of the European Union. An Introductory Text*. Cheltenham 1996, s. 9.

⁹⁶ BACHE, I. – GEORGE, S.: c. d., s. 12.

⁹⁷ Např. Rada Evropy založená v roce 1949 měla striktně mezivládní charakter. Podobně ještě o rok dříve založená Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci se nestala základem pro budoucí evropskou integraci na nadnárodní úrovni.

⁹⁸ JONES, R.: c. d., s. 8.

⁹⁹ SOETENDORP, B.: c. d., s. 29.

¹⁰⁰ FOSTER, A.: c. d., s. 17-18.

orientovat na úzkou oblast¹⁰¹ nýbrž expandovat v celosvětovém měřítku.¹⁰² Tento fakt souvisí s britskou koloniální minulostí, kdy Spojené království mělo silné obchodní vazby a značný politický vliv v mnoha částech světa. Euroskepticismus odmítající účast na evropském integračním projektu se tak stal „strážcem mocného národního mýtu (...) o ústředním postavení Westminsterského parlamentu a mýtu o výjimečnosti svobodné země kontrolující nesvobodný evropský kontinent.“¹⁰³

Z výše uvedeného vyplývala prioritou orientace na USA a Commonwealth, která byla přítomna v obou hlavních politických stranách, a neochota zaměřit se na budování evropských projektů vycházející z Churchillovy teorie¹⁰⁴ tří vzájemně propojených kruhů, „*kteřé se překrývaly se třemi hlavními oblastmi britských diplomatických aktivit.*“¹⁰⁵ Přestože byly západoevropské státy jednou z prioritních oblastí britského zájmu, z výše zmíněných tří byly až tou poslední. Analýzy britské zahraniční politiky v 50. a částečně i v první polovině 60. let se shodují, že vztahy s USA¹⁰⁶ a s britským impériem byly přednější než angažování se v evropském projektu, kterým by byly tyto vztahy narušeny. Chris Gifford uvádí, že „*vlády věřily, že se díky vazbám na Commonwealth, pevnými vztahy s Evropou a USA opět dostanu do centra světové liberální ekonomiky.*“¹⁰⁷ Britské ambice byly v této době spíše globální než pouze evropské a objevily se také obavy, že by v případě britského přistoupení k EHS byly narušeny obchodní vztahy s Commonwealthem¹⁰⁸ a že celní unie mezi evropskými státy by zamezila liberalizaci světového obchodu, o kterou Velká Británie usilovala, a z USA a

---

¹⁰¹ BACHE, I. – GEORGE, S.: c. d., s. 98-99 a JONES, R.: c. d., s. 7.

¹⁰² ELST, P., Vander: c. d., s. 11-13.

¹⁰³ GIFFORD, Chris: *The Rise of Post-Imperial Populism: The Case of Right-Wing Euroscepticism in Britain*, s. 857.

¹⁰⁴ Britské zahraniční politice dominovala až do počátku 60. let 20. století.

¹⁰⁵ SOETENDORP, B.: c. d., s. 27.

¹⁰⁶ S prioritou atlantické aliance souvisela otázka zajištění bezpečnosti Evropy, která patřila k hlavním cílům britské zahraniční politiky v poválečném období. SOETENDORP, B.: c. d., s. 129.

¹⁰⁷ GIFFORD, Chris: *Political Economy and the Study of Britain and European Integration: A Global-National Perspective*. *British Journal of Politics and International Relations*, 9, 2007, č. 3, s. 466.

¹⁰⁸ GEORGE, S.: c. d., s. 34.

západní Evropy by vznikly dva protekcionistické bloky.¹⁰⁹ Zároveň nelze přehlédnout určitou britskou naivitu a snahu ovlivňovat světové dění po boku USA,¹¹⁰ která ovšem v začínající studené válce a nastupujícím bipolárním uspořádání nedávala Britům příliš prostoru,¹¹¹ nicméně politická reprezentace si tuto skutečnost i přes pozdější ztrátu kolonií¹¹² a pokles významu „special relationship“ s USA odmítala přiznat.¹¹³ Teprve na počátku 60. let Harold Macmillan napsal, že „*musíme zvážit, jaký je stav ve světě dnes a jaký bude zítra a ne se pohybovat v časech vybledlé minulosti. Zůstaly jen dva národní celky, které se mohou považovat za světové velmoci.*“¹¹⁴

Kromě zmíněné zahraničněpolitické doktríny byla druhou dimenzí, která ovlivňovala britský postoj k evropské integraci, domácí ekonomická situace a kroky labouristické vlády bezprostředně po skončení druhé světové války. Po nacionalizaci britského průmyslu bylo nepravděpodobné, že by vláda byla ochotna dát uhelný průmysl pod kontrolu nadnárodních institucí ESUO. Labouristický ministr tento krok vyzdvihoval jako nutnou strategii pro britské hospodářství a prohlásil, že „*umožní nám to lépe spolupracovat s Evropou na obnově průmyslové prosperity a posílení demokracie.*“¹¹⁵ Kevin Featherstone zmiňuje, že v Labouristické straně bylo přítomné silné národní cítění (např. část manifestu labouristů z roku 1950 s názvem *Národ na prvním místě*¹¹⁶) a přesvědčení, že poválečná obnova Británie „*může být řízena z domu.*“¹¹⁷ V prohlášení Národního výkonného výboru britské Labouristické

---

¹⁰⁹ GIFFORD, Ch.: *Political Economy and the Study of Britain and European Integration: A Global-National Perspective*, s. 466.

¹¹⁰ Velká Británie se považovala za pravou ruku USA. GEORGE, S.: c. d., s. 39.

¹¹¹ SOETENDORP, B.: c. d., s. 26.

¹¹² Podle Wallace postupně ztrácel na významu Commonwealth a z Churchillových tří kruhů zbyly dva Evropa a USA, mezi nimiž měla být Británie mostem. WALLACE, William: *The Collapse of British Foreign Policy*. *International Affairs*, 82, 2005, č. 1, s. 53.

¹¹³ JONES, R.: c. d., s. 20 a GIFFORD, Ch.: *Political Economy and the Study of Britain and European Integration: A Global-National Perspective*, s. 467.

¹¹⁴ MACMILLAN, Harold: *Britain, the Commonwealth and Europe*. Cit. z WALL, S.: c. d., s. 2.

¹¹⁵ G. R. Strauss, *Minister of Supply: Speech Delivered on Nationalising the Iron and Steel Industry, November 15, 1948*. *Modern History Sourcebook*, <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1948-ironsteel-nationalisation.html> (28. 9. 2009)

¹¹⁶ Labouristická strana vyzývala k upuštění od skupinových zájmů ve prospěch celého národa. *Let Us Win Through Together: A Declaration of Labour Policy for the Consideration of the Nation*. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.politicsresources.net/area/uk/man/lab50.htm> (16. 11. 2009)

¹¹⁷ FEATHERSTONE, K.: c. d.

strany o evropské jednotě se uvádí, že britská ekonomika čelí „*speciálním problémům, k jejichž řešení je nutná po nějaký čas vládní kontrola*“ a že „*britská ekonomika je mnohem více než je tomu u ostatních evropských států závislá na obchodu, aby bylo možné zajistit potraviny pro obyvatelstvo a suroviny pro továrny.*“¹¹⁸ Evropské společenství uhlí a oceli nabízelo Velké Británii pramálo výhod a pozdější Evropské hospodářské společenství i přes ekonomické benefity představovalo problém pro britskou tradiční politickou kulturu a zvyklosti.¹¹⁹

V debatách o možnostech evropské spolupráce po druhé světové válce byla opakovaně vyslovena teze, že bez účasti Velké Británie bude dlouhodobé fungování takové organizace značně problematické, ne-li téměř nemožné.¹²⁰ Tyto předpoklady se ovšem nenaplnily a ESUO i EHS fungovaly i bez účasti Velké Británie. Ještě v období druhé světové války lze Velkou Británii ve srovnání s kontinentálními spojenci vnímat jako velmoc.¹²¹ V průběhu 60. let zejména kvůli zhoršující se ekonomické situaci¹²² a přesunu zahraničně-politických priorit¹²³ ovlivněných např. Suezskou krizí¹²⁴ začali britští představitelé vážně uvažovat o možnosti přistoupení k EHS.¹²⁵ Pro Harolda Macmillana mělo členství v EHS dvě roviny. Na domácí politické scéně Macmillan kalkuloval s tím, že vstupem do EHS by mohly být zmírněny ekonomické problémy zajištěním odbytu britských výrobků na evropský

---

¹¹⁸ *Manifesto by the National Executive Committee of the British Labour Party (June 1950)*. European Navigator, <http://www.ena.lu/> (16. 11. 2009)

¹¹⁹ NUGENT, N.: c. d., s. 29.

¹²⁰ Sami Britové přeceňovali důležitost vlastní účasti na jakémkoli evropském projektu. Z toho vyplývalo i předsvědčení, že Evropské hospodářské společenství bez britské přítomnosti malou šanci na úspěch. JONES, R.: c. d., s. 21 a BACHE, I. – GEORGE, S.: c. d., s. 98-99.

¹²¹ Británie se např. účastnila jako jediná ze západoevropských států jednání Velké trojky. LUŇÁK, P.: c. d., s. 51.

¹²² Obchod s EFTA neodpovídal britským potřebám a země zaostávala v tempu ekonomického růstu za státy Šestky. JONES, R.: c. d., s. 18.

¹²³ Ale neexistovala úplná shoda, jakou cestou by se měla Velká Británie ubírat. KRIGER, J.: c. d., s. 29.

¹²⁴ Suezská krize naplno ukázala relativní slabost Velké Británie v porovnání se supervelmocemi. GEORGE, S.: c. d., s. 11.

¹²⁵ Výbor vyšších ministerských úředníků ustavený v roce 1960 měl posoudit britské vztahy k EHS a došel k závěru, že „*politické hledisko, tj. zajištění politicky stabilní a jednotné Evropy, je silným argumentem pro přistoupení ke společnému trhu.*“ Výbor konstatoval, že britská strategie k Evropě je správná, ale naneštěstí vytvoření EHS znamenalo, že britských cílů nebude možné dosáhnout bez zapojení do EHS. Kromě toho vyvstaly obavy, že by se úspěšné EHS mohlo stát hlavním partnerem USA místo Británie. GEORGE, S.: c. d., s. 29.

trh,¹²⁶ a tím i posílena pozice konzervativců před voliči. Na mezinárodní úrovni se ukazovalo, že první dva Churchillovy kruhy (Commonwealth a speciální vztah s USA) „nepředstavují reálné alternativy ke členství v EHS.“¹²⁷ Vzhledem k hospodářskému růstu států EHS si britští představitelé uvědomovali, že „důležitost mohutného hospodářsko-politického bloku v Evropě postupně zastíní Británii, pokud se brzy nestane jeho součástí.“¹²⁸ Volební program Labouristické strany z roku 1966 požadoval záruky týkající se Commonwealthu a britských zájmů. Uvádí se zde, že „Británie je připravena (...) vstoupit do Evropského hospodářského společenství s poskytnutím záruk, které se týkají životně důležitých britských zájmů a Commonwealthu.“¹²⁹ Britský euroskepticismus v 60. letech minulého století částečně ustoupil ekonomickým zájmům a žádost o členství byl spíše pragmatický krok,¹³⁰ který odrážel národní zájmy, a již během přístupových jednání se ukazovalo, že Británie není ochotna výrazně omezit své kontakty ve Washingtonu či obchodní vazby na bývalé impérium a přiklonit se jednoznačně k Evropě.¹³¹ Z výše uvedeného je možné vypozařovat, že změna v britském přístupu byla především taktická a ne strategická,¹³² protože cíle britské politiky zůstaly zasazeny do rámce mezinárodního volného obchodu zachováním obchodních vazeb na Commonwealth¹³³ a speciálního vztahu s USA.

---

¹²⁶ Britská platební bilance se ocitla díky slabému vývozu v chronickém deficitu. GEORGE, S.: c. d., s. 10-11.

¹²⁷ ALLEN, David: *The United Kingdom: A Europeanized Government in a Non-Europeanized Polity*. In: BULMER, Simon – LEQUESNE, Christian: *The Member States of the European Union*. New York 2005, s. 121.

¹²⁸ LUŇÁK, P.: c. d., s. 175.

¹²⁹ *Labour Party Manifesto 1966: The Time for Decision*. An Unofficial Site on the Labour Party, <http://www.labour-party.org.uk/manifestos/1966/1966-labour-manifesto.shtml> (21. 10. 2009)

¹³⁰ ASH, T.: c. d., s. 28.

¹³¹ To byl také oficiální důvod francouzského odmítnutí britské žádosti o členství ve Společenství. *President Charles de Gaulle: Le Grand "Non": Britain's Proposed Entry Into The Common Market, May 16, 1967*. In: *Modern History Sourcebook*, <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1967-degaulle-non-uk.html> (4. 11. 2009)

¹³² GEORGE, S.: c. d., s. 29.

¹³³ Tamtéž, s. 39.

3. Ideové kořeny a evropská politika (New) Labour 1983-1997

3.1 Modernizace evropské politiky Labouristické strany 1983-1994

Po prohraných volbách v roce 1979 došlo v Labouristické straně k příklonu k vyhraněnějším levicovým postojům a skeptičtějšímu přístupu k evropské integraci, který vyvrcholil požadavkem na vystoupení z ES.¹³⁴ Po dalším volebním neúspěchu došlo ke změně ve vedení strany. S nástupem Neila Kinnocka do funkce předsedy Labouristické strany v roce 1983 byly položeny základy pro modernizaci strany¹³⁵ a změnu jejího přístupu k evropské integraci.¹³⁶ Lze se ovšem setkat i s názorem, že až rok 1987 a porážka ve třetích po sobě jdoucích volbách byly klíčové, protože z hlediska oficiálních postojů strany nelze předtím hovořit o významném posunu. Nicméně neoficiálně připouštěli čelní představitelé Labouristické strany, že změna je nutná.¹³⁷

Přístup Labouristické strany k evropské integraci neprošel od konce druhé světové války plynulým vývojem od odmítavého postoje ke členství ve Společenství až k současné proevropské orientaci, ale zaznamenal několik vln. Euroskepticismus byl v poválečném období dominantním rysem postoje Labouristické strany k evropské integraci s výjimkou let 1967-1970 a 1975 až 1980.¹³⁸ V roce 1967 podala labouristická vláda přihlášku ke vstupu do Evropského společenství, v polovině 70. let vyhlásila referendum o setrvání Británie v ES a v roce 1983 se programově prohlášení Labouristické strany uvádí, že „geograficky a historicky Británie patří k Evropě“ (...) „ale

¹³⁴ MANNIN, Michael: *Britain: in or out of Europe?* In: TIERSKY, Ronald: *Europe Today: National Politics, European Integration and European Security*. 2. vydání. USA 2004, s. 318.

¹³⁵ Proces modernizace zahrnoval i vnitřní reformy ve straně. Viz např. COATES, David: *The character of New Labour*. In: COATES, David – LAWLER, Peter: *New Labour in power*. Manchester 2000. Wake Forest University, <http://users.wfu.edu/coatesd/n1.doc> (23. 10. 2009)

¹³⁶ HEATH, Anthony, F. – JOWELL, Roger, M. – CURTICE, John, K.: *The Rise of New Labour: Party Politics and Voter Choices*. Oxford 2001, s. 101.

¹³⁷ DRIVER, Stephen – MARTELL, Luke: *New Labour*. 2. vydání. Cambridge 2006, s. 18.

¹³⁸ BAKER, David a kol.: c. d., s. 95.

Evropské hospodářské společenství“ (...) „neodpovídá potřebám Británie a komplikuje jí vypořádat se s ekonomickými problémy.“¹³⁹ Tento postoj vycházel z programových cílů Labouristické strany. Pro labouristy¹⁴⁰ v 80. letech byla přijatelná úzká ekonomická a politická spolupráce s celou Evropou, která odrážela zahraničně-politickou koncepci strany hlásící se otevřeně k socialistickému plánování a silné roli státu,¹⁴¹ což by Labour nemohla uskutečnit, kdyby Británie byla členem ES, protože podle Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství se členské státy v článku 3 zavazují mimo jiné k „vytvoření systému, kterým by nebyla na vnitřním trhu narušovaná hospodářská soutěž“ a „k přijetí postupů, které umožní sblížení hospodářských politik.“¹⁴² Oproti tomu „stratégové Old Labour spatřovali v národním státu efektivní nástroj k zajištění vlastních politických cílů.“¹⁴³ Ve druhé polovině 80. let 20. století se Labour přiklání k prosazování aktivního přístupu, jímž má být dosaženo reformy Společenství, a členství v ES je oficiálně považováno za součást politické agendy.¹⁴⁴ „Cílem Labour je konstruktivně spolupracovat s partnery v EHS na zajištění ekonomického rozvoje a boji s nezaměstnaností.“¹⁴⁵

Dva důvody vedoucí ke změně postoje v otázce členství v ES jsou stěžejní. První vycházel z domácí politické situace a lze v něm spatřovat změnu taktiky na domácí politické scéně doprovázenou pragmatismem. Vzhledem k tomu, že obě strany „soutěží o velký počet ‚stejných‘ voličů,“ lze např. změnu ekonomické části programu Labouristické strany a postoje k evropské integraci vysvětlit tím, že se strana snažila působit důvěryhodněji

---

¹³⁹ Labour Party 1983: *The hope for Britain*. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/man/lab83.htm#Common> (14. 4. 2009)

¹⁴⁰ Nicméně Labouristická strana nebyla v otázce evropské integrace jednotná a postoj k EHS resp. ES stranu rozděloval „hlouběji a déle než, kterákoli jiná zahraničně-politická otázka po druhé světové válce.“ FEATHERSTONE, K.: c. d.

¹⁴¹ The Labour Party 1983: *The Hope for Britain*. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/man/lab83.htm#Common> (14. 4. 2009)

¹⁴² *Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství*. Euroskop, http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf (16. 11. 2009)

¹⁴³ BAKER, D.: *The Shotgun Marriage: Managing Eurosceptical Opinion in British Political Parties 1972-2002*.

¹⁴⁴ YOUNG, John W.: *Britain and European Unity 1945-1999*. 2.vydání. Londýn 2000, s. 175.

¹⁴⁵ Labour Party 1987: *Britain Will Win with Labour*. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/man/lab87.htm> (14. 4. 2009)

pro většinu britských voličů.¹⁴⁶ V 80. letech Labouristická strana typickou socialistickou stranou, která obhajovala silnou roli státu v ekonomice, centrální plánování včetně státního vlastnictví klíčových podniků a pevného spojení s odbory. S tím, jak se měnilo ekonomické prostředí, se tradiční labouristické vzory týkající se podnikání a zaměstnanosti dostávaly pod tlak a klesal počet loajálních voličů,¹⁴⁷ bylo třeba čelit těmto výzvám a nepříznivému trendu, pokud Labour pomýšlela na volební úspěchy. Volby v roce 1983¹⁴⁸ znamenaly opětovnou porážku strany, ze které bylo třeba vyvodit závěry a přehodnotit dosavadní cíle a směřování strany, a zároveň se vymezit vůči vládnoucím konzervativcům.¹⁴⁹ John Young uvádí, že do roku 1987 se již projevil reformní kurs ve straně a Labour se orientovala spíše na reformu Společenství zevnitř,¹⁵⁰ přestože řada poslanců tento postoj neakceptovala.¹⁵¹ V přístupu k evropské integraci bylo pro Labouristickou stranu typické, že „častěji vedení Labour bylo více nakloněno Evropě než řadoví poslanci.“¹⁵² Po volebním neúspěchu v roce 1987 se transformace Labour výrazně prohloubila a vyústila v opuštění principu národní ekonomické nezávislosti¹⁵³ a uznání rostoucí vzájemné závislosti ve světové ekonomice a vlivu globalizace, což vytvořilo racionální obhajobu pro proevropskou transformaci Labouristické strany.¹⁵⁴ Díky změně v ekonomické politice již nebylo členství v ES neslučitelné s programem strany v hospodářské oblasti.¹⁵⁵ V evropských otázkách došlo k přijetí rozvoje a

---

¹⁴⁶ HOWART, D.: *The Domestic Politics of British Policy on the Euro*, s. 54.

¹⁴⁷ DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 18-19.

¹⁴⁸ Výsledek voleb byl pro Labouristickou stranu nejhorší od roku 1931. CRONIN, James, E.: *New Labour's Past: Labour Party and Its Discontents*. Velká Británie 2004, s. 204.

¹⁴⁹ FEATHERSTONE, K.: c. d.

¹⁵⁰ Postoje k jednotlivým politikám Společenství odrážely tradiční britské zájmy (reforma CAP) i programové cíle strany (více prostředků na sociální a regionální politiku, obezřetnost v budování jednotného trhu). FEATHERSTONE, K.: c. d.

¹⁵¹ YOUNG, J.: c. d., s. 175.

¹⁵² David Baker uvádí jako příklad Harolda Wilsona který byl pod tlakem strany zastávat ve volební kampani v roce 1974 veřejně odmítavé stanovisko k EHS. BAKER, D.: *The Shotgun Marriage: Managing Eurosceptical Opinion in British Political Parties 1972-2002*.

¹⁵³ Tzv. Alternativní ekonomickou strategii umožňující státní vlastnictví a plánování přijatou v roce 1976 nebylo možné aplikovat do praxe, pokud byla Británie členem ES. Odtud pramenil požadavek na vystoupení z ES. FOSTER, A.: c.d., s. 72.

¹⁵⁴ FEATHERSTONE, K.: c. d.

¹⁵⁵ FELLA, Stefano: *Robin Cook's, Tony Blair and New Labour's Competing Visions of Europe*. The Political Quarterly, 77, 2006, č. 3, s. 391.

dokončení jednotného trhu a k rozšíření témat, kterými by se ES mělo zabývat (např. reflace, sociální politika, životní prostředí).¹⁵⁶

Druhý podnět přišel v polovině 80. let ze Společenství, kdy byl akcentován sociální aspekt jednotného trhu¹⁵⁷ obsažený později rovněž v sociálním protokolu Maastrichtské smlouvy, ze kterého si britská konzervativní vláda vyjednala výjimku. Z výše uvedených citací programových prohlášení Labouristické strany lze vyzorovat, že labouristé ve vztahu k ES/EU kladli důraz zejména na ekonomickou spolupráci a sociální otázky, což zcela koresponduje s jejich tehdejší programovou orientací, která se snažila oslovit zejména dělnickou třídu a odbory. Evropský ekonomický model kombinoval dvě důležité složky efektivitu a sociální spravedlnost¹⁵⁸ a Evropské společenství bylo vnímáno jako prostor, ve kterém bylo možno prosadit „základní rámec pro ochranu dělnických práv a nediskriminačních opatření na pracovišti.“¹⁵⁹ Na tomto místě lze najít prostor, na kterém mohla Labouristická strana vystavět nový přístup k ES, který se z tohoto pohledu prakticky nelišil od přístupu vládnoucí Konzervativní strany při jednání o Jednotném evropském aktu pouze s tím rozdílem, že pro Margaret Thatcherovou se společný zájem Británie a ES nacházel v dokončení jednotného trhu, zatímco Labouristická strana zdůrazňovala sociální dimenzi.

Součástí stranické strategie byla také snaha odlišit se od vládnoucích konzervativců. Labouristická strana se například snažila využít rozporů mezi konzervativci, které se objevily v průběhu ratifikace Maastrichtské smlouvy i po ní, a přestože podporovala Smlouvu o Evropské unii, John Smith „si nenechal ujít příležitost atakovat Majorovu vládu (...) a hlasovat proti vládě při ratifikaci Maastrichtu.“¹⁶⁰ V předvolebním programovém dokumentu Labouristické strany¹⁶¹ z roku 1992 byl formulován požadavek na přijetí

---

¹⁵⁶ FEATHERSTONE, K.: c. d.

¹⁵⁷ BAKER, D.: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*, s. 25.

¹⁵⁸ DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 171.

¹⁵⁹ BAKER, D.: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*, s. 25.

¹⁶⁰ DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 169.

¹⁶¹ Labour Party: *Manifesto 1992: It's Time to get Britain Working Again*. Richard Kimber's Political Science Resources , <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/man/lab92.htm#new> (14. 4. 2009)

sociálního protokolu a zapojení do koordinace sociální politiky na úrovni ES, který odrážel část nově se rodícího ideologického diskursu uvnitř strany. Obecně se dá říci, že posun Labour z vyhraněných levicových témat směrem ke středovým voličům na domácí politické scéně reflektoval výše uvedenou změnu směrem ke vstřícnějšímu postoji k ES posílenou rozvojem sociální dimenze jednotného trhu,¹⁶² která měla počátky v polovině 80. let. Bílá kniha Evropské komise o dokončení jednotného trhu předložená Evropské radě na summitu v Miláně v červnu 1985 uvádí, že „s ohledem na sociální aspekty Komise naváže dialog s vládami a partnery v sociální sféře, aby zajistila, že přínosy vzniklé dokončením jednotného trhu budou spojeny s odpovídajícími prostředky, které poslouží k naplnění cílů Společenství v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení.“¹⁶³

Dalším impulzem ze Společenství, který oslovil Labouristickou stranu a zejména v té době ještě stále na ni napojené odbory, byl projev předsedy Evropské komise Jacquese Delorse ke Sdružení odborových svazů (Trade Union Congress) v roce 1988. Peter Sutherland označuje tuto událost jako „katalyzátor k uchopení vstřícnějšího přístupu Labour k EU.“¹⁶⁴ Delors ve svém projevu zdůraznil potřebu dialogu mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, spolupráci při dokončování jednotného trhu označil za nevyhnutelnou a vyzval Británii k aktivní spolupráci na tomto projektu.¹⁶⁵ Labouristická strana a odbory začaly vnímat rozvoj sociální dimenze v ES jako příležitost prosadit svůj program zejména v oblasti sociální a ekonomické politiky, resp. získat zpět část svých práv, které konzervativní vláda značně omezila, na evropské úrovni.¹⁶⁶ Uchopením sociální dimenze se Labour jednoznačně vymezila vůči

---

¹⁶² SUTHERLAND, Peter: *Fog in Westminster, Europe Cut off*. The Federal Trust, http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/Essay41_Sutherland.pdf (6. 4. 2009)

¹⁶³ *Completing the Internal Market*. Bílá kniha Komise Evropské radě v Miláně 28.-29. června 1985. Brusel, Komise Evropských společenství 14. června 1985, s. 8. University of Pittsburgh, Archive of European integration, http://aei.pitt.edu/1113/01/internal_market_wp_COM_85_310.pdf (20. 4. 2009)

¹⁶⁴ SUTHERLAND, Peter: *Fog in Westminster, Europe cut off*. The Federal Trust, http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/Essay41_Sutherland.pdf (6. 4. 2009)

¹⁶⁵ *Projev Jacquesa Delorse ke Sdružení odborových svazů (Trade Union Congress) v září 1988*. Audio nahrávka. Universiteit Leiden, EU History 1985-1992, <http://132.229.7.185/letteren/onderzoek/eu-history/index.php3?c=106>

¹⁶⁶ BAKER, D.: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*, s. 25.

Konzervativní straně, která se ocitla v této otázce v izolaci, což Labour umožnilo prezentovat se jako „evropská“ strana.¹⁶⁷ V roce 1989 se Labouristická strana oficiálně přihlásila k proevropskému směřování a požadavek na vystoupení z ES byl odmítnut slovy předsedy Kinnocka: „*budoucnost Británie je v Evropském společenství.*“¹⁶⁸

Transformace přístupu labouristů k ES/EU se projevila také v aktivnější spolupráci s evropskými sociálně demokratickými stranami, jejímž výrazem bylo přijetí společných volebních programů ve volbách do Evropského parlamentu v letech 1984 a 1989. Koordinace aktivit evropských sociálně demokratických stran byla posílena vytvořením Strany evropských socialistů v roce 1992. Společnými tématy labouristů a evropských sociálních demokratů bylo rozšíření hlasování kvalifikovanou většinou, sociální a environmentální oblast působnosti ES/EU či prosazování principu subsidiarity, který odrážel plány domácí ústavní reformy (devoluce).¹⁶⁹ Spolupráce v socialistické frakci v Evropském parlamentu se stala důležitou součástí transformačního období a podíváme-li se na programová prohlášení, která Labour přijala před volbami do Evropského parlamentu v letech 1984 a 1989, a porovnáme-li témata v nich obsažená s rodící se politikou třetí cesty New Labour, lze vyzorovat jisté rozdíly zejména v oblasti ekonomické politiky. Ke zdůvodnění nutnosti evropské integrace se v programovém dokumentu z roku 1993 uvádělo, že vytvoření evropských politických struktur může eliminovat negativní jevy globalizace.¹⁷⁰

---

¹⁶⁷ FELLA, S.: *Robin Cook's, Tony Blair and New Labour's Competing Visions of Europe*, s. 391.

¹⁶⁸ *Labour Policy review 1989*. cit. z BAKER, David a kol.: c. d., s. 96.

¹⁶⁹ BAKER, D.: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*, s. 25.

¹⁷⁰ FELLA, S.: *Robin Cook's, Tony Blair and New Labour's Competing Visions of Europe*, s. 392.

3.2 *Třetí cesta a evropská politika New Labour 1994-1997*

Po nástupu Tonyho Blaira do funkce předsedy strany¹⁷¹ se velmi zrychlil proces modernizace strany, který se ale ubíral poněkud jiným směrem než v 80. letech a na počátku let devadesátých.¹⁷² Tony Blair považoval modernizaci strany za předpoklad úspěchu v následujících parlamentních volbách a případného znovuzvolení na základě dosažených výsledků, protože modernizované straně se bude snáze spravovat zemi.¹⁷³ Labouristická strana (New Labour) pod Blairovým vedením usilovala o oproštění se od pověsti strany (Old Labour)¹⁷⁴ spojené zejména s nepopulární ekonomickou politikou.¹⁷⁵ Cílem této strategie bylo prezentovat se před voliči jako alternativa k neoblíbeným konzervativcům,¹⁷⁶ kteří postupně v 90. letech převzali pomyslné žezlo od Labouristické strany.¹⁷⁷ Tato strategie byla doprovázena orientací na voliče střední třídy bez ztráty voličů z nižších tříd (dělníků), jak poznamenal jeden z tvůrců New Labour: „*Labouristická strana si neuvědomila, že stará dělnická třída se stala novou střední třídou.*“¹⁷⁸ Byly to především mocenské ambice, které v 80. a 90. letech minulého století vyprovokovaly snahu oslovit širší masu voličů, čímž se Labouristická strana z tradiční dělnické strany proměnila v catch-all-party.¹⁷⁹ Předvolební program

---

¹⁷¹ Blair byl zvolen v roce 1994 po náhlé smrti Johna Smithe. Na základě volebního systému (jeden hlas pro jednoho člena) a rozdílu, kterým vyhrál, mohl Blair tvrdit, že nemá podporu jen poslanců či odborů, ale i dalších členů strany. DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 12.

¹⁷² FELLA, Stefano: *New Labour, Same Old Britain? The Blair Government and European Reform Treaty*. Parliamentary Affairs, 59, 2006, č. 4, s. 622.

¹⁷³ CRONIN, J.: c. d., s. 416-417.

¹⁷⁴ Z hlediska volební strategie se vytvoření sloganů New a Old Labour jeví jako čistě umělý krok, jehož cílem je upozornit na moderní a nové kontrastující se starým a tradičním. Driver a Martell upozorňují, že stará/nová dichotomie Labouristické strany slouží ke zvýraznění soudržnosti New Labour, protože New Labour je tvořena směsicí různé vzdělanosti a tradic a „*funguje v mnoha směrech ve vlastním tradičním prostředí.*“ DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 17.

¹⁷⁵ Státní vlastnictví podniků v důležitých oblastech hospodářství, špatné řízení ekonomiky. DONNELLY, Brendan: *The Euro and British Politics*. European Policy Brief 29. září 2005, <http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/PolicyBrief15.pdf>

¹⁷⁶ Průzkumy veřejného mínění ICM z let 1994-1997 přisuzovaly labouristům 40-50% podporu. *ICM Guardian Poll-1994-1997*. Latest Polls and Archive, ICM, <http://www.icmresearch.co.uk/media-centre-archive.php> (15. 4. 2009)

¹⁷⁷ DONNELLY, Brendan: *The Euro and British Politics*. European Policy Brief 29. září 2005, <http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/PolicyBrief15.pdf>

¹⁷⁸ DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 19.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 20.

New Labour z roku 1997 charakterizuje New Labour jako stranu, která nabízí „výběr mezi neúspěšnou konzervativní vládou (...) a novou revitalizovanou Labouristickou stranu, která se sama přeměnila v stranu budoucnosti.“¹⁸⁰

Čtyři stavební kameny měly podle Tonyho Blaira podpírat konstrukci New Labour. Týkaly se čtyř důležitých oblastí politiky New Labour a byly před voliči prezentovány jako „kvalitativně odlišné od politik konzervativní vlády.“¹⁸¹ První se týkal ekonomické strategie zaměřené na zlepšení životní úrovně a dostatečných investic do infrastruktury, výzkumu a vývoje. Druhý tvořil nové sociální uspořádání založené na výhodách a závazcích. Třetí pilíř obsahoval institucionální reformu (devoluci). Posledním stavebním kamenem mělo být posílení vlivu ve světě, které bylo odrazem domácích reforem.¹⁸²

První pilíř nové Labouristické strany týkající se ekonomických záměrů je důležitý nejen proto, že patřil k jednomu z hlavních bodů transformace,¹⁸³ ale také z toho důvodu, že po nástupu do vlády se New Labour snažila svoji vizi importovat na evropskou úroveň (více podkapitola 4.1.). Výchozí diskem ekonomické politiky New Labour se stal koncept třetí cesty Anthonyho Giddense.¹⁸⁴ Hlavními charakteristikami třetí cesty New Labour v ekonomické oblasti jsou přijetí státu blahobytu jako nevyhovujícího konceptu a nevyhnutelnosti globalizace.¹⁸⁵ Předpokladem pro cestu z neutěšeného stavu je potřeba v měnících se podmínkách hledat nové cesty k zachování základních socialistických hodnot a idejí¹⁸⁶ neboli modernizovat.¹⁸⁷ Třetí cesta na jedné straně odmítá liberální tezi o volné ruce

---

¹⁸⁰ *Labour Party Manifesto 1997: New Labour Because Britain Deserves Better*. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/ukPman/lab97.htm> (14. 4. 2009)

¹⁸¹ COATES, David: *The Character of New Labour*. In: COATES, David – LAWLER, Peter: *New Labour in Power*. Manchester 2000. Wake Forest University, <http://users.wfu.edu/coatesd/n1.doc> (23. 10. 2009)

¹⁸² BLAIR, Tony: *New Britain: My Vision of a Young Country*. Cit z COATES, David: *The Character of New Labour*. In: COATES, David – LAWLER, Peter: *New Labour in Power*. Manchester 2000. Wake Forest University, <http://users.wfu.edu/coatesd/n1.doc> (23. 10. 2009)

¹⁸³ DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 171.

¹⁸⁴ GIDDENS, Anthony: *Třetí cesta. Obnova sociální demokracie*. Praha 2001.

¹⁸⁵ STUDLAR, Donley, T.: *The Anglo-American Origins and International Diffusion of the „Third Way“*. *Politics&Policy*, 31, 2003, č. 1, s. 29.

¹⁸⁶ BEVIR, Mark: *New Labour: a Study in Ideology*. *British journal of politics and international relations*, 2, 2000, č. 3, s. 278.

¹⁸⁷ V projevu na kongresu PES ve švédském Malmö Blair pronesl památný výrok „*musíme modernizovat nebo zemřeme*“. Cit. z POLLACK, Mark, A.: *A Blairite Treaty: Neo-Liberalism*

trhu, ale na druhé straně akceptuje principy fungování volného trhu a zřídka se požadavku na státní intervence a plánování ekonomiky.¹⁸⁸ Tato změna byla chápána jako snaha veřejně se distancovat od tzv. Old Labour¹⁸⁹ a zdůraznit nový kurs v ekonomické politice, který byl reflektován změnou čtvrtého článku stranických stanov, ve které New Labour nepropagovala státní vlastnictví průmyslu, ale nově se zasazovala o „*dynamickou ekonomiku sloužící veřejnému zájmu, ve které tržní podnikání a konkurence jsou hybnou silou k produkování bohatství.*“¹⁹⁰ Díky tomuto posunu byla Labouristická strana schopná předložit vlastní model fungování ekonomiky a formulovat ekonomickou politiku, která se místy přibližovala linii tehdy vládnoucích konzervativců¹⁹¹ a jejímž cílem bylo získat si pověst strany s odpovědnou ekonomickou politikou, o kterou strana usilovala v letech své modernizace změnou názoru na ekonomická témata.¹⁹² Koncept třetí cesty je terčem kritiky pro obsahovou vágnost a nic neříkající obecné fráze nevysvětlující, v čem spočívá podstata „nové“ Labouristické strany.¹⁹³ Mark Bevir se domnívá, že ideologii New Labour lze charakterizovat jako „*směs liberálních, konzervativních a socialistických komponentů.*“¹⁹⁴

V evropské ekonomické politice New Labour je zřejmá určitá návaznost na reformy předchozích předsedů strany, ale vytváří se nová linie, která se vzdaluje od sociální dimenze evropské politiky a více se přibližuje k anglo-saskému liberálnímu pojetí ekonomiky jako modelu,¹⁹⁵ jenž by měl

---

and Regulated Capitalism in the Treaty of Amsterdam. In: NEUNREITHER, Karlheinz – WIENER, Antje (eds.): *European Integration After Amsterdam Institutional Dynamics and Prospects for Democracy.* Oxford 2000, s. 266. (<http://www.oxfordscholarship.com>)

¹⁸⁸ Po Blairově nástupu do čela strany došlo k odstranění čl. 4 ze stanov Labouristické strany. KAVANNAGH, Dennis: *The Blair Premiership.* In: SELDON, Anthony (ed.): *Blair's Britain 1997-2007.* New York 2007, s. 4.

¹⁸⁹ DRIVER, Stephen – MARTELL, Luke: *New Labour.* 2. vydání. Cambridge 2006, s. 13.

¹⁹⁰ Clause IV 1918 a 1995. Cit z COATES, David: *The Character of New Labour.* In: COATES, David – LAWLER, Peter: *New Labour in Power.* Manchester 2000. Wake Forest University, <http://users.wfu.edu/coatesd/n1.doc> (23. 10. 2009)

¹⁹¹ MCILROY, John: *The Enduring Alliance? Trade Unions and the Making of New Labour, 1994-1997.* British Journal of Industrial Relations, 36, 1998, č. 4, s. 540.

¹⁹² FEATHERSTONE, K.: c. d.

¹⁹³ DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour,* s. 16.

¹⁹⁴ BEVIR, M.: c. d., s. 280.

¹⁹⁵ Zde se Labouristická strana opět přibližuje politice konzervativní vlády, která kladla důraz fungování na jednotný trhu.

být aplikován na evropské úrovni.¹⁹⁶ Důraz na tradiční témata levicových politických stran v oblasti sociální politiky byl nahrazen snahou o maximální flexibilitu pracovního trhu a konkurenceschopnost Evropy.¹⁹⁷ New Labour pod Blairovým vedením prakticky akceptovala základní východiska ekonomické politiky předchozích konzervativních vlád,¹⁹⁸ čímž se vzdaluje od postoje Labouristické strany v předchozích letech. Tony Blair například prohlásil: „*věřím, že důraz Margaret Thatcherové na podnikání byl správný*“ nebo že „*silná společnost nesmí být zaměňována se silným státem.*“¹⁹⁹

Důležitý z hlediska postoje k EU je také čtvrtý výše uvedený bod zahrnující vytyčení nových priorit v zahraniční politice, a zejména ve vztahu k EU. V souvislosti s přístupem k EU New Labour deklarovala jednotu proevropského postoje a Tony Blair zdůrazňoval, že cílem vlády New Labour bude „*dovést Británii do srdce Evropy.*“²⁰⁰ Ve svém prvním projevu po zvolení předsedou Labouristické strany prohlásil: „*Pod svým vedením nikdy nedopustím, aby tato země byla izolovaná nebo aby stála stranou v Evropě.*“²⁰¹ Konkrétně New Labour přislíbila přijmout sociální chartu a vstoupit do EMU, pokud k tomu budou vhodné podmínky.²⁰² V předvolebním programu z roku 1997 se New Labour zavázala hájit britské zájmy v Evropě a stát v čele procesu reformy EU,²⁰³ protože „*Evropa nefunguje tak, jak ona sama a Británie potřebují.*“²⁰⁴ Z tohoto důvodu je nutné být konstruktivní a vést Evropu, protože to prospěje Británii i Evropě a touto strategií bude

---

¹⁹⁶ FELLA, S.: *Robin Cook's, Tony Blair and New Labour's Competing Visions of Europe*, s. 388-389.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 390.

¹⁹⁸ DRIVER, Stephen – MARTELL, Luke: *New Labour: Politics after Thatcherism*. Cambridge 1998, s. 2.

¹⁹⁹ WHEATCROFT, Geoffrey: *The Paradoxical Case of Tony Blair*. The Atlantic Monthly, 277, 1996, č. 6. (<http://www.theatlantic.com/issues/96jun/blair/blair.htm>)

²⁰⁰ DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 169.

²⁰¹ *Tony Blair's New Labour Vision-1994*. Tony Blair, <http://keepTonyBlairForPM.wordpress.com/1994-first-blair-speech-to-conference-as-party-leader/> (26. 10. 2009)

²⁰² DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 169.

²⁰³ Jedním z deseti hlavních bodů programového prohlášení New Labour z roku 1997 bylo, že labouristická vláda bude vůdcem Evropy. *Labour Party Manifesto 1997: New Labour because Britain deserves better*. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/ukPman/lab97.htm> (14. 4. 2009)

²⁰⁴ *Labour Party Manifesto 1997: New Labour because Britain deserves better*. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/ukPman/lab97.htm> (14. 4. 2009)

možné tuto reformu prosazovat.²⁰⁵ Evropská politika New Labour před rokem 1997 patřila do celkové strategie odloučení od Old Labour a distancování se od aktivit konzervativní vlády na evropské úrovni. Tony Blair označil konzervativní politiku k EU za hazard s britskou budoucností.²⁰⁶

---

²⁰⁵ *Labour Party Manifesto 1997: New Labour because Britain deserves better.* Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/ukPman/lab97.htm> (14. 4. 2009)

²⁰⁶ *Tony Blair's New Labour Vision-1994.* Tony Blair, <http://keepTonyBlairForPM.wordpress.com/1994-first-blair-speech-to-conference-as-party-leader/> (26. 10. 2009)

4. Strategie New Labour v evropské politice po nástupu k moci

4.1 *Konstruktivnost a pragmatismus jako nástroj obhajoby národních zájmů*

Velká Británie obecně považovaná za nepřijemného partnera²⁰⁷ na půdě EU se měla podle slov Tonyho Blaira stát „vedoucím hráčem v Evropě“.²⁰⁸ Featherstone označuje tuto představu za značně naivní vzhledem k tomu, že podle něj je nutné, aby stát, který usiluje o vedoucí roli v Evropě, disponoval vládou se silnou proevropskou orientací a inovativní politikou.²⁰⁹ V případě Blairovy vlády nelze podle mnohých autorů²¹⁰ hovořit o zásadním posunu a příklonu k EU, přestože přisuzují Blairovi částečné úspěchy (viz dále). Lord Haskins se domnívá, že „*EU se stala Achillovou patou Tonyho Blaira.*“²¹¹ Nástrojem k dosažení Blairova cíle se měl stát konstruktivní přístup k evropské agendě a ochota vlády „*změnit prostředky, kterými je evropská politika koordinována a prosazována.*“²¹² Philip Stephens označuje Blairovu politiku za profesionální a účelnou, ale ne ideologickou, a za přesvědčivou, ale nesentimentální.²¹³ Z hlediska teoretických konceptů usilujících o komplexní pochopení (britských) motivů přístupu k EU nejlépe vystihuje Blairovu strategii nový institucionalismus. Preference Británie zde vsazeny do kontextu historického vývoje a současné agendy odrážejí

---

²⁰⁷ Termín *awkward partner* je jednou z častých interpretací komplikovaného vztahu Evropského společenství a Velké Británie. Zaměřuje se na vysvětlení aspektů britského postoje k evropské integraci, které vycházejí z unikátní britské historie, kultury, zeměpisné polohy a společenských institucí. KASSIM, Hussein: *The United Kingdom and the Future of Europe: Winning the Battle, Losing the War*. Comparative European Politics, 2, 2004, č. 3, s. 262.

²⁰⁸ NATAPOFF, Sam: *A More Perfect Union?* The American Prospect, 15, 2004, č. 9, s. 13.

²⁰⁹ FEATHERSTONE, K.: c. d.

²¹⁰ Např. David Baker, Peter Sutherland.

²¹¹ Lord HASKINS: *Britain and Europe: Yet Another Moment of Truth*. The Federal Trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

²¹² FEATHERSTONE, K.: c. d.

²¹³ STEPHENS, Philip: *The Blair Government and Europe*. The Political Quarterly, 72, 2001, č. 1, s. 68.

pragmatismus a neideologizovanou podporu evropské integrace.²¹⁴ Z tohoto úhlu pohledu nenacházíme v Blairově přístupu k EU nic nového, protože již při rozhodování o vstupu do ES byly hlavním motorem změny postoje pragmatické důvody a zcela chyběly evropské ideály.²¹⁵ Při účasti na banketu, který pořádal primátor Londýna v listopadu 1997, Blair označil vedoucí roli Británie v Evropě za jeden z pilířů britské zahraniční politiky, nicméně dodal, že „pokud se Evropa vydá cestou, která bude neslučitelná s britskými zájmy, zůstaneme [Britové] stranou.“²¹⁶ Právě britské národní zájmy jsou podle Blaira důvodem, proč by Velká Británie měla zůstat členem EU a zaujmout vedoucí roli a aktivní přístup, protože obě strany se vzájemně potřebují a jedině tímto způsobem se může přiblížit Británie Evropě a EU Británii.²¹⁷ V Bílé knize o postoji k Evropské ústavě z roku 2004 Tony Blair v předmluvě zdůrazňuje, že výsledek jednání o Evropské ústavní smlouvě „je pro Británii a pro Evropu dobrý. Můžeme být pyšní na silný vliv, který jsme měli při utváření Smlouvy (...). Je příkladem toho, jak aktivní zapojení Británie do Evropské unie přináší větší politický vliv než Británie odpoutaná od Evropy.“²¹⁸

Uvedená hodnocení odrážejí základní stavební kameny politiky New Labour k EU, na nichž si lze povšimnout prizmatu, kterým Labouristická strana nahlížela na evropskou politiku. Nicméně dá se říci, že strategie New Labour v přístupu k EU prošly za Blairovy vlády proměnou, kdy od konstruktivního přístupu v evropské politice v prvním období byla ve druhém volebním období patrná změna ke spíše defenzivnímu postoji, kdy se priority New Labour přesunuly od čistě evropských otázek k mezinárodním problémům. Tato změna byla ovlivněna několika faktory: vnitřní vývoj v EU kolem reformy institucí a fungování Společenství (odmítnutí Ústavní

---

²¹⁴ KASSIM, H.: c. d., s. 266-267.

²¹⁵ GEORGE, S.: c. d., s. 40.

²¹⁶ *Projev Tonyho Blaira na banketu pořádaném primátorem Londýna 10. listopad 1997.* The Official Site of the Prime Minister's Office, <http://www.number10.gov.uk/Page1070> (9 . 9. 2009)

²¹⁷ *Projev Tonyho Blaira na banketu pořádaném primátorem Londýna 10. listopad 1997.* The Official Site of the Prime Minister's Office, <http://www.number10.gov.uk/Page1070> (9 . 9. 2009)

²¹⁸ *White Paper on the Treaty Establishing a Constitution for Europe.* Foreign and Commonwealth Office, http://www.fco.gov.uk/resources/en/pdf/pdf15/fco_beu_euct_whitepaper_sept04 (9. 11. 2009)

smlovy), od roku 2003 britská účast ve válce v Iráku a domácí faktory.²¹⁹ Mezi domácí faktory patřil euroskepticismus tisku a veřejnosti (viz dále) či nejednota New Labour v evropské politice. Přestože se New Labour snažila prezentovat svou jednotu v přístupu k EU, objevily se neshody mezi čelními představiteli strany či vládními ministry. Obecně evropská otázka nerozdělovala New Labour do takové míry jako Konzervativní stranu za Majorovy vlády.²²⁰ V případě New Labour nebyly přítomny natolik vyhrčené názory, které by ohrožovaly politiku vlády. Proti skeptičtějšímu Brownovi stáli více proevropští členové New Labour. Např. Robin Cook, který kritizoval nacionální rétoriku New Labour, která „*možná přináší úspěch před domácím tiskem ale ne v Evropě*“, a jeho bývalý poradce obviňovali New Labour z mírného euroskepticismu.²²¹

Zapojení britských vojáků do operací v Iráku je obecně vnímáno jako negativní faktor ve vztazích EU a Velké Británie vedoucí ke zhroucení mostu mezi oběma částmi Atlantiku,²²² kterým měla podle Blaira být Velká Británie.²²³ Z evropského pohledu bylo možné Blairovo rozhodnutí chápat jako příklon k atlanticismu a potvrzení tradiční britské orientace na USA. Stephens ukazuje v souvislosti s podporou irácké operace posun v zahraničně-politických prioritách Tonyho Blaira, když píše, že Blair „*přišel do Downing Street 10 s cílem rekonstruovat vztahy Británie s Evropou a skončil jako premiér přimknutý ke speciálnímu vztahu s USA jako nikdo jiný s výjimkou Margaret Thatcherové.*“²²⁴ Pokles popularity na domácí půdě²²⁵ zapříčiněný

---

²¹⁹ SMITH, Julie: *A missed opportunity? New Labour's European policy 1997–2005.* International Affairs, 81, 2005, č. 4, s. 703-705.

²²⁰ Díky transformaci postoje k EU v reakci na konzervativní evropskou politiku byla většina členů parlamentu i ministrů převážně proevropská. ALLEN, David: *Great Britain and the Future of European Union: Not Quite There Yet.* In: SERFATY, Simon (ed.): *The European Finality Debate and Its National Dimensions.* Washington, D.C. 2003, s. 89.

²²¹ FELLA, S.: *Robin Cook's, Tony Blair and New Labour's Competing Visions of Europe,* s. 397.

²²² BULMER, Simon: *New Labour, New European Policy? Blair, Brown and Utilitarian Supranationalism.* Parliamentary Affairs, 61, 2008, č. 4, s. 604.

²²³ Postoj Blaira byl založen na předpokladu, že není nutné si vybrat mezi orientací na USA nebo EU. Nicméně se ukázalo, že tento přístup přináší v praxi problémy v oblastech (vojenská operace v Iráku), kde postoje USA a EU (především Francie a Německo) jsou zásadně odlišné. ALLEN, D.: *Great Britain and the Future of European Union: Not Quite There Yet,* s. 82.

²²⁴ STEPHENS, Philip: *Britain and Europe: An Unforgettable Past and an Unavoidable Future.* The Political Quarterly, 76, 2005, č. 1, s. 19-20.

vysláním britské armády do Iráku ovlivnil evropskou politiku a vyústil v defenzivní rétoriku v citlivých oblastech, protože by mohl euroskeptický tisk ještě více poškodit image vlády.²²⁶

Pokud se zaměříme na tradiční britské priority v EU, nenalezneme výrazné rozdíly mezi Blairem a předchozími vládami. Např. ekonomická reforma směřující k liberalizaci EU patří mezi tradiční priority Velké Británie platné i pro Blairovu vládu. V tomto směru odráží úsilí britské politiky lisabonská strategie, díky které se Evropa měla do roku 2010 stát nejkonkurenceschopnější ekonomickou jednotkou světa.²²⁷ Konvergenční program z prosince 2004 uvádí, že „vláda se domnívá, že EU potřebuje být flexibilní, reformující, otevřená a globálně orientovaná“ a že „vláda zůstává vázána ekonomickou reformou obsaženou v Lisabonské strategii a bude spolupracovat s ostatními státy na dosažení cílů lisabonské agendy.“²²⁸ Lisabonská strategie důrazem na liberalizaci obchodu, využití nových technologií a reformu státu blahobytu a trhu práce odrážela do značné míry ekonomickou politiku třetí cesty New Labour.²²⁹ I když přijetí sociální charty labouristickou vládou sice na jedné straně mohlo naznačovat, že New Labour bude pokračovat v linii vymezené Kinnockem,²³⁰ na druhé straně nelze přehlédnout ujištění, která Tony Blair poskytoval britskému průmyslu výměnou za jeho podporu, že zevnitř Británie bude moci ovlivnit, aby nedošlo k zásadnímu prohlubování evropské sociální politiky či rozšiřování hlasování

---

²²⁵ Na otázku, zda souhlasíte se současným přístupem Tonyho Blaira k Iráku odpověděla nadpoloviční většina dotázaných v průzkumech veřejného mínění, které se konaly v letech 2003, 2005 a 2007, že nesouhlasí. *War With Iraq - Trends (2002-2007)*. Ipsos Mori, [http://www.ipsos-](http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemID=55&view=wide)

mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemID=55&view=wide (19. 11. 2009)

²²⁶ BULMER, Simon: *New Labour and the European Union 1997-2007*. Working Paper, FG1, 2008/05, March 2008, s. 8. Schiftung Wissenschaft und Politik, http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?asset_id=4820 (20. 9. 2009)

²²⁷ *Lisbon strategy*. Europa Glossary, http://europa.eu/scadplus/glossary/lisbon_strategy_en.htm (25. 9. 2009)

²²⁸ *Long-term Sustainability. Convergence Programme for the United Kingdom. Submitted in Line with the Stability and Growth Pact*. HM Treasury, <http://www.hm-treasury.gov.uk/d/convergence250105.pdf> (18. 11. 2009)

²²⁹ DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 176.

²³⁰ Labouristická strana pod Kinnockovým vedením se více orientovala na sociální politiku, práva pracujících atd., což souviselo se snahou vymezit se vůči vládnoucí Konzervativní straně.

kvalifikovanou většinou (QMV) v této oblasti.²³¹ Ustoupení od důrazu na rozvoj sociální politiky je možné vysvětlit několika důvody. Zmíněné zájmy obchodních kruhů nepochybně sehrály významnou roli, nicméně podstata tkví v samotné ideologii, na které je New Labour vystavěna. Anthony Giddens připomíná, že mezi hlavní pilíře New Labour patří silná ekonomika, která je předpokladem pro efektivní sociální politiku.²³²

Vzhledem k transformaci a rétorice New Labour směrem k Evropě byla velká očekávání po vítězství New Labour v parlamentních volbách v květnu 1997 zcela na místě.²³³ K tomu přidejme silnou britskou ekonomiku, značnou většinu Labour v dolní komoře parlamentu a vnitřními spory paralyzovanou Konzervativní stranu,²³⁴ které posilovaly možnost vlády prosadit aktivní evropskou politiku. New Labour se snažila odlišit se od obstruktivního přístupu předchozí Majorovy vlády,²³⁵ ale i od otců modernizačního procesu Labouristické strany Neila Kinnocka a jeho nástupce v čele Labour Johna Smithe. Konstruktivní přístup, který navazoval na transformaci strany za Kinnocka a Smithe,²³⁶ měl umožnit aktivní účast na formování evropské integrace. Na rozdíl od svých předchůdců, kteří ve Společenství spatřovali nástroj k obhajobě a rozvoji evropského sociálního modelu a dlouhodobých programových cílů strany,²³⁷ v Blairově evropské politice došlo k „*upuštění od tradiční strategie využívání evropské úrovně jako nástroje pro keynesiánskou intervenční politiku*“ (...) a „*posunu k pragmatičtější politice, která více odráží britské národní zájmy.*“²³⁸ Tony Blair se vyjádřil ke vztahu Británie a Evropy ve smyslu, že „*když jsme se*

---

²³¹ FELLA, S.: *Robin Cook's, Tony Blair and New Labour's Competing Visions of Europe*, s. 393 a BAKER, D.: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*, s. 27.

²³² GIDDENS, Anthony: *New Labour: Tony Blair and after*. British Politics, 2, 2007, č. 1, s. 107.

²³³ SMITH, Julie: c. d., s. 703.

²³⁴ KAVANNAGH, D.: c. d., s. 3.

²³⁵ SUTHERLAND, Peter: *Fog in Westminster, Europe Cut off*. The Federal Trust, http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/Essay41_Sutherland.pdf (6. 4. 2009)

²³⁶ FELLA, S.: *New Labour, Same Old Britain? The Blair Government and European Reform Treaty*, s. 622 a BAKER, D.: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*, s. 22.

²³⁷ BAKER, D.: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*, s. 22.

²³⁸ FELLA, S.: *New Labour, Same Old Britain? The Blair Government and European Reform Treaty*, s. 622.

[Britové] *konečně rozhodli vstoupit do těchto institucí* [instituce Společenství], *naneštěstí jsme zjistili, že neodrážejí britské zájmy.*²³⁹ Blairovu evropskou politiku lze charakterizovat jako konstruktivní ve smyslu aktivního přístupu, jehož cílem je zajistit, aby si Velká Británie udržela právo veta v oblastech souvisejících s tradičními britskými „red lines“.²⁴⁰ Peter Sutherland dokonce označuje poslední roky Majorovy vlády a deset let vlády New Labour za jedno období.²⁴¹ V Blairově přístupu se objevují určité paralely např. s vládou Margaret Thatcherové v souvislosti s přijetím Jednotného evropského aktu, které vybízí některé autory k závěrům, že Blairova koncepce přístupu k EU²⁴² je ve skutečnosti evropská politika konzervativců v 80. letech zahalená pláštěm rétoriky New Labour a že se změnil pouze styl ne podstata postoje k EU.²⁴³

Stefano Fella²⁴⁴ či Philips Stephens²⁴⁵ argumentují, že Blairova vláda převzala v některých citlivých otázkách konzervativní agendu,²⁴⁶ a tudíž je značně problematické hovořit o zásadním posunu v britském postoji k evropské integraci. Tato kritika je částečně oprávněná, sám Tony Blair prohlásil v Gentu v únoru 2000, že kritika, kterou pronesla Margaret Thatcherová ve svém projevu v Bruggách v roce 1988, „*není zcela*

²³⁹ *Committed to Europe, Reforming Europe*. Projev Tonyho Blaira v Gentu 23. 2. 2000. The Official Site of the Prime Minister's Office, <http://www.number10.gov.uk/Page1510> (25. 9. 2009)

²⁴⁰ Termín užívaný pro témata (např. daně, obranná a zahraniční politika, kontrola hranic), o kterých nemá význam jednat, neboť jsou stěžejní pro britské národní zájmy, a tudíž nelze očekávat žádné ústupky z britské strany. Např. při jednáních o Evropské ústavní smlouvě ve snaze zachovat britské opt-outs, předložila Blairova vláda vlastní návrhy (komora národních parlamentů, funkce prezidenta Rady, čímž mělo být zajištěno zachování současné vyváženosti mezi supranacionalismem a intergovernmentalismem). BAKER, D.: *Islands of the mind: New Labour's defensive engagement with the European Union*, s. 30.

²⁴¹ SUTHERLAND, Peter: *Fog in Westminster, Europe Cut off*. The Federal Trust, http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/Essay41_Sutherland.pdf (6. 4. 2009)

²⁴² Aktivní zapojení a podpora integrace v oblastech britských zájmů (liberalizace ekonomiky, reforma Společné zemědělské politiky), vize Evropy nezávislých států (preference integovernmentalismu), podpora rozšíření. MANNIN, M.: c. d., s. 321.

²⁴³ GRANT, Charles: *Can Britain Lead in Europe?* Centre for European Reform, http://www.cer.org.uk/pdf/p092_britain_europe.pdf (20. 10. 2009)

²⁴⁴ FELLA, S.: *New Labour, Same Old Britain? The Blair Government and European Reform Treaty*, s. 622.

²⁴⁵ STEPHENS, P.: *Britain and Europe: An Unforgettable Past and an Unavoidable Future*, s. 13.

²⁴⁶ Tzv. red lines kopírují oblasti, ve kterých předchozí konzervativní vlády nebyly nakloněny nadnárodní spolupráci. Podobně jako předchozí konzervativní vlády New Labour odmítá hlubší integraci např. v oblasti daňové politiky, ponechala si právo Británie na kontroly na hranicích.

neospravedlnitelná.“²⁴⁷ Na druhé straně změna v postoji Labouristické strany k EU určitým způsobem vybočovala z obecného přístupu Velké Británie k evropským projektům. New Labour se odlišovala především důrazem na pozitivní rétoriku směrem k EU a aktivním přístupem k jednání s evropskými partnery.²⁴⁸ Zejména první Blairovo funkční období je v tomto směru hodnoceno kladně.²⁴⁹ Příprava ještě opoziční New Labour na převzetí evropské agendy po předpokládaném vítězství v parlamentních volbách 1997 umožnila aktivní zapojení do mezivládní konference v červnu 1997.

Tony Blair opakovaně ve svých projevech zdůrazňoval kladný postoj New Labour k evropské integraci, což ovšem nutně neznamenalou touhu prohlubovat integraci²⁵⁰ zejména v citlivých oblastech britských národních zájmů (např. daně, kontroly na hranicích). Blair opakovaně odkazoval na konstruktivní zapojení (constructive engagement), pokrokovou změnu (step change)²⁵¹ ve vztazích mezi Británií a EU a vedoucí úlohu Británie v Evropě (leading role in Europe).²⁵² V projevu v belgickém Gentu v únoru 2000 Blair označil britskou politiku na konferenci v Mesině v roce 1955 za jeden z největších omylů Británie v poválečné historii.²⁵³ V Blairově evropské politice byla také podobně jako v polovině 50. let v Mesině přítomna určitá rozpolcenost v otázce užší integrace. New Labour deklarovala úmysl zapojit Británii do EU, ale tento krok se týkal pouze vybraných oblastí, které neohrožovaly britské národní zájmy a výjimky.²⁵⁴ V tomto smyslu se

---

²⁴⁷ *Committed to Europe, Reforming Europe*. Projev Tonyho Blaira v Gentu 23. 2. 2000. The Official Site of the Prime Minister's Office, <http://www.number10.gov.uk/Page1510> (25. 9. 2009)

²⁴⁸ Zde je patrný vývoj v přístupu Británie, která v počátcích poválečné evropské integrace podporovala evropské státy v tomto úsilí, ale sama se odmítla angažovat.

²⁴⁹ Při jednáních o Amsterdamské smlouvě Tony Blair změnil přístup Británie k celé řadě témat (rozšíření působnosti EU, posílení pravomocí Evropského parlamentu atd. POLLACK, M.: c. d., s. 281-283.

²⁵⁰ KAVANNAGH, D.: c. d., s. 4.

²⁵¹ BULMER, Simon – BURCH, Martin: *The Europeanization of UK Government: from Quiet Revolution to Explicit Step-Change?* Public Administration, 83, 2005, č. 4, s. 862.

²⁵² Viz projevy Tonyho Blaira týkající se EU.

²⁵³ *Committed to Europe, Reforming Europe*. Projev Tonyho Blaira v Gentu 23. 2. 2000. The Official Site of the Prime Minister's Office, <http://www.number10.gov.uk/Page1510> (25. 9. 2009)

²⁵⁴ LUNN, Jon – MILLER, Vaughne – SMITH, Ben: *British Foreign Policy since 1997*. House of Commons, <http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2008/rp08-056.pdf> (6. 4. 2009)

evropská politika New Labour pohybuje v duchu tradičního britského přístupu k evropské integraci.

Zdůrazněme, že Blairova politika nevnímala britsko-evropské vztahy jako hru s nulovým součtem a ohrožení britské suverenity, které byly typické pro předchozí konzervativní vládu Majora.²⁵⁵ V tomto ohledu lze Tonyho Blaira přirovnat k Haroldu Macmillanovi, který nevnímal odevzdání části suverenity jako jednosměrný obchod, ale jako návratnost v podobě „něčeho jiného od ostatních států.“²⁵⁶ Suverenita je podle Blaira způsob, kterým lze maximalizovat národní sílu a kapacitu v nejrůznějších oblastech, tj. lze ji využít k národnímu prospěchu. Blair varuje před izolací v minulosti, ve které se ocitla předchozí konzervativní vláda (pozn.aut.), která zanechává státy napospas vrtkavé sféře vlivu.²⁵⁷ Blairův koncept suverenity umožňoval zaujímat flexibilnější stanoviska, která nebyla založena na předpokladu vycházejícím z britské politické kultury a fungování stranicko-politického systému, že ústupky jsou projevem slabosti a nestability, protože většinový volební systém v Británii přispívá k vytváření jednobarevných vlád, které disponují parlamentní většinou. V britské politické kultuře je tudíž značně omezen prostor pro hledání kompromisu a vyjednávání²⁵⁸ typický pro kontinentální koaliční vlády i EU.

Blairovu politiku k EU lze chápat jako směs tradičního britského dnes již mírného skepticismu a obav o britské národní zájmy a inovativních myšlenek, jejichž cílem bylo do určité míry vyvážit Británii z pout minulosti, čemuž odpovídá i debata o EU ve Velké Británii zaměřená ne „na Evropu, ale na diskusi o smyslu britské historie a identity ve 21. století.“²⁵⁹ Do značné míry za schizofrenní lze považovat odkazování na britskou historii a zároveň

---

²⁵⁵ Např. problematická ratifikace Smlouvy o Evropské unii, kde byla otázka ztráty suverenity na předních místech argumentů euroskeptiků v Konzervativní straně. FOSTER, A.: c. d., s. 91. Příkladem hry s nulovým součtem může být obstrukční přístup konzervativní vlády jako odvetný krok při zákazu dovozu hovězího masa z Británie během května a června 1996 kvůli BSE.

²⁵⁶ WALL, S.: c. d., s. 206.

²⁵⁷ *Britain's Role in Europe'-Speech to European Research Institute 23. 11. 2001.* The Official Site of the Prime Minister's Office, <http://www.number10.gov.uk/Page1673> (25. 9. 2009)

²⁵⁸ ŘÍCHOVÁ, B.: c. d., s. 62.

²⁵⁹ DADDOW, Oliver: *Playing Games with History: Tony Blair's European Policy in the Press.* British Journal of Politics and International Relations, 9, 2007, č. 4, s. 586-587.

nabádání k rozchodu s minulostí. Blairovo hodnocení minulosti jako promarněných příležitostí a ujetých autobusů²⁶⁰ ve vztahu Velké Británie k evropské integraci můžeme směle převést do současné britské politiky.²⁶¹ Mnozí autoři označují za konstruktivní období pouze první měsíce Blairovy vlády. David Baker se domnívá, že konec evropského idealismu nastal Blairovým projevem na sjezdu New Labour na podzim 1997.²⁶² Blair se vyjádřil ve smyslu, že Británie je předurčena k tomu, aby vedla Evropu, která to potřebuje. Zároveň nastínil svoji představu o Evropě založené na volném obchodu, průmyslové síle, zaměstnanosti, sociální spravedlnosti a demokracii.²⁶³ Peter Sutherland poukazuje na posun New Labour od konstruktivního přístupu na počátku vlády k defenzivní rétorice při jednáních o Lisabonské smlouvě, který byl v kontrastu s Blairovým zájmem, aby Británie zastávala vedoucí roli v EU.²⁶⁴

4.2 Komunikace s britskými médii a veřejností o evropských tématech

Pokud porovnáme hlavní smysl Evropského společenství a ideu evropské politiky, které se labouristé drželi přibližně během procesu modernizace až do poloviny 90. let, s přístupem Blairovy vlády, nalezneme podstatné rozdíly.²⁶⁵ Labouristická strana jako opoziční strana přijala více vyhraněné resp. proevropské postoje v otázce přístupu k EU. Obecně podle Stefana Felly opoziční politické strany mají „*tendence přijímat více ideologicky a politicky vyhraněné postoje*“ až do doby, než se dostanou

---

²⁶⁰ Tamtéž, s. 589.

²⁶¹ Např. váhavý přístup k EMU.

²⁶² BAKER, D.: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*, s. 26.

²⁶³ *Projev Tonyho Blaira na sjezdu Labour Party v Brightonu 1997*. PR Newswire, <http://www.prnewswire.co.uk/cgi/news/release?id=47983> (25. 9. 2009)

²⁶⁴ SUTHERLAND, Peter: *Fog in Westminster, Europe cut off*. The Federal trust for education and research, http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/Essay41_Sutherland.pdf (6. 4. 2009)

²⁶⁵ FELLA, S.: *New Labour, Same Old Britain? The Blair Government and European Reform Treaty*, s. 622.

k moci.²⁶⁶ Přestože evropské otázky jsou převážně na okraji zájmu²⁶⁷ britského veřejného mínění,²⁶⁸ rezervovanost mírně euroskeptických britských voličů²⁶⁹ k EMU²⁷⁰ a dalším evropským otázkám vyústily ve zmírnění rétoriky New Labour ve vztahu k EU, která byla podřízena úspěchu v parlamentních volbách v roce 1997.²⁷¹

Blairova vláda se vyznačovala důrazem na komunikaci s médii, jejímž cílem bylo prezentovat vládní politiku v pozitivním světle. Po odklonu podstatné části tisku od Konzervativní strany po černé středě v roce 1992²⁷² se Labouristické straně naskytla možnost získat jej na svou stranu, což se v některých případech do voleb v květnu 1997 podařilo.²⁷³ V Blairově mediální strategii zastával důležitou roli jeho tiskový mluvčí²⁷⁴ Alastair Campbell, který se jako bývalý novinář vyznačoval znalostí zákulisí denního tisku. Obecnými rysy komunikace s médii byly centralizace, profesionalizace a politizace vládní strategie.²⁷⁵ Komunikace s tiskem byla založena na preferenčním přidělování informací některým novinářům za slib pozitivního hodnocení vlády v připravovaném článku. Předpokladem této strategie byla

---

²⁶⁶ Tamtéž, s. 623.

²⁶⁷ V průzkumu veřejného mínění před parlamentními volbami v roce 2001 označilo pouze 18 % dotázaných Evropu za velmi důležitou oblast, podle které se rozhodnou, kterou stranu budou volit. *General Election 2001 - Pre-Campaign Survey*. Ipsos Mori, <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oltemId=1217> (17. 11. 2009)

V roce 2004 uvedlo pouze 9 % dotázaných, že evropské otázky jsou nejdůležitějším tématem pro Británii. *Euro Omnibus Questions Final Topline. January 19th 2004*. Ipsos Mori, <http://www.ipsos-mori.com/Assets/Docs/Archive/Polls/weber.pdf> (17. 11. 2009)

Baker uvádí, že mezi priority Britů patří vzdělání, zdravotnictví, doprava či kriminalita a např. přijetí eura označily za prioritu jen 3 % dotázaných. BAKER, David: *Britain and Europe: Treading Water or Slowly Drowning?* Parliamentary Affairs, 56, 2003, č. 2, s. 243.

²⁶⁸ EVANS, Geoffrey – BUTT, Sarah: *Explaining Change in British Public Opinion on the European Union: Top Down or Bottom Up?* Acta Politica, 42, 2007, č. 2-3, s. 177.

²⁶⁹ Před parlamentními volbami v roce 1997 bylo 61 % Britů proti členství v EMU. *Standard Eurobarometer Reports 1997-2007*. Standard Eurobarometer Archives, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_arch_en.htm (25. 9. 2009)

²⁷⁰ Podrobněji v páté kapitole.

²⁷¹ FEATHERSTONE, K.: c. d.

²⁷² 16. září 1992 musela Británie opustit Evropský měnový systém (ERM) kvůli spekulativním útokům na libru, což oslabilo důvěru v ekonomickou politiku konzervativců. DRIVER, Stephen – MARTELL, Luke: *New Labour*, s. 10.

²⁷³ KUHN, Raymond: *Media Management*. In: SELDON, Anthony (ed.): *Blair's Britain 1997-2007*. New York 2007, s. 129.

²⁷⁴ V letech 1994-2003.

²⁷⁵ Centralizace se vztahovala k „monopolu“ Číslo 10 koordinovat vládní komunikaci s médii. Profesionalizace vyjadřovala vytvoření speciální jednotky pro komunikaci s tiskem a angažování bývalých novinářů. KUHN, R.: c. d., s. 124-125.

komerční povaha tisku toužícího po senzacích a snaze o přežití v konkurenčním boji.²⁷⁶ Příklad rodilého Australana Ruperta Murdocha, který změnil občanství na americké, vyvolává pochyby o jiných než komerčních motivech²⁷⁷ jeho euroskeptických prohlášení a obav ze ztráty britské suverenity.²⁷⁸ Komerční prostředí sdělovacích prostředků umožnilo Blairovi „kultivaci Murdochova tisku“.²⁷⁹ Výše popsané praktiky měly nicméně i druhou stránku, kterou vyjádřil mluvčí Čísla 10 Lance Price následovně: „*Vliv Ruperta Murdocha na vládu se občas jeví podřadný pouze tomu, který mají Blair a Brown.*“²⁸⁰

Přestože většina médií podporovala domácí politickou agendu New Labour, v evropských otázkách byla situace komplikovanější, protože „*elementy euroskeptického diskursu jsou přítomné i v proevropských médiích.*“²⁸¹ Anderson argumentuje, že i v euroskeptickém tisku, k němuž řadí the Sun, the Mail, Express, the Times a the Daily Telegraph, se objevují proevropské články. Např. v the Times mohou být příkladem články respektovaného komentátora Petera Riddella.²⁸² Z euroskeptického tisku se např. the Sun klonil k New Labour, ale tvrdě kritizoval jakýkoli náznak iniciativy, která by mohla vést k nadnárodní integraci.²⁸³ Blair byl v souvislosti s pozitivní rétorikou k EMU na summitu v Cardiffu v roce 1998 v the Sun označen „*za nejnebezpečnějšího muže v Británii*“.²⁸⁴ Podobná situace byla u dalších periodik „*vlastněných Rupertem Murdochem, která podporovala Blaira před parlamentními volbami v roce 1997, ale nezmršila*

---

²⁷⁶ KUHN, R.: c.d., s. 126-128.

²⁷⁷ Komerční prostředí tisku a nálady v britské společnosti (viz průzkumy veřejného mínění) se odráží v zaměření Murdochova tisku. V 90. let minulého století udělil Murdoch instrukce editorovi the Times, který se klonil k více proevropským stanoviskům, aby noviny zastávaly anti-evropské postoje. Nejčtenější britský deník the Sun je znám svými euroskeptickými postoji a nízkou úrovní analýz. TUNKROVÁ, L.: c. d., s. 258

²⁷⁸ ANDERSON, Peter, J.: *A Flag of Convenience? Discourse and Motivations of the London-based Eurosceptic Press.* In: HARMSSEN, Robert – SPIERING, Menno (eds.): *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration.* Amsterdam 2004, s. 155.

²⁷⁹ KAVANNAGH, D.: c. d., s. 10.

²⁸⁰ Cit. z KAVANNAGH, D.: c. d., s. 10.

²⁸¹ ANDERSON, P.: c. d., s. 151.

²⁸² Tamtéž.

²⁸³ KUHN, R.: c. d., s. 132.

²⁸⁴ Cit z ASSINDER, Nick: *UK Politics: Blair "Most Dangerous Man in Britain?"* BBC News, 26. června 1998. (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/119095.stm)

*kritiku EU a zejména eura.*²⁸⁵ Obecně je nutné v případě britských médií rozlišovat domácí a evropskou politiku, protože posledně jmenovaná tvoří jednu „štěpnou linii“ v rozdělení médií (euroskeptická a proevropská).²⁸⁶ Z denního tisku pouze the Financial Times, the Guardian a the Independent a týdeník Economist lze zařadit k proevropskému tisku, protože přinášely hlubší analýzy a převážně solidní zpravodajství o EU.²⁸⁷ Julie Smith uvádí, že stranické obavy z euroskeptických postojů médií brzdily „*touhu New Labour prosazovat užší spolupráci s evropskými partnery.*“²⁸⁸

Výrazným rysem postoje Velké Británie k EU v době Blairova pobytu v Downing Street bylo aktivní zapojení vlády do evropské integrace bez širší podpory a trvalého zájmu veřejnosti, což bylo na jedné straně částečně způsobeno skepticismem většiny médií²⁸⁹ a na straně druhé absencí konstruktivní komunikace vlády s veřejností,²⁹⁰ která je považována za jeden z hlavních neúspěchů Blairovy vlády týkající se EU. Tonymu Blairovi se zpočátku dařilo ukazovat Británii jako konstruktivního partnera v EU, nicméně úsilí „*prodat evropskou politiku průměrnému britskému voliči bylo méně účinné.*“²⁹¹ Přestože jeho cílem byla modernizace britské zahraniční politiky zejména ve vztahu k EU mimo jiné „*povzbuzením obyvatelstva plavat proti proudu*“ daném léty poválečné historie,²⁹² tradiční pohled na Evropské společenství vyjádřený výrazem „oni/ti druzí“ nepřátelští k britským národním zájmům²⁹³ je stále přítomný v euroskeptickém tisku spatřujícím důležitost historické zkušenosti pro současné politické rozhodování. Z tohoto pohledu se Blairovy pokusy o konstruktivní přístup a změnu rétoriky jeví jako

---

²⁸⁵ ALLEN, D.: *Great Britain and the Future of European Union: Not Quite There Yet*, s. 90-91.

²⁸⁶ V roce 2001 bylo možné 58 % britského tisku zařadit k euroskeptickému a zbývajících 42 % k proevropskému. Pokud se zaměříme na podporu politických stran, žádný proevropský list nebyl v letech 1997 a 2001 nakloněn Konzervativní straně. MANNIN, M.: c. d., s. 331.

²⁸⁷ ALLEN, D.: *Great Britain and the Future of European Union: Not Quite There Yet*, s. 91.

²⁸⁸ SMITH, J.: c. d., s. 704.

²⁸⁹ DADDOW, O.: *Playing Games with History: Tony Blair's European Policy in the Press*, s. 591.

²⁹⁰ Většina projevů, ve kterých Tony Blair formuloval evropskou politiku New Labour, byla pronesena mimo britské území.

²⁹¹ SMITH, J.: c. d., s. 704.

²⁹² DADDOW, O.: *Playing Games with History: Tony Blair's European Policy in the Press*, s. 584.

²⁹³ Tamtéž, s. 586.

„nevládní“. Vzhledem k síle skeptického tisku využívajícího pasáže z projevů či rozhovorů hodící se do obecného rámce euroskeptického postoje se vytvořila mocná opozice proti proevropské politice.²⁹⁴

Průzkumy Eurobarometru ukazují, že procento britských občanů hodnotících EU kladně (graf 1) překročilo v letech 1997-2007 pouze dvakrát 40 %. Ve srovnání s ostatními patnácti členy EU mělo členství Velké Británie v EU²⁹⁵ trvale velmi nízkou podporu obyvatelstva.²⁹⁶ Shrňme-li slovy jednoho z komentátorů „vláda se opět angažuje, ale veřejnost stojí stranou.“²⁹⁷ Oliver Daddow přisuzuje neúspěch v komunikaci s médii a veřejností mimo jiné obsahu a struktuře Blairových projevů, které hodnotí jako „odporující si a matoucí, kde evropská otázka často není podána tak, aby zanechala dopad [na britskou veřejnost] odpovídající vládním ambicím ve volebním programu.“²⁹⁸ Na druhé straně dodává, že vzhledem k tomu, že postoje euroskeptického tisku a veřejnosti si byly blízké, Blair „bojoval předem prohranou bitvu“ ve snaze redefinovat pohled na historii a budoucnost Velké Británie v EU.²⁹⁹ Podobně hodnotí situaci William Wallace, když označuje média a veřejnost za faktor ztěžující Blairovi dosažení jeho cílů v evropské politice.³⁰⁰

Blairova vláda zvolila ke zmírnění zakořeněných britských obav rétoriku k citlivým tématům zdůrazňující zachování britských „red lines“ neboli oblastí britského národního zájmu. Například při jednáních o reformě EU Tony Blair prohlásil, že „britské národní zájmy byly ochráněny a strach

---

²⁹⁴ Tamtéž, s. 591-593.

²⁹⁵ Již bylo zmíněno výše, že Evropa nepředstavuje pro britské občany prioritu, v popředí jsou domácí politická témata. Obecně se Britové obávají ztráty suverenity a národní identity, která podle téměř třetiny dotázaných hrozí při vstupu Británie do EMU. *Attitudes Towards Europe*. Ipsos Mori, <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=1617> (17. 11. 2009)

²⁹⁶ Standard Eurobarometr reports 1997-2007, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm (25. 9. 2009)

²⁹⁷ BAKER, David: *Britain and Europe: More blood on the carpet*. Parliamentary Affairs, 55, 2002, č. 2, s. 317.

²⁹⁸ DADDOW, O.: *Playing Games with History: Tony Blair's European Policy in the Press*, s. 584.

²⁹⁹ Tamtéž.

³⁰⁰ WALLACE, W.: c. d., s. 54.

z evropského superstrátu byl rozptýlen.³⁰¹ Zdůrazňování obhajoby britských zájmů se vystupňovalo po rozhodnutí vlády předložit Evropskou ústavní smlouvu k posouzení britským voličům v referendu,³⁰² neboť britská euroskeptická veřejnost a média lze označit za značně citlivá v otázkách předání suverenity na evropskou úroveň. Podle průzkumů ICM konaných v prvních dvou letech vlády New Labour (1997 a 1998) na otázku, zda by Británie měla mít užší vztahy s EU, pokud by to znamenalo větší ztrátu suverenity, odpovědělo 53% resp. 49% záporně.³⁰³ Vláda se tudíž snažila ubezpečit o „neškodnosti své evropské politiky“, což se odráželo v rétorice, která měla vládu prezentovat jako ochránce před evropským superstátem.³⁰⁴ Tony Blair zdůrazňoval, že Evropská ústava nevytváří z EU federální superstát.³⁰⁵ Presentaci Blairovy evropské politiky před britskými voliči lze hodnotit jako převážně defenzivní a tradiční z hlediska obsahu i formy.³⁰⁶

---

³⁰¹ WHITE, Michael – BLACK, Ian: *Europe's Leaders Clinch Historic Deal*. The Guardian 19. 6. 2004. (<http://www.guardian.co.uk/politics/2004/jun/19/uk.eu1>)

³⁰² HONOR, Mahony: *Constitution's „to do“ List Grows Larger*. Euroobserver, 7. 5. 2004, <http://euobserver.com/?aid=15519&rk=1>

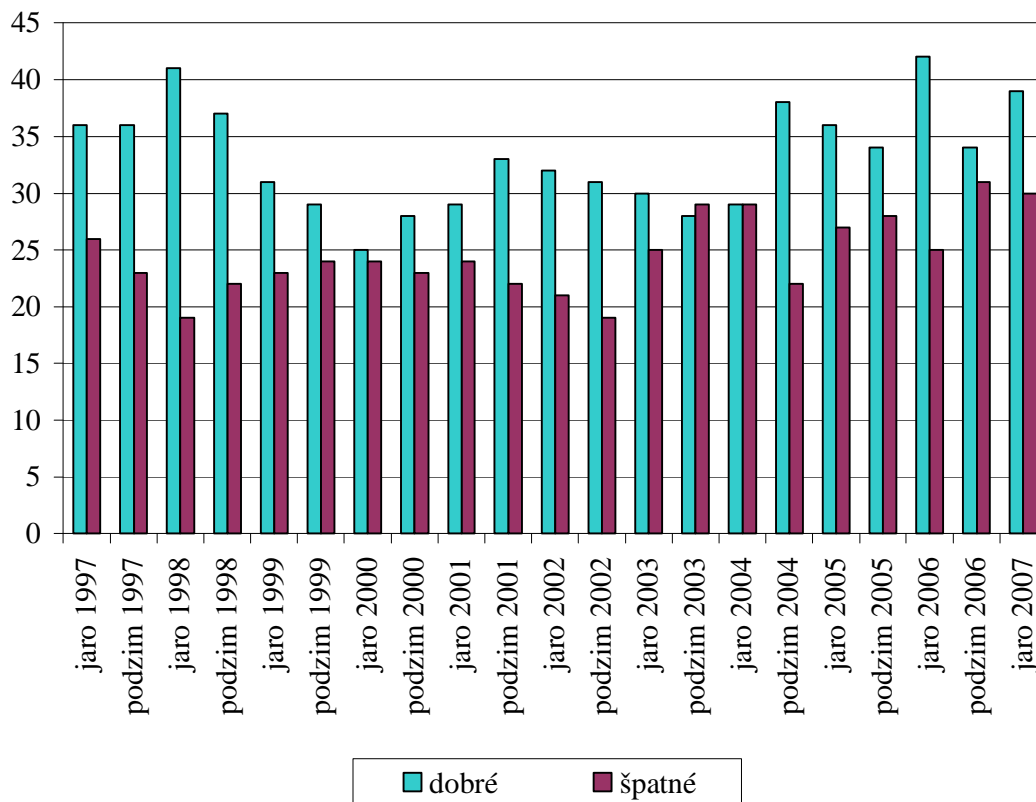
³⁰³ *ICM Guardian Poll-October 1997, September 1998: Latest Polls and Archive*, ICM, <http://www.icmresearch.co.uk/media-centre-archive.php> (15. 9. 2009)

³⁰⁴ Např. *Opening Statement by the Foreign Secretary, Jack Straw, in a Debate in the House of Commons, Tuesday 16 September 2003*. Foreign and Commonwealth Office, <http://www.fco.gov.uk/en/news/latest-news/?view=News&id=1554404> (9. 11. 2009)

³⁰⁵ *White Paper on the Treaty Establishing a Constitution for Europe*. Foreign and Commonwealth Office, http://www.fco.gov.uk/resources/en/pdf/pdf15/fco_beu_euct_whitepaper_sept04 (9. 11. 2009)

³⁰⁶ SUTHERLAND, Peter: *Fog in Westminster, Europe Cut off*. The Federal Trust, http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/Essay41_Sutherland.pdf (6. 4. 2009)

Graf 1 Vnímání členství v EU v britské společnosti [%]

Zdroj: Eurobarometr 1997-2007.

5. Opt out EMU: analýza důvodů a dopadů nepřijetí eura

5.1 *Domácí politické aspekty přístupu New Labour k EMU a dopady nepřijetí eura na cíle evropské politiky Tonyho Blaira*

Vstup do EMU se stal jednou z nejdůležitějších součástí evropské politiky Tonyho Blaira, a tak je třeba ho zasadit do celkového kontextu přístupu New Labour k EU. Postoj Blairovy vlády k přijetí eura je charakterizován snahou odlišit se, podobně jako v celkovém postoji k EU, od předchozích konzervativních vlád. Gordon Brown zdůrazňoval, že New Labour se na rozdíl od předchozích vlád vyjádřila, že v principu souhlasí se vstupem do EMU a podniká k dosažení tohoto cíle konkrétní kroky³⁰⁷ v duchu vládního postoje „*prepare and decide*“.³⁰⁸ Oficiální přístup vlády lze shrnout vyjádřením Tonyho Blaira, že „*pokud bude výsledek ekonomických testů kladný, neexistují žádné politické ani ústavní překážky ke vstupu*“.³⁰⁹ Vláda New Labour tak určitým způsobem překročila konzervativní tezi, že žádné ekonomické výhody nevyváží politické důsledky (ztráta suverenity³¹⁰) přijetí společné měny.³¹¹ Nicméně ani Blairova vláda se nevyhnula tradičním problémům na domácí politické scéně při přijímání důležitých rozhodnutí týkajících se evropské politiky. Carter uvádí pět politických důvodů, proč se změnil postoj k přijetí eura, nicméně podle autora je lze shrnout tím, že sloužily

---

³⁰⁷ *Statement by the Chancellor on the Economic and Monetary Union. 27 October 1997.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/chancellor_statement_on_economic_monetary_union.htm (27. 10. 2009)

³⁰⁸ DRIVER, S. – MARTELL, L.: *New Labour*, s. 174.

³⁰⁹ *Britain's Role in Europe-Speech to the European Research Institute 23. 11. 2001.* The Official Site of the Prime Minister's Office, <http://www.number10.gov.uk/Page1673> (25. 9. 2009)

³¹⁰ Tento argument je založen na předpokladu, ve kterém je národní měna vnímána jako jeden ze základních atributů státu. CURRIE, David: *The Pros and Cons of EMU*. HM Treasury, <http://www.hm-treasury.gov.uk/d/emupc.pdf> (25. 10. 2009)

³¹¹ FOSTER, A.: c. d., s. 116.

ve výsledku pouze jako vyčkávací taktika, jejímž cílem bylo oddálení rozhodnutí o oznámení data přijetí společné měny.³¹²

Prvním důvodem jsou podle Cartera názory veřejnosti vyjádřené v průzkumech veřejného mínění, kterým se věnuje následující podkapitola. Druhý důvod byl ryze vnitrostranický. Přestože New Labour deklarovala jednotu v přístupu k EU, přijetí eura částečně stranu rozdělvalo. Část poslanců³¹³ se postavila proti, ale vzhledem k dostatečné většině New Labour v dolní komoře parlamentu ji nemohli ohrozit. Nejednota názorů byla patrná i na úrovni ministrů.³¹⁴ Mezi členy vlády se objevily spory o to, zda má být rozhodnutí o vstupu do EMU přijato na základě ekonomických kritérií či zda se jedná o rozhodnutí politické a ekonomické faktory mají být brány jako doprovodné. Alan Budd prohlásil, že „*je to politické rozhodnutí, protože je přijímáno politickými představiteli (...) a v konečném důsledku nezáleží na ekonomických argumentech, ale na charakteru EU a na naší roli v ní.*“³¹⁵ Ministr zahraničí Jack Straw reagoval odkazem na oficiální postoj vlády a vyjádřil se v tom smyslu, že vláda není v principu proti přistoupení, ale je nutné, aby byly splněny ekonomické testy.³¹⁶ Celkově lze charakterizovat vnitrostranické neshody ve srovnání s předchozí konzervativní vládou jako marginální, protože neměly zásadní vliv na práci vlády a neohrožovaly vládní většinu v dolní komoře parlamentu. Průzkum mezi labouristickými poslanci ukázal, že jen 3 % dotázaných by souhlasili s vystoupením z EU.³¹⁷ Třetím důvodem byla obava z reakce médií, která se projevila podobně jako v případě prezentování dalších evropských témat na domácí půdě defenzivní rétorikou.

---

³¹² CARTER, Nick: *Whither (or wither) the Euro? Labour and the Single Currency*. Politics, 23, 2003, č. 1, s. 3-5.

³¹³ Třicet poslanců New Labour zahájilo kampaň *Labour against euro*, čímž chtěli upozornit na důležitost domácích problémů, které by měly být řešeny, a odkazovaly na průzkumy veřejného mínění, ve kterých euro označila za hlavní prioritu pouze mizivá část respondentů. BAKER, David: *Britain and Europe: Treading Water or Slowly Drowning?* Parliamentary Affairs, 56, 2003, č. 2, s. 243.

³¹⁴ Např. když se v září 1997 objevily zvěsti, že pokud by Británie vstoupila v první vlně do EMU, mohlo by to vést ke snížení hodnoty libry, postoje vládních ministrů nebyly jednotné. YOUNG, J.: c. d., s. 180.

³¹⁵ BAKER, D.: *Britain and Europe: Treading Water or Slowly Drowning?*, s. 239.

³¹⁶ Tamtéž.

³¹⁷ FOSTER, A.: c. d., s. 112.

Předposledním důvodem byla tradiční britská obava z evropských sociálně demokratických modelů ekonomiky, které je nutné modernizovat po britském vzoru tržní ekonomiky. Zde je nutné zhodnotit důraz kladený Blairovou vládou na ekonomiku, na jejíž pozitivní výsledky bylo nahlíženo v prvním vládním období New Labour jako na klíč ke druhému volebnímu vítězství a který se týkal i ekonomických dopadů přijetí eura. Pozornost věnovaná ekonomice a zejména makroekonomické stabilitě byla součástí strategie New Labour a měla sloužit také jako další důkaz „odloučení“ od Old Labour.³¹⁸ Z tohoto pohledu jsou ekonomické testy před přijetím eura nutnou součástí vládní strategie, jež má New Labour prezentovat jako politickou stranu zodpovědnou za národní ekonomické zájmy. Vláda zaujala vyčkávací postoj, a přestože ve druhém Národním plánu přechodu k euru bylo uvedeno, že „se ukazuje, že díky cíleným přípravám během roku 1999 je stále možnost rozhodnout o přijetí eura na počátku příštího volebního období,“³¹⁹ ve druhém volebním období se tento přístup nezměnil a na podzim 2003 bylo oznámeno, že Británie nespĺňuje ekonomické testy Ministerstva financí, a tudíž nelze doporučit vládě členství v EMU.

Poslední aspekt postoje vlády k EMU souvisí s rivalitou mezi Tony Blairem a ministrem financí Brownem.³²⁰ Blair byl v této souvislosti často kritizován, že nedokázal čelit opatrnému a pragmatickému postoji Browna k přijetí eura, které bylo premiérovým osobním cílem.³²¹ Pět ekonomických testů, na jejichž základě Ministerstvo financí doporučí vstup do EMU, bylo obecně vnímáno jako veto Gordona Browna v této klíčové otázce evropské politiky New Labour,³²² což vedlo k závěrům o rozložení hlavních sil ve vládě

---

³¹⁸ CARTER, N.: c. d., s. 6.

³¹⁹ *Second Outline National Changeover Plan*. HM Treasury, <http://www.hm-treasury.gov.uk/d/oncop2.pdf> (29. 10. 2009)

³²⁰ Blair a Brown patřili k výrazným osobnostem již v průběhu modernizačního procesu Labouristické strany a byli považováni za možné nástupce Johna Smithe. Zabránit možnému konfliktu mezi oběma bylo důležité pro udržení jednoty modernizátorů ve straně. Na jedné straně oba skýtali obrovský potenciál pro další vývoj New Labour, na druhé straně zvolení Blaira do čela strany v roce 1994 položilo základ pro budoucí rivalitu. CRONIN, J.: c. d., s. 376.

³²¹ HOWARTH, David: *Explaining British Policy on the Euro*. European Integration Online papers, 8, 2004, č. 7. (<http://eiop.or.at/eiop/texte/2004-017.htm>)

³²² DONNELLY, Brendan: *The euro and British politics*. European Policy Brief 29. září 2005, <http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/PolicyBrief15.pdf>

mezi premiéra a ministra financí. „*Blairova centralizace Downing Street probíhala paralelně s Brownovou centralizací Ministerstva financí.*“³²³ Přestože z oficiálních projevů Gordona Browna nelze usuzovat, že by se stavěl proti přijetí eura, jistá míra opatrnosti a pragmatismu typického pro evropskou politiku New Labour je patrná. V říjnu 1997 prohlásil, že „*sdílet společnou měnovou politiku s ostatními státy představuje rozdělení ekonomické suverenity.*“ (...) *Někteří to vnímají jako ústavní překážku. (...) S tímto nesouhlasíme, pokud bude mít společná měna pozitivní vliv na britský pracovní trh, podnikatelský sektor a budoucí prosperitu, je správné v principu podporovat členství.*“³²⁴ S přihlédnutím k Brownovým výrokům a celkové politické situaci lze souhlasit s Fosterem, který hodnotí postoj Gordona Browna jako pragmatický, ne obstrukční.³²⁵ Brownovy projevy týkající se EMU byly postaveny na ekonomických argumentech a nebylo v nich odmítáno členství v EMU, čímž byla zachována linie vládní politiky. Spíše než výhody jsou ovšem zdůrazňována rizika, která by neuvážené rozhodnutí mohlo přinést v ekonomické sféře. Brown připustil, že závěry ekonomických testů (viz dále) uvádějí, že „*britský finanční sektor profituje z výhod EMU, i když Británie není členem*“, ale že „*možnosti, které přináší společná měna, jsou snadněji dosažitelné zevnitř*“³²⁶ (po přijetí eura-pozn. aut.). Zároveň ale zdůraznil, že trvá na opatrném realistickém postoji k přijetí eura,³²⁷ z čehož není patrný přílišný ministrův zájem na vstupu do EMU. Brown se zejména ve druhém a třetím volebním období ve svých projevech zaměřil na obecnou kritiku evropské ekonomiky a na ekonomické ukazatele eurozóny a Velké Británie, na nichž se snažil demonstrovat sílu britské ekonomiky³²⁸ i bez členství v EMU. Dále poukazoval na nutnost ekonomické reformy EU a větší

---

³²³ CRONIN, J.: c. d., s. 421.

³²⁴ *Statement by the Chancellor on the Economic and Monetary Union. 27 October 1997.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/chancellor_statement_on_economic_monetary_union.htm (27. 10. 2009)

³²⁵ FOSTER, A.: c. d., s. 122.

³²⁶ *Mansion House Speech. 26 June 2002.* HM Treasury, http://hm-treasury.gov.uk/speech_chex_260602.htm (18. 11. 2009)

³²⁷ *Mansion House Speech. 26 June 2002.* HM Treasury, http://hm-treasury.gov.uk/speech_chex_260602.htm (18. 11. 2009)

³²⁸ *Projevy Gordona Browna z let 2001-2007.* HM Treasury, <http://hm-treasury.gov.uk/speeches.htm> (18. 11. 2009)

otevřenosti a liberalizace a na to, že pro budoucí ekonomický růst je důležitých 80 % potencionálních obchodních partnerů mimo EU.³²⁹

Podíváme-li se na oficiální dokumenty Ministerstva financí, je výše zmíněné Carterovo hodnocení problematické, protože vyjadřují kontinuitu vládního přístupu a zdůrazňují důležitost ekonomických aspektů přijetí eura. Např. Národní program přechodu na euro i jeho další doplněná vydání³³⁰ potvrdily vládní politiku k přijetí eura.³³¹ Podobně druhé hodnocení ekonomických testů z června 2003 v úvodu shrnuje vládní politiku do čtyř bodů zdůrazňujících ekonomické výhody, které podmiňují další vládní kroky včetně vypsání referenda.³³² S Carterovým hodnocením lze souhlasit v rovině konkrétních kroků vlády, z pohledu oficiální vládní politiky zůstal přístup k EMU konstantní i díky vlivu výše uvedených faktorů. Nezávislost anglické Centrální banky (Bank of England), která patřila mezi první kroky Blairovy vlády, se zdála být jasným signálem na jedné straně směrem k investorům o důvěryhodnosti New Labour³³³ a na druhé straně k přiblížení se členství v EMU. Nicméně v době britského předsednictví v první polovině roku 1998, i přes pozitivní rétoriku Tonyho Blaira k EMU na summitu v Cardiffu během britského předsednictví, byla vládní politika k EMU podmíněná nejasně definovanými ekonomickými testy a britská vláda ve stínu budoucích členů EMU Francie, Německa a Rakouska při jednáních týkajících se eurozóny.³³⁴

Alan Cowell se domnívá, že právě politické tlaky a skeptické veřejné mínění omezovaly prostor pro aktivnější proevropskou politiku³³⁵ a vzhledem k citlivosti New Labour na výkyvy popularity byla zvolena opatrná strategie. Z politického hlediska by prohrané referendum znamenalo nejen osobní

---

³²⁹ *Speech Given by the Chancellor of the Exchequer Gordon Brown at the Mansion House, London.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/speech_chex_220605.htm (18. 11. 2009)

³³⁰ Druhý a třetí plán z let 2000 a 2003.

³³¹ *Outline National Changeover Plan.* HM Treasury, <http://www.hm-treasury.gov.uk/d/oncop.pdf> (29. 10. 2009)

³³² *Executive Summary. Government Policy on EMU and the Five Economic Tests.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repexecsum.htm (4. 11. 2009)

³³³ CRONIN, J.: c. d., s. 417.

³³⁴ LUNN, Jon – MILLER, Vaughne – SMITH, Ben: *British Foreign Policy since 1997.* House of Commons, <http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2008/rp08-056.pdf> (6. 4. 2009)

³³⁵ COWELL, Alan: *Blair's Shift in Agenda Puts Euro in Question.* New York Times, 23. dubna 2004.

porážku Tonyho Blaira, ale navíc by ohrozilo další osud vlády New Labour, jak naznačuje komentář Blaira, že „by to byla vážná situace pro zemi a samozřejmě i pro vládu a premiéra.“³³⁶ Nicméně při porovnání postojů veřejnosti k EMU a k zapojení Británie po boku USA do války v Iráku³³⁷ (v obou případech se jednalo o negativní ohlasy na vládní politiku), bereme-li zároveň v úvahu strategii New Labour o kladné hodnocení ze strany veřejnosti, lze poukázat na nekonzistentní postoj, který vláda zaujala. V případě EMU byla snaha oddálit rozhodnutí a pouze pracovat na přípravě vstupu. Oproti tomu Blair i přes negativní reakce³³⁸ vyjádřil podporu USA a vyslal britské vojáky do Iráku. Z výše uvedeného jsou následně vyvozovány závěry o tradiční britské orientaci na Spojené státy a zpochybňován význam Evropy pro Blaira a New Labour, čímž byly narušeny vztahy s klíčovými evropskými partnery.³³⁹

Nepřijetí eura mělo vliv na celkové postavení Británie v EU. Možnost rozhodovat o směru jedné z hlavních oblastí integrace by posílilo britské ambice na vedoucí roli v EU. Členstvím v EMU by Británie mohla usměrňovat ekonomickou strategii eurozóny, která ji i nyní ovlivňuje, ale nemůže o ní rozhodovat.³⁴⁰ Obecně se analytici britské evropské politiky shodují, že neúčast v jedné z klíčových oblastí evropské integrace omezila ambice Tonyho Blaira, aby se Británie stala vůdčím státem v EU.³⁴¹ Příkladem může být výše zmíněné britské předsednictví v roce 1998, kdy bylo jasné, že Británie nevstoupí v první vlně do EMU, a tudíž jednání o

---

³³⁶ Tamtéž.

³³⁷ Např. průzkum ze srpna 2002 ukázal, že více než polovina dotázaných nesouhlasí s tím, aby Tony Blair podpořil americkou politiku v Iráku. *August 2002 Poll*. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/2002_august_guardian_bombing_iraq_I.pdf (11. 11. 2009)

³³⁸ Lord HASKINS: *Britain and Europe: yet another moment of truth*. The Federal trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

³³⁹ LUNN, Jon – MILLER, Vaughne – SMITH, Ben: *British Foreign Policy since 1997*. House of Commons, <http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2008/rp08-056.pdf> (6. 4. 2009)

³⁴⁰ Lord HASKINS: *Britain and Europe: Yet Another Moment of Truth*. The Federal Trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

³⁴¹ JOHNSON, Christopher: *One Currency, One Country?* The Federal Trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

přípravách v této klíčové oblasti zůstala mimo dosah britské politiky.³⁴² Nicméně Driver a Martell se domnívají, že hlas Británie je v EU slyšet i přesto, že není členem eurozóny. S ekonomickou stagnací v Evropě jsou otázky konkurenceschopnosti, zaměstnanosti a růstu, které patří k dlouhodobým britským zájmům, na předních místech agendy EU.³⁴³ Podobně Charles Grant poukazuje na to, že euro nebylo jedinou důležitou oblastí integrace EU a v této souvislosti hovoří o obraně jako o prostředku, který by Británii dostal na výsluní evropské politiky.³⁴⁴ Další oblastí, ve které by Británie mohla zaujmout vedoucí úlohu v EU, je podle Granta ekonomická reforma.³⁴⁵ Johnson uzavírá, že „pokud Británie vstoupí do EMU, bude to pravděpodobně vzhledem k okolnostem považováno za obavu nebýt členem než z čistého entuziasmu.“³⁴⁶ Britská váhavost a vyčkávací strategie, zda bude projekt EMU životaschopný, je podobná té před více než třiceti lety, když Velká Británie přistupovala k ES.³⁴⁷

5.2 *Ekonomické aspekty vládního postoje k EMU*

Dopad na ekonomiku Velké Británie se v poválečném období stal neoddělitelnou součástí britského postoje k evropské integraci. Připomeňme, že ekonomické zájmy byly jedním z hlavních důvodů vstupu Británie do ES a zůstávají jednoznačně na předních místech britských národních zájmů. Přijetí Jednotného evropského aktu,³⁴⁸ který stanovil termín dokončení jednotného trhu, a stálý tlak ze strany britských politiků na ekonomickou reformu a liberalizaci Evropské unie odráží, jak zásadní jsou pro Británii ekonomické benefity členství v EU. V této souvislosti se objevuje jedna z odlišností mezi

---

³⁴² BULMER, Simon: *European Policy: Fresh Start or False Down?* In: COATES, David – LAWLER, Peter: *New Labour in Power*. Manchester 2000, s. 248.

³⁴³ DRIVER, Stephen – MARTELL, Luke: *New Labour*, s. 176.

³⁴⁴ GRANT, Charles: *Can Britain Lead in Europe?* Centre for European Reform, http://www.cer.org.uk/pdf/p092_britain_europe.pdf (20. 10. 2009)

³⁴⁵ Tamtéž.

³⁴⁶ JOHNSON, Christopher: *One currency, one country?* The Federal trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

³⁴⁷ YOUNG, J.: c. d., s. 183,

³⁴⁸ Viz článek 13 Jednotného evropského aktu. *Jednotný evropský akt*. Euroskop, <http://www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf> (29. 10. 2009)

britským a kontinentálním přístupem k EMU. Zatímco v Británii je euro vnímáno převážně z pohledu ekonomických výhod, případně rizik, kontinentální Evropa jej považuje za ryze politický projekt.³⁴⁹ Význam ekonomických faktorů pro členství Velké Británie v EMU podtrhuje i to, že jsou terčem značně propracované kritiky odpůrců společné měny, a tudíž na ně musí vláda reagovat, pokud bude chtít vést kampaň pro přijetí eura v referendu, ke kterému se zavázala.³⁵⁰ Odpůrci přijetí eura především z řad konzervativců argumentují důležitostí výše úrokových sazeb pro britskou ekonomiku či celkovou odlišností ekonomiky. Tyto faktory jsou následně chápány jako překážka dlouhodobé udržitelnosti členství v EMU.³⁵¹ K tomu je třeba přidat argument, že ne každý systém je vhodný pro všechny ekonomiky³⁵² a že stejný krok může mít různé dopady.³⁵³ Zasadíme-li britské členství v EMU do širšího rámce britského mírného euroskepticismu, po schválení Maastrichtské smlouvy se otázka přijetí eura stala hlavním tématem euroskeptických skupin,³⁵⁴ protože nahrazení libry společnou evropskou měnou je považováno v současné době za nejdůležitější rozhodnutí Británie od přijetí Maastrichtské smlouvy.³⁵⁵ V roce 1997 ministr financí Gordon Brown označil otázku přijetí eura za „*nejdůležitější rozhodnutí, kterému čelí současná britská generace.*“³⁵⁶ V roce 2002 Brown uvedl, že „*naše rozhodnutí o euru je velmi důležité pro dlouhodobou budoucnost naší ekonomiky a celé země.*“³⁵⁷ Postoj Gordona Browna je často vnímán jako první klíčový krok v procesu rozhodování o přistoupení k EMU, zejména díky podmíněnosti

---

³⁴⁹ *Europe: Waiting for Blair; Charlemagne.* The Economist, 367, 2003, č. 8322, s. 49.

³⁵⁰ V listopadu 1996 New Labour oznámila, že pokud se jako vládní strana rozhodne přijmout euro, bude vyhlášeno referendum před vstupem do EMU. YOUNG, J.: c. d., s. 179.

³⁵¹ FOSTER, A.: c. d., s. 116.

³⁵² BAKER, D.: *Britain and Europe: Treading Water or Slowly Drowning?*, s. 238.

³⁵³ Např. změna úrokových sazeb v eurozóně stanovená Evropskou centrální bankou.

³⁵⁴ FOSTER, A.: c. d., s. 107.

³⁵⁵ HOWARTH, David: *The Domestic Politics of British Policy on the Euro.* European Integration, 29, 2007, č. 1, s. 47.

³⁵⁶ *Statement by the Chancellor on the Economic and Monetary Union. 27 October 1997.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/chancellor_statement_on_economic_monetary_union.htm (27. 10. 2009)

³⁵⁷ *Mansion House Speech. 26 June 2002.* HM Treasury, http://hm-treasury.gov.uk/speech_chex_260602.htm (18. 11. 2009)

splnění pěti ekonomických testů³⁵⁸ Ministerstva financí, které byly představeny v roce 1997 jako součást vládní politiky při rozhodování o přijetí eura,³⁵⁹ kde se projevila pragmatická strategie vlády, která působí jako garant ekonomických zájmů země³⁶⁰ a „*nechá mluvit fakta před tím, než dospěje k rozhodnutí.*“³⁶¹

Ekonomické testy se zaměřují na oblasti britské ekonomiky, u kterých Ministerstvo financí předpokládá, že přijetí eura na ně bude mít zásadní dopady, a jejichž obsah se výrazně podobá kritickým výtkám euroskeptiků. Z toho lze usuzovat, že snahou Ministerstva financí bylo zaměřit se na tuto kritiku a tím neutralizovat euroskeptické argumenty.³⁶² Vzhledem k povaze ekonomických testů (viz dále) a pasivnímu a obrannému postoji Browna,³⁶³ můžeme ale dojít k závěru, že „*projev v říjnu 1997³⁶⁴ nebyl vytyčením politiky, ale spíše rozhodnutím nemít žádnou politiku, dokud ministr financí nerozhodne jinak.*“³⁶⁵ Jelikož existují také externí faktory (např. vývoj světové ekonomiky), nemohou ekonomické testy přinést pádné důkazy, že členství v EMU bude mít jednoznačné či dostatečné výhody. Z tohoto pohledu záleží čistě na vládě, jak dlouho budou překážkou k přijetí eura.³⁶⁶ Donnelly argumentuje, že ekonomické testy jsou vágně definované, a tudíž jejich hodnocení je čistě subjektivní a mohou být vnímány spíše v kontextu politickém jako nástroj k přesvědčení veřejnosti, čímž je možné zodpovědět otázku, zda je přijetí eura v Británii politickým či ekonomickým rozhodnutím.³⁶⁷ Podobně Philip Stephens se přiklání k názoru, že jediný test konvergence je podstatný, ostatní jsou podle něj též vágně definované a jejich

---

³⁵⁸ Jedná se o konvergenci ekonomik Británie a eurozóny, míru flexibility reagovat na ekonomické změny, vliv členství v EMU na zaměstnanost, investice a finanční sektor. *Executive Summary. Government policy on EMU and the five economic tests.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repexecsum.htm (4. 11. 2009)

³⁵⁹ *Statement by the Chancellor on the Economic and Monetary Union. 27 October 1997.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/chancellor_statement_on_economic_monetary_union.htm (27. 10. 2009)

³⁶⁰ FOSTER, A.: c. d., s. 122-123.

³⁶¹ Tamtéž, s. 123.

³⁶² FOSTER, A.: c. d., s. 123.

³⁶³ STEPHENS, P.: *The Blair government and Europe*, s. 74.

³⁶⁴ Projev Gordona Browna, ve kterém představil pět ekonomických testů.

³⁶⁵ STEPHENS, P.: *The Blair government and Europe*, s. 73.

³⁶⁶ TUNKROVÁ, L.: c. d., s. 274-275.

³⁶⁷ DONNELLY, Brendan: *The Euro and British Politics.* European Policy Brief 29. září 2005, <http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/PolicyBrief15.pdf> (28. 10. 2009)

hodnocení je subjektivní.³⁶⁸ Test týkající se konvergence britské ekonomiky a ekonomik eurozóny je považován za klíčový i v materiálech Ministerstva financí.³⁶⁹

V souvislosti s principy, na kterých funguje EMU, poukazují odpůrci eura ve Velké Británii na možné dopady jednotné úrokové sazby stanovené Evropskou centrální bankou na domácí ekonomiku. Graf 1 ukazuje rozdíl mezi nominálními a reálnými úrokovými sazbami v eurozóně a ve Velké Británii. Nutnost vysoké míry konvergence byla stanovena již v Maastrichtské smlouvě podmínkou splnit konvergenční kritéria před vstupem do EMU.³⁷⁰ V porovnání s členskými státy eurozóny byly úrokové sazby v Británii v roce 1997, kdy Ministerstvo financí vydalo hodnocení pěti ekonomických testů, podstatně vyšší³⁷¹ a vzhledem k citlivosti domácností i podnikatelů není při odlišnosti ekonomických cyklů vhodné mít společnou úrokovou sazbu se státy eurozóny,³⁷² protože hrozí poškození investic.³⁷³

---

³⁶⁸ STEPHENS, P.: *The Blair Government and Europe*, s. 73.

³⁶⁹ *UK Membership of the Single Currency: An Assessment of the Five Economic Tests. Chapter 1: Convergence.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repchap1.htm (4. 11. 2009)

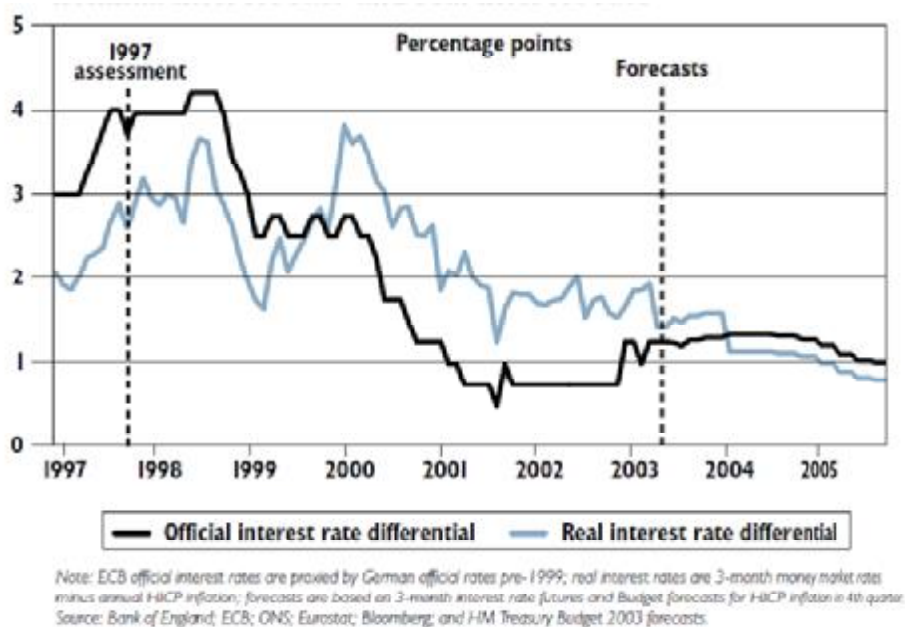
³⁷⁰ Článek 109j Smlouvy o Evropské unii. *Treaty on European Union.* Eur-lex, <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html#0001000001> (4. 11. 2009)

³⁷¹ Ve Velké Británii 7 %, v Německu a Francii 3,3 %. *UK Membership of the Single Currency: An Assessment of the Five Economic Tests. October 1997.* HM Treasury, <http://archive.treasury.gov.uk/pub/html/docs/emumem/single.pdf> (6.10.2009)

³⁷² FOSTER, A.: c. d., s. 116.

³⁷³ *UK Membership of the Single Currency: An Assessment of the Five Economic Tests. October 1997.* HM Treasury, <http://archive.treasury.gov.uk/pub/html/docs/emumem/single.pdf> (6.10.2009)

Graf 2 Rozdíl mezi nominálními a reálným úrokovými sazbami ve Velké Británii a v eurozóně

Zdroj: *UK membership of the single currency: An assessment of the five economic tests. Chapter 1: Convergence.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repchap1.htm (4. 11. 2009)

Postup při vyhodnocení testu konvergence je založen na několika ekonomických ukazatelích (krátkodobé a dlouhodobé úrokové sazby, růst HDP, inflace a další).³⁷⁴ Z údajů prezentovaných v hodnocení připravenosti Velké Británie na vstup do EMU vyplývá, že od zprávy Ministerstva financí v roce 1997 došlo ke zlepšení situace v oblasti konvergence, ale dosažené výsledky neumožňují ministerstvu doporučit vládě přijetí eura.³⁷⁵ Ekonomická teorie předpokládá, že strukturální změny vzniklé vytvořením jednotného trhu a hospodářské a měnové unie přispívají k synchronizaci hospodářského cyklu.³⁷⁶ Graf 2 ukazuje rozdíl v ekonomických cyklech na růstu HDP, který je využíván v ekonomických testech jako jeden z hlavních indikátorů cyklické

³⁷⁴ *UK Membership of the Single Currency: An Assessment of the Five Economic Tests. Chapter 1: Convergence.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repchap1.htm (4. 11. 2009)

³⁷⁵ *UK Membership of the Single Currency: An Assessment of the Five Economic Tests. Chapter 1: Convergence.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repchap1.htm (4. 11. 2009)

³⁷⁶ *Procesy synchronizace vývoje hospodářského cyklu v EU.* Český statistický úřad, [http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/7800443A45/\\$File/15160406.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/7800443A45/$File/15160406.pdf) (4. 11. 2009)

konvergence.³⁷⁷ Z grafu je patrné, že míra konvergence mezi Británií a eurozónou se zvyšuje, což odpovídá teoretickým předpokladům, a tím je limitován význam argumentace Ministerstva financí o rozdílných hospodářských cyklech Británie a eurozóny v hodnocení ekonomických testů v roce 1997. Podobný trend přibližování lze pozorovat i v případě úrokových sazeb (graf 1). Přestože hodnocení ekonomických testů z června 2003 připouští, že Británie splňuje konvergenční kritéria (inflace, dlouhodobé úrokové sazby a vládní zadlužení) a že vykazuje vyšší míru konvergence než některé státy eurozóny, problematické jsou strukturální rozdíly a nelze považovat test konvergence za splněný.³⁷⁸ Ekonomický růst v Británii je dán především spotřebou domácností. Při stanovení úrokové míry Evropské centrální banky, která by neodpovídala současným potřebám ekonomiky, hrozí problémy s kontrolou inflace, která souvisí s očekáváním cenové hladiny a následně důvěrou v zadlužení domácností.³⁷⁹ Při nevhodných úrokových sazbách klesá spotřeba domácností, a tím následně ekonomický růst a důvěra v ekonomiku.³⁸⁰ V tomto směru se jeví nutností sladit ekonomické cykly Británie a eurozóny a přizpůsobit systém financování domácností např. přechodem k pevným sazbám hypoték, aby se předešlo možné destabilizaci v důsledku jednotné úrokové sazby v EMU.³⁸¹

---

³⁷⁷ *UK Membership of the Single Currency: An Assessment of the Five Economic Tests. Chapter 1: Convergence.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repchap1.htm (4. 11. 2009)

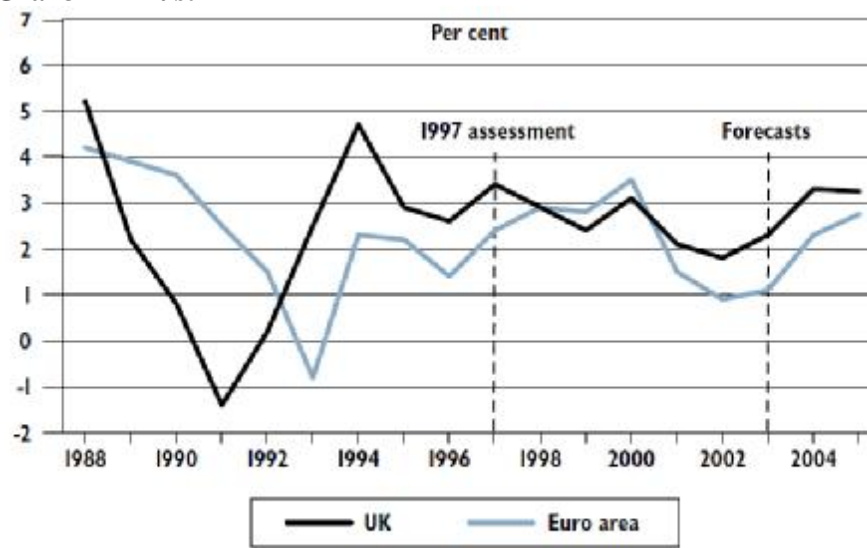
³⁷⁸ *UK Membership of the Single Currency: An Assessment of the Five Economic Tests. Chapter 1: Convergence.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repchap1.htm (4. 11. 2009)

³⁷⁹ HAY, Colin – SMITH, Nicola, J. – WATSON, Matthew: *Beyond Prospective Accountancy: Reassessing the Case for British Membership of the Single European Currency Comparatively.* British Journal of Politics and International Relations, 8, 2006, č. 1, s. 113.

³⁸⁰ Tamtéž, s. 118.

³⁸¹ UNWIN, Brian a kol.: *Britain's Future and the Euro. An Economic or Political Question?* The Federal Trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

Graf 3 Růst HDP

Note: UK GDP growth forecasts are the mid-points of HM Treasury's Budget 2003 forecast range; euro area GDP growth pre-1992 based on data for West Germany.
Source: ONS; European Commission's AMECO database; and HM Treasury Budget 2003 forecasts.

Zdroj: *UK membership of the single currency: An assessment of the five economic tests. Chapter 1: Convergence.* HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repchap1.htm (4. 11. 2009)

K pozitivním dopadům přijetí eura na britskou ekonomiku lze bezpochyby zařadit šetření ve výdajích na transakční poplatky v obchodním styku, které by mohlo dosáhnout 0,1-0,2 % HDP (1-2 mld. liber).³⁸² S velkou mírou pravděpodobnosti lze předpokládat, že vstup do EMU by Británii přinesl obchodní výhody. Studie Federal trust odhaduje, že po přijetí eura by obchod s eurozónou mohl vzrůst o 5-50 % a je pravděpodobné, že by se jednalo o nárůst dvouciferný. Podobně studie upozorňuje na pokles přímých zahraničních investic,³⁸³ které jsou pro britskou ekonomiku důležité a s nimiž souvisí další ekonomické ukazatele (např. růst ekonomiky, lépe placená pracovní místa). Stabilita měnového kurzu v eurozóně by mohla zvrátit nepříznivý trend,³⁸⁴ kdy v roce 2002 klesl objem zahraničních investic na 12 mld. dolarů oproti 54 mld. v předchozím roce.³⁸⁵

³⁸² UNWIN, Brian a kol.: *Britain's Future and the Euro. An Economic or Political Question?* The Federal Trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

³⁸³ Pokles zahraničních investic byl ovlivněn více faktory, členství v EMU je pouze jedním z nich.

³⁸⁴ UNWIN, Brian a kol.: *Britain's Future and the Euro. An Economic or Political Question?* The Federal trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

³⁸⁵ BAKER, D.: *Britain and Europe: Treading Water or Slowly Drowning?*, s. 253.

5.3 *Analýza postoje veřejného mínění*

Měna patří k jednomu z atributů národního státu a historicky je spojována s možností státu kontrolovat určité území,³⁸⁶ a tudíž je chápána jako součást suverenity státu, jejíž přesun na nadnárodní úroveň je britskou veřejností vnímán velmi citlivě. Průzkum veřejného mínění v roce 1997 ukázal, že britští občané nejsou ochotni vytvářet užší vztahy s EU, pokud by to mělo znamenat jakoukoli ztrátu suverenity.³⁸⁷ Postup při rozhodování o přijetí eura ve Velké Británii za Blairovy vlády lze zařadit mezi opatrné kroky³⁸⁸ typické pro britský přístup k evropské integraci od konce druhé světové války. Na rozdíl od 60. let, kdy byla do debaty o evropských otázkách zapojena výhradně politická elita, na konci 90. let a na počátku nového tisíciletí je nutné zahrnout neparlamentní skupiny a veřejné mínění, které by mělo být mít poslední slovo v referendu o přistoupení k ekonomické a měnové unii. Na programu neparlamentních skupin vystupujících proti členství Británie v EMU je viditelný posun ve vývoji britského euroskepticismu. Stručně lze oponenty spolupráce s Evropou rozdělit v historické perspektivě na odpůrce všeho evropského a z jakýchkoli důvodů odpůrce jednotného trhu. V případě nesouhlasu s přijetím eura lze zaznamenat posun směřující v typologii euroskepticismu k jeho mírné formě, protože, jak již bylo uvedeno, skupiny *New Europe* či *Business for Sterling* nevystupují proti členství Británie v EU, pouze odmítají společnou měnu.³⁸⁹ Podobně na příkladu postoje britské veřejnosti jsou patrné charakteristiky mírného euroskepticismu v přístupu k EU, kde je odmítána hlubší integrace v konkrétní oblasti (EMU), která v současné době patří ke klíčovým sférám prohlubování integrace, ale není zpochybňováno členství v EU nebo samotná podstata evropské

---

³⁸⁶ JOHNSON, Christopher: *One Currency, One Country?* The Federal Trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

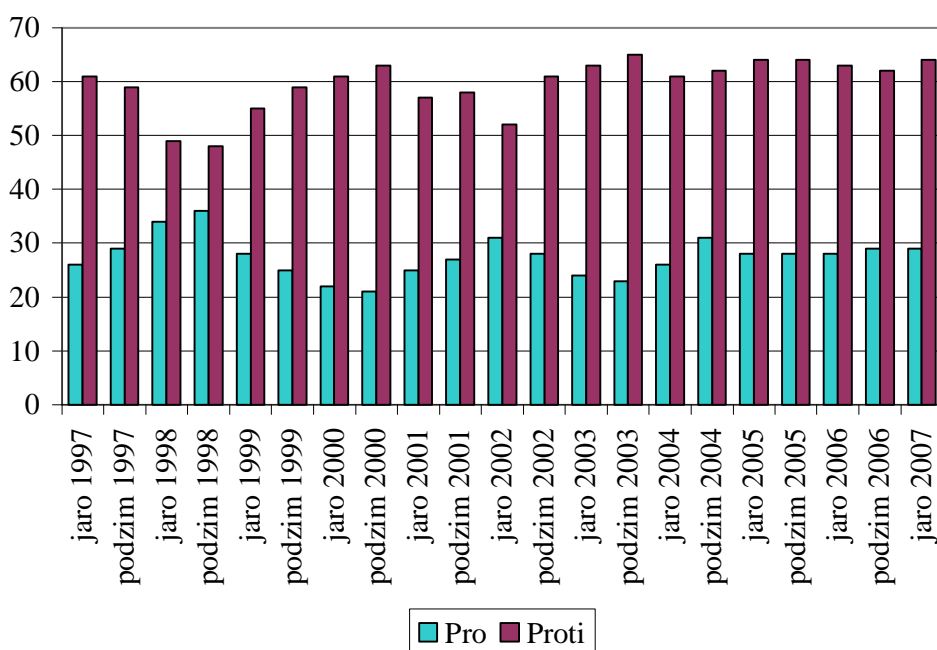
³⁸⁷ *ICM Guardian Poll-October 1997*. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/1997_october_guardian_october_poll.pdf (15. 9. 2009)

³⁸⁸ FOSTER, A.: c. d., s. 126.

³⁸⁹ Tamtéž, s. 113.

integrace.³⁹⁰ Pokud byli britští občané tázáni, zda by Británie měla zůstat členem EU nebo vystoupit, více než polovina se vyslovila pro setrvání v EU.³⁹¹ Situace byla odlišná v případě přijetí společné měny. Z průzkumů veřejného mínění (graf 3)³⁹² vyplývá, že pokud by se konalo referendum o přistoupení Británie k EMU v letech 1997-2004, občané by s největší pravděpodobností členství odmítli. Na druhé straně, pokud by si britští voliči měli zvolit, zda přijmou euro a zůstanou členem EU nebo vystoupí z EU, 44 % dotázaných se vyslovilo pro první možnost a 38 % by dalo přednost vystoupení z EU.³⁹³

Graf 4 Podpora přijetí eura ve Velké Británii [%]

Zdroj: Eurobarometr 1997-2007.

³⁹⁰ SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul: *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. Sussex European Institute, <http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf> (1. 10. 2009)

³⁹¹ Např. průzkum z let 2000 a 2001. *ICM Guardian Poll-January 2000 and May 2001*. Latest Polls and Archive, ICM, <http://www.icmresearch.co.uk/media-centre-archive.php> (15. 9. 2009)

³⁹² Dotázaní měli pouze vyjádřit svůj postoj k jednotné měně.

³⁹³ *ICM Guardian Poll-May 2001*. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/2001_may_26-28_guardian_campaign_poll.pdf (22. 9. 2009)

Euroskepticismus veřejnosti a médií byl jedním z důvodů, proč vláda a premiér postupovali v otázce vstupu do EMU spíše defenzivně.³⁹⁴ V tomto ohledu se přístup vlády New Labour nelišil od strategie předchozích vlád, které nenalezly odvahu čelit skeptické veřejnosti.³⁹⁵ Přestože Tony Blair ve svých projevech silně podporoval vstup do EMU,³⁹⁶ podobně jako v případě dalších evropských otázek, nezaujal razantní postoj k negativnímu přístupu médií a veřejnosti a neuskutečnil masivní kampaň, která by přesvědčila veřejnost o výhodách eura.³⁹⁷ Hledáme-li důvody, proč se tak nestalo, musíme se zaměřit na více oblastí. Nejprve je třeba vzít v úvahu charakter britské politiky a volební kalkulace premiéra usilujícího o znovuzvolení. Vzhledem k tomu, že transformace New Labour směřovala k získání co nejširší podpory voličů,³⁹⁸ bylo nutné brát ohled na jejich postoje. To se projevilo zejména strategií před volbami do dolní komory parlamentu. New Labour a Tony Blair volili opatrnější rétoriku v evropských otázkách, tedy i v postoji k přijetí eura.³⁹⁹

Programové prohlášení New Labour před parlamentními volbami v roce 1997 vážalo stranu v případě volebního vítězství a rozhodnutí vstoupit do EMU vyhlásit referendum.⁴⁰⁰ V roce 2001 ve volební kampani bylo přislíbeno vypsání referenda do dvou let, ale vzhledem k rostoucímu negativnímu hodnocení New Labour⁴⁰¹ se Blair rozhodl referendum odložit do

---

³⁹⁴ BULMER, S.: *European Policy: Fresh Start or False Dawn?*, s. 247.

³⁹⁵ FOSTER, A.: c. d., s. 126.

³⁹⁶ BAKER, D.: *Britain and Europe: Treading Water or Slowly Drowning?*, s. 238.

³⁹⁷ DONNELLY, Brendan: *The Euro and British Politics*. European Policy Brief 29. září 2005, <http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/PolicyBrief15.pdf> (28. 10. 2009)

³⁹⁸ Na rozdíl od Old Labour New Labour usilovala o získání podpory středových voličů, čemuž přizpůsobila i volební program.

³⁹⁹ Např. v The Sun vyšel v průběhu volební kampaně v roce 1997 článek s názvem „Proč mám [Tony Blair] rád libru.“ MARDELL, Mark: *Blair Leaves Lasting Impact on EU*. BBC News, 11. 5. 2007. (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6615953.stm)

⁴⁰⁰ *Labour Party Manifesto 1997: New Labour because Britain Deserves Better*. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/ukPman/lab97.htm> (14. 4. 2009)

⁴⁰¹ Na jaře 2003 se výrazně zmenšil v porovnání s předchozími lety rozdíl mezi preferencemi konzervativců a New Labour. Preference New Labour s ojedinělými výjimkami byly téměř vyrovnané s Konzervativní stranou (v červenci 2003 by dokonce Konzervativní strana získala více hlasů) až do parlamentních voleb v roce 2005. *Voting Intention in Great Britain: Recent Trends*. Ipsos Mori, <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=107&view=wide#2002> (21. 11. 2009)

dalšího volebního období.⁴⁰² Evropská politika a přístup New Labour ke vstupu do EMU tak zapadaly do širšího rámce programu strany a odrážely politické kalkulace směřující k vítězství v parlamentních volbách.⁴⁰³ V průzkumu veřejného mínění v roce 1998 odpovědělo na otázku, zda by spíše volilo stranu, která do svého volebního programu zahrne odmítnutí přijmout společnou měnu, 43 % dotázaných ano.⁴⁰⁴ Podobně o rok později 49 % respondentů se vyjádřilo, že postoj New Labour ke společné evropské měně oslabuje šanci strany vyhrát příští parlamentní volby.⁴⁰⁵ Nicméně průzkumy z roku 2000 ukázaly, že britští voliči počítají s přijetím eura v horizontu deseti let.⁴⁰⁶ Na otázku, zda si Británie může dovolit zůstat mimo EMU, pokud tento projekt bude úspěšný, odpovědělo 58 % dotázaných záporně.⁴⁰⁷ Někteří odborníci se proto domnívají, že pokud by vláda přišla s aktivní kampaní, ve které by zdůraznila zejména ekonomické výhody, bylo by možné dosáhnout souhlasu voličů.⁴⁰⁸ Carter uvádí, že se ukazuje, že negativní postoj veřejnosti je „mnohem mírnější, než se zdá.“⁴⁰⁹ David Allen upozorňuje, že podle průzkumů nepatří euro mezi zásadní otázky pro britské voliče, a tudíž by bylo možné přesvědčit veřejnost, nicméně dodává, že proti tomuto předpokladu stojí image všemocného anti-evropského tisku.⁴¹⁰ Donnelly dokonce argumentuje, že vláda mohla využít drtivého volebního vítězství v roce 1997 ke stanovení data přijetí eura.⁴¹¹ Baker uvádí, že podle průzkumu z ledna 2002 by nadpoloviční většina pravděpodobně v horizontu

---

⁴⁰² TUNKROVÁ, L.: c. d., s. 274.

⁴⁰³ DONNELLY, Brendan: *The Euro and British Politics*. European Policy Brief 29. září 2005. Dostupné z <http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/PolicyBrief15.pdf> (28. 10. 2009)

⁴⁰⁴ *ICM Guardian Poll-October 1998*. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/1998_october_guardian_october_poll.pdf (15. 9. 2009)

⁴⁰⁵ *ICM Guardian Poll-September 1999*. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/1999_september_guardian_september_poll.pdf (15. 9. 2009)

⁴⁰⁶ *ICM Guardian Poll-January, June, November 2000*. Latest Polls and Archive, ICM, <http://www.icmresearch.co.uk/media-centre-archive.php?year=2000> (15. 9. 2009)

⁴⁰⁷ *European Poll – December 1998*. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/1998_december_observer_european_poll.pdf (17. 10. 2009)

⁴⁰⁸ FOSTER, A.: c. d., s. 124.

⁴⁰⁹ CARTER, N.: c. d., s. 4.

⁴¹⁰ ALLEN, D.: *Great Britain and the Future of European Union: Not Quite There Yet*, s. 90.

⁴¹¹ DONNELLY, Brendan: *The Euro and British Politics*. European Policy Brief 29. září 2005, <http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/PolicyBrief15.pdf> (28. 10. 2009)

jednoho až dvou let hlasovala pro přijetí eura, pokud by bylo doporučeno vládou a většinou podnikatelů.⁴¹² Pokud by navíc bylo oznámeno, že Británie splňuje ekonomické testy ministerstva financí, „*opozice k euru by se možná vytratila.*“⁴¹³ Tento předpoklad zcela neodpovídá průzkumu veřejného mínění provedený NOP v dubnu 2002, ve kterém by se pro vstup do EMU po splnění ekonomických testů vyslovilo 37 % dotázaných a 41 % by bylo proti.⁴¹⁴ Pokud porovnáme tento výsledek s grafem 3, rozdíl mezi zastánci a odpůrci je marginální. Negativní postoj veřejnosti, který se vláda snažila zmírnit, je hodnocen jako důvod, proč ministerstvo financí podmínilo vstup do EMU splněním pěti ekonomických testů.⁴¹⁵ Nicméně průzkum veřejného mínění z února 2005 ukázal, že i pokud by vláda silně prosazovala přijetí eura, 55 % dotázaných odpovědělo, že by hlasovalo v referendu proti.⁴¹⁶ Z průzkumů veřejného mínění je patrné, že vláda prováhala okamžiky, kdy by bylo pravděpodobně možné přesvědčit veřejnost o vstupu do EMU. Ukazuje se, že vzhledem k vývoji událostí odkládání referenda nebylo ideální strategií, jak dospět ke kladnému výsledku lidového hlasování. Naopak pokles sympatií k New Labour zejména v důsledku postoje vlády k válce v Iráku oslabil i šance na úspěch v referendu o EMU. Nicméně je třeba zahrnout i další ekonomické a politické faktory popsané v předchozích částech této kapitoly, které ovlivňovaly vládní rozhodnutí.

---

⁴¹² BAKER, D.: *Britain and Europe: Treading Water or Slowly Drowning?*, s. 241.

⁴¹³ FOSTER, A.: c. d., s. 124.

⁴¹⁴ Cit. z BAKER, D.: *Britain and Europe: Treading Water or Slowly Drowning?*, s. 244.

⁴¹⁵ STEPHENS, P.: *The Blair Government and Europe*, s. 73.

⁴¹⁶ *EMU Entry And EU Constitution*. Ipsos Mori, <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=429> (21. 11. 2009)

Závěr

S postupující evropskou integrací se objevují nejrůznější formy nesouhlasu s jejím průběhem. Přestože euroskepticismus bývá považován za původně anglický fenomén, v současné době se jeho rysy neprojevují pouze ve Velké Británii ale i v ostatních evropských státech. Obecně přijímaná definice či typologie euroskepticismu nebyla dosud vytvořena. Euroskepticismus lze definovat jako větší či menší stupeň odmítání evropské integrace zejména v podobě EU. Podle míry rezervovanosti k evropské integraci rozdělili Szczerbiak a Tagart euroskepticismus na silný, odmítající hlavní ideu evropské integrace, a slabý, nesouhlasící se současným vývojem integračního procesu v EU. Další typologie rozdělují euroskepticismus na více než dva typy, přičemž v nich lze nalézt kategorie odpovídající dvěma výše uvedeným typům. Např. Soerensen uvádí rozdělení podle oblasti kritiky euroskeptiků do čtyř kategorií (užitkový, ideologický, kritika založená na suverenitě státu a principiální odmítání evropské integrace).

Euroskepticismus je označován za výrazný rys britské evropské politiky a jeho projevy lze nalézt v britské politice přinejmenším od konce druhé světové války. Vnímání euroskepticismu ve Velké Británii zahrnuje pouze kategorii silného euroskepticismu. Odmítání integrace v určité oblasti (slabý euroskepticismus) není vnímáno jako euroskepticismus a jsou pro něj užívány výrazy europragmatici nebo eurorealisté. Britský euroskepticismus může být označen za projev odlišnosti v nastavení politických institucí, které mají vliv na rozložení euroskeptických názorů v politických stranách. Na rozdíl od kontinentálních politických systémů v Británii je mnoho euroskeptických sil přítomno ve dvou hlavních politických stranách, což je důsledkem většinového volebního systému, který znevýhodňuje malé politické strany zastávající euroskeptické postoje. Anti-evropské názory jsou následně reprezentovány ve velkých politických stranách a v minulosti vedly až k roztržičnosti v Labouristické i v Konzervativní straně.

Důvody euroskeptického postoje k evropské integraci se v Británii postupem času měnily. Důležitou roli hrála britská historická zkušenost a

tradice. Euroskeptické argumenty lze obecně shrnout do tří oblastí (ekonomické, kulturní a politické), kde se podle euroskeptiků projevovala neslučitelnost Británie a ES/EU vedoucí ke ztrátě národní identity, což se odrazí i v průzkumech veřejného mínění výraznou preferencí britské identity před evropskou.

Vztah Velké Británie a Evropy (ES, EU) prošel od konce druhé světové války pozoruhodným vývojem, ve kterém i přes projevený skepticismus se Velká Británie stala členem ES. Pod dojmem neporaženosti za druhé světové války Britové aspirovali na obnovení svého globálního vlivu orientací primárně na Spojené státy a Commonwealth a spolupráce s Evropou byla až poslední z hlavních priorit britské zahraniční politiky formulované Churchillovými třemi kruhy. Nicméně v kontextu studené války byla vize o velmocenském postavení nerealizovatelná a Británie se musela smířit s pozicí druhořadé mocnosti. Zdrženlivý přístup k Evropě byl dále ovlivněn britským vnímáním odlišnosti od kontinentálních států. British exceptionalism zahrnoval především kontinuální vývoj politických institucí (parlamentu) a pramenila z něj opatrnost k nadnárodní spolupráci, která byla součástí ESUO a EHS (ES). Výjimečnost Velké Británie doplňovala prověřená politika skvělé izolace umožňující ovlivňovat dění na Kontinentě bez přímé angažovanosti v evropské organizaci. V britské zahraniční politice dominovaly tři hodnoty (národní zájmy, suverenita, ekonomická a politická nezávislost v rozhodování), ze kterých byla patrná ochota ke spolupráci mezi suverénními státy, které samy určují případné prohlubování spolupráce. Z pohledu teorií fungování evropské integrace vystihuje britský přístup intergovernmentalismus.

Domácí ekonomická situace byla druhým faktorem britské neúčasti v počátcích evropské integrace. Nacionalizace britského průmyslu a prohlášení Labouristické strany o nutnosti zachovat si suverenitu rozhodování o ekonomické obnově země vylučovaly přistoupení k ESUO a jeho nadnárodním institucím. Měnila se ekonomická situace v 60. letech byla jedním z faktorů, který přiměl Británii uvažovat o členství v EHS. Obchod s Commonwealthem neodpovídal britským potřebám, evropský trh nabízel

možnost odbytu a rostoucí evropská ekonomika hrozila zastíněním Británie, pokud se nestane členem. Nicméně i přes částečnou reorientaci na Evropu se Británie nemínila vzdát svých vazeb na USA a Commonwealth, což bylo oficiálním francouzským důvodem pro dvojí veto britského členství.

Ani po vstupu do ES neustaly pochyby o správnosti tohoto rozhodnutí a labouristická vláda uspořádala referendum, které potvrdilo setrvání ve Společenství. Postoj Labouristické strany k evropské integraci zaznamenal po druhé světové válce s výjimkou několika let tendence spíše euroskeptické vrcholící požadavkem na vystoupení z ES v roce 1983. Nicméně okolnosti na domácí politické scéně, změna postoje Labouristické straně blízkých odborů či rozvoj sociální dimenze jednotného trhu přispěly ke změně přístupu k ES, který se vyznačoval důrazem na aktivní zapojení Británie do Společenství. Pozitivní reakcí na sociální dimenzi jednotného trhu se Labouristická strana snažila vymezit vůči konzervativcům, pro kterou byl prioritou jednotný trh. ES mělo sloužit jako platforma pro prosazení témat sociální politiky, ochrany životního prostředí atd. Tím došlo k upuštění od představy, že pouze národní stát je efektivní nástroj k prosazení politických cílů. Nicméně změna orientace nebyla přijata řadou labouristických poslanců a potvrdil se rys typický pro Labouristické strany, že vedení strany je více nakloněno Evropě než řadoví poslanci.

Po nástupu Tonyho Blaira do funkce předsedy Labouristické strany se proces modernizace zrychlil. Blair považoval modernizaci za nutnou pro volební úspěchy strany. Cílem bylo odlišit se od tzv. Old Labour a prezentovat se jako důvěryhodná strana a alternativa k vládnoucím konzervativcům. V ekonomické politice New Labour došlo k upuštění od socialistického plánování a státních zásahů do ekonomiky a v rámci třetí cesty New Labour přijala principy volného trhu. Modernizace ekonomického programu umožnila New Labour oslovit širší masu potencionálních voličů především ze střední třídy. V evropské ekonomické politice se New Labour odklonila od důrazu na sociální aspekt jednotného trhu a preferovala ekonomickou liberalizaci. Výrazem odlišení od konzervativců měla být nová koncepce přístupu k EU,

podle které Velká Británie měla zastávat vůdčí roli v EU. K tomu mělo sloužit aktivní zapojení do evropské integrace a vyhnutí se izolaci.

Před parlamentními volbami v roce 1997 New Labour zmírnila ze strategických důvodů proevropskou rétoriku. Přestože jedním z cílů Tonyho Blaira bylo přijetí eura v Británii, před zmíněnými volbami vyšel v the Sun článek s názvem *Proč mám rád libru*. Přes pozitivní rétoriku k EU označují mnozí autoři evropskou politiku Tonyho Blaira za čistě účelovou a pragmatickou, ve které chyběly evropské ideály. Již samotná podstata přístupu Blaira k EU, který byl založen na konstruktivním zapojení sloužícím britským národním zájmům, to potvrzuje. To vede k závěru, že New Labour navazovala na předchozí konzervativní vlády a že se tak změnil pouze styl ne podstata postoje k EU. Tomu odpovídají i hlavní priority v Blairově evropské politice (liberalizace evropské ekonomiky, reforma zemědělské politiky, rozšíření EU). New Labour také podobně jako předchozí konzervativní vlády nesouhlasila s rozšířením hlasování kvalifikovanou většinou v citlivých otázkách národních zájmů (daně). Na druhé straně labouristická vláda byla ochotna zrušit výjimku v oblasti sociální politiky a připojit se k Sociálnímu protokolu. New Labour se snažila v přístupu k EU odlišit nejen od cílů v evropské politice z počátku modernizačního období. Blairův přístup k EU již nebyl založen na rozvoji evropského sociálního modelu ale na ekonomické koncepci třetí cesty.

Evropská politika prošla během deseti let Blairovy vlády v důsledku řady faktorů proměnou od konstruktivního zapojení k defenzivnějším postojům. Jedním z důvodů byly obavy z postojů euroskeptického tisku a veřejného mínění především po poklesu popularity Blairovy vlády po zapojení britských vojáků do operace v Iráku. Obecně většina britského tisku, přestože podporovala domácí politiku New Labour, v otázce postoje k EU neustoupila ze skeptických pozic a kritizovala jakýkoli náznak rozšíření nadnárodních kompetencí Společenství, který vnímala jako ztrátu národní suverenity. Eminentní zájem New Labour na pozitivním hodnocení vládní politiky v médiích přinesl propracovanou strategii komunikace s tiskem založenou na preferenčním sdělování informací za slib kladného hodnocení kroků vlády.

Tato strategie využívala komerčního prostředí britských médií, kde hlavním předpokladem úspěchu jsou články plné senzací a žhavých novinek. Na jedné straně se tak vládě podařilo usměrnit k Labour v minulosti nepřátelský tisk, na straně druhé to znamenalo zvýšení vlivu např. mediálního magnáta Ruperta Murdocha na vládu. K nedostatkům vlády v oblasti komunikace s veřejností o EU patřila neschopnost přesvědčit veřejné mínění o správnosti evropské politiky a defenzivní rétorika v citlivých otázkách národního zájmu. V průzkumech veřejného mínění se ukázalo, že členství v EU má v Británii trvale velmi nízkou podporu v porovnání s ostatními státy EU a je patrný výrazný rozdíl mezi postoji vlády a veřejnosti.

Na příkladu postoje k britskému členství v EMU ukazují opatrnost v prohlubování evropské integrace. Přestože osobním cílem Tonyho Blaira bylo přijmout v Británii euro, za dobu jeho vlády se to nepodařilo. Oficiální politika vlády v otázce vstupu do EMU byla založena na několika podmínkách, které byly ovlivněny řadou ekonomických a politických faktorů. První z nich bylo splnění pěti ekonomických testů, na jejichž základě ministr financí doporučí vládě přijetí eura, a z nichž pouze jediný (test konvergence ekonomik Velké Británie a eurozóny) je obecně označován za důležitý. Ostatní testy jsou kritizovány pro svou vágnost a subjektivní hodnocení, které de facto dává ministroví financí právo rozhodnout, kdy budou splněny, čímž se dostáváme k politickým faktorům. Přestože výsledky ekonomických testů v roce 2003 připouštěly určité zlepšení oproti roku 1997, členství nebylo doporučeno, protože pozitivní změna nebyla dostatečná. V případě EMU se projevilo rozdělení New Labour na více prointegrační a skeptičtější část. Tomuto stavu odpovídala i strategie vládního obezřetného přístupu, který na jedné straně v principu vyjadřoval podporu členství v EMU, na straně druhé bylo zdůrazňováno, že Británie vstoupí, až bude ekonomická situace příznivá. Vzhledem k tomu, že v praxi nelze s naprostou jistotou určit a zaručit dlouhodobou ekonomickou výhodnost členství v EMU, k tomuto vládnímu argumentu je třeba přistupovat zdrženlivě.

Dalšími podmínkami byly souhlas ve vládě a v parlamentu a vyjádření britských voličů v referendu, ve kterém, jak se ukázalo vzhledem

k průzkumům veřejného mínění, kde byla položena otázka, jak by dotazovaní hlasovali, kdyby se konalo referendum, bude pro vládu obtížné dosáhnout kladného výsledku. Na druhé straně pokud měli dotazovaní odpovědět na otázku, zda by podpořili přijetí eura v lidovém hlasování, kdyby vláda oznámila splnění ekonomických testů, situace vypadala pro vládu pozitivněji. S poklesem popularity bylo pro vládu obtížnější uspět v referendu, které by v případě negativního výsledku ohrozilo nejen pozici Blaira, ale i celé vlády New Labour.

Závěrem lze konstatovat, že hypotéza představená v úvodu práce se potvrdila, protože se Blairově vládě i přes konstruktivní přístup k EU nepodařilo zásadně změnit postoj veřejného mínění k EU a protože i část politické scény včetně některých osobností New Labour zastávala postoje mírného euroskepticismu. Zároveň potvrzení hypotézy poskytlo odpovědi na otázky z úvodu práce. New Labour dokázala pozitivní rétorikou a konstruktivním přístupem zlepšit postavení Británie v EU, nicméně se Tonymu Blairovi nepodařilo dosáhnout vytyčeného cíle vedoucího hráče v EU. Postoj Británie k EU se sice změnil, ale nejednalo se o zásadní změnu. Nejvíce se omezené úspěchy Blairovy evropské politiky projevíly v oblasti přijetí EMU, kde bylo patrné rozdělení New Labour na zastánce a skeptiky a kde byly zároveň přítomny negativní reakce veřejného mínění, na které byla New Labour citlivá, což vysvětluje defenzivní rétoriku a vyčkávací postoj vlády v této oblasti.

Bibliografie

Prameny

Attitudes Towards Europe. Ipsos Mori, <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=1617> (17. 11. 2009)

August 2002 Poll. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/2002_august_guardian_bombing_iraq_I.pdf (11. 11. 2009)

BBC European Elections Poll. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/1999_june_bbc_european_elections.pdf (22. 9. 2009)

Britain's Role in Europe-speech to the European Research Institute 23. 11. 2001. The Official Site of the Prime Minister's Office, <http://www.number10.gov.uk/Page1673> (25. 9. 2009)

Committed to Europe, Reforming Europe. Projev Tonyho Blaira v Gentu 23. 2. 2000. The Official Site of the Prime Minister's Office, <http://www.number10.gov.uk/Page1510> (25. 9. 2009)

Completing the Internal Market. Bílá kniha Komise Evropské radě v Miláně 28.-29. června 1985. Brusel, Komise Evropských společenství 14. června 1985. University of Pittsburgh, Archive of European integration, http://aei.pitt.edu/1113/01/internal_market_wp_COM_85_310.pdf (20. 4. 2009)

CURRIE, David: *The Pros and Cons of EMU.* HM Treasury, <http://www.hm-treasury.gov.uk/d/emupc.pdf> (25. 10. 2009)

EMU Entry And EU Constitution. Ipsos Mori, <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=429> (21. 11. 2009)

Eurobarometer 59, Spring 2003. National Report United Kingdom, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb59/eb59.1_uk.pdf (25. 9. 2009)

Eurobarometer 61, Spring 2004. National Report United Kingdom, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb61/nat_uk.pdf (25. 9. 2009)

Eurobarometer 62, Autumn 2004. Standard Eurobarometer, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb62/eb_62_en.pdf (25. 9. 2009)

Eurobarometer Reports, Standard Eurobarometer Archives, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_arch_en.htm (25. 9. 2009)

Euro Omnibus Questions Final Topline. January 19th 2004. Ipsos Mori, <http://www.ipsos-mori.com/Assets/Docs/Archive/Polls/weber.pdf> (17. 11. 2009)

European Poll – December 1998. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/1998_december_observer_european_poll.pdf (17. 10. 2009)

Executive Summary. Government Policy on EMU and the Five Economic Tests. HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repexecsum.htm (4. 11. 2009)

General Election 2001 - Pre-Campaign Survey. Ipsos Mori, <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=1217> (17. 11. 2009)

G. R. Strauss, Minister of Supply: Speech Delivered on Nationalising the Iron and Steel Industry, November 15, 1948. In: Modern History Sourcebook, <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1948-ironsteel-nationalisation.html> (28. 9. 2009)

ICM Guardian Poll-1994-1997. Latest Polls and Archive, ICM, <http://www.icmresearch.co.uk/media-centre-archive.php> (15. 4. 2009)

ICM Guardian Poll-October 1997, September 1998: Latest Polls and Archive, ICM, <http://www.icmresearch.co.uk/media-centre-archive.php> (15. 9. 2009)

ICM Guardian Poll-October 1997. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/1997_october_guardian_october_poll.pdf (15. 9. 2009)

ICM Guardian Poll-October 1998. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/1998_october_guardian_october_poll.pdf (15. 9. 2009)

ICM Guardian Poll-September 1999. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/1999_september_guardian_september_poll.pdf (15. 9. 2009)

ICM Guardian Poll-January, June, November 2000. Latest Polls and Archive, ICM, <http://www.icmresearch.co.uk/media-centre-archive.php?year=2000> (15. 9. 2009)

ICM Guardian Poll-January 2000 and May 2001. Latest Polls and Archive, ICM, <http://www.icmresearch.co.uk/media-centre-archive.php> (15. 9. 2009)

ICM Rresearch / The Guardian Campaign Poll 3 - May 2001. ICM, http://www.icmresearch.co.uk/pdfs/2001_may_26-28_guardian_campaign_poll.pdf (22. 9. 2009)

Jednotný evropský akt. Euroskop, <http://www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf> (29. 10. 2009)

Labour Party Manifesto 1966: The Time for Decision. An Unofficial Site on the Labour Party, <http://www.labour-party.org.uk/manifestos/1966/1966-labour-manifesto.shtml> (21. 10. 2009)

Labour Party 1983: The Hope for Britain. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/man/lab83.htm#Common> (14. 4. 2009)

Labour Party 1987: Britain will win with Labour. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/man/lab87.htm> (14. 4. 2009)

Labour Party: Manifesto 1992: It's Time to Get Britain Working Again. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/man/lab92.htm#new> (14. 4. 2009)

Labour Party Manifesto 1997: New Labour Because Britain Deserves Better. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.psr.keele.ac.uk/area/ukPman/lab97.htm> (14. 4. 2009)

Let Us Win Through Together: A Declaration of Labour Policy for the Consideration of the Nation. Richard Kimber's Political Science Resources, <http://www.politicsresources.net/area/uk/man/lab50.htm> (16. 11. 2009)

Long-term Sustainability. Convergence Programme for the United Kingdom. Submitted in Line with the Stability and Growth Pact. HM Treasury, <http://www.hm-treasury.gov.uk/d/convergence250105.pdf> (18. 11. 2009)

Manifesto by the National Executive Committee of the British Labour Party (June 1950). European Navigator, <http://www.ena.lu/> (16. 11. 2009)

Mansion House Speech. 26 June 2002. HM Treasury, http://hm-treasury.gov.uk/speech_chex_260602.htm (18. 11. 2009)

Opening Statement by the Foreign Secretary, Jack Straw, in a Debate in the House of Commons, Tuesday 16 September 2003. Foreign and Commonwealth Office, <http://www.fco.gov.uk/en/news/latest-news/?view=News&id=1554404> (9. 11. 2009)

Outline National Changeover Plan. HM Treasury, <http://www.hm-treasury.gov.uk/d/oncop.pdf> (29. 10. 2009)

President Charles de Gaulle: Le Grand "Non": Britain's Proposed Entry Into The Common Market, May 16, 1967. In: Modern History Sourcebook, <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1967-degaulle-non-uk.html> (4. 11. 2009)

Projevy Gordona Browna z let 2001-2007. HM Treasury, <http://hm-treasury.gov.uk/speeches.htm> (18. 11. 2009)

Projev Jacquesa Delorse ke Sdružení odborových svazů (Trade Union Congress) v září 1988 (audio nahrávka). Universiteit Leiden, EU History

1985-1992, <http://www.leidenuniv.nl/letteren/euhistory/index.php3-m=10&c=106.htm> (20. 4. 2009)

Projev Tonyho Blaira na banketu pořádaném primátorem Londýna 10. listopad 1997. The Official Site of the Prime Minister's Office, <http://www.number10.gov.uk/Page1070> (9. 9. 2009)

Second Outline National Changeover Plan. HM Treasury, <http://www.hm-treasury.gov.uk/d/oncop2.pdf> (29. 10. 2009)

Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství. Euroskop, http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf (16. 11. 2009)

Speech Given by the Chancellor of the Exchequer Gordon Brown at the Mansion House, London. HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/speech_chex_220605.htm (18. 11. 2009)

Standard Eurobarometer Reports 1997-2007. Standard Eurobarometer archives, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_arch_en.htm (25. 9. 2009)

Statement by the Chancellor on the Economic and Monetary Union. 27 October 1997. HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/chancellor_statement_on_economic_monetary_union.htm (27. 10. 2009)

THATCHER, Margaret: *Speech to the College of Europe ("The Bruges Speech")*. Margaret Thatcher Foundation, <http://www.margaretthatcher.org/speeches/displaydocument.asp?docid=107332> (16. 11. 2009)

Tony Blair's New Labour Vision-1994. Tony Blair,
<http://keeptonyblairforpm.wordpress.com/1994-first-blair-speech-to-conference-as-party-leader/> (26. 10. 2009)

Treaty on European Union. Eur-lex, <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html#0001000001> (4. 11. 2009)

UK Membership of the Single Currency: An Assessment of the Five Economic Tests. October 1997. HM Treasury,
<http://archive.treasury.gov.uk/pub/html/docs/emumem/single.pdf> (6.10.2009)

UK Membership of the Single Currency: An Assessment of the Five Economic Tests. Chapter 1: Convergence. HM Treasury, http://www.hm-treasury.gov.uk/euro_assess03_repchap1.htm (4. 11. 2009)

Voting Intention in Great Britain: Recent Trends. Ipsos Mori,
<http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=107&view=wide#2002> (21. 11. 2009)

War With Iraq - Trends (2002-2007). Ipsos Mori, <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemID=55&view=wide> (19. 11. 2009)

White Paper on the Treaty Establishing a Constitution for Europe. Foreign and Commonwealth Office,
http://www.fco.gov.uk/resources/en/pdf/pdf15/fco_beu_euct_whitepaper_sept04 (9. 11. 2009)

World War II Winston Churchill Quotes 1. Dostupné z <http://www.youtube.com/watch?v=QehNTmCCQ7s&feature=related> (30. 4. 2009)

Literatura

Anti-Euro Campaign Launched. BBC News, 4. září 2000.
(<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/909043.stm>)

ALLEN, David: *Great Britain and the Future of European Union: Not Quite There Yet.* In: SERFATY, Simon (ed.): *The European Finality Debate and Its National Dimensions.* Washington, D.C., Centre for Strategic and International Studies 2003, s. 77-105.

ALLEN, David: *The United Kingdom: A Europeanized Government in a Non-Europeanized Polity.* In: BULMER, Simon – LEQUESNE, Christian: *The Member States of the European Union.* New York, Oxford University Press 2005, s. 119-141.

ANDERSON, Peter, J.: *A Flag of Convenience? Discourse and Motivations of the London-based Eurosceptic Press.* In: HARMSSEN, Robert – SPIERING, Menno (eds.): *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration.* Amsterdam, Rodopi 2004, s. 151-170.

ASH, Timothy Garton: *Is Britain European?* *International Affairs*, 77, 2001, č. 1, s. 1-13.

ASSINDER, Nick: *UK Politics: Blair "Most Dangerous Man in Britain?"* BBC News, 26. června 1998.
(http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/119095.stm)

BACHE, Ian – GEORGE, Stephen: *Politics in the European Union.* 2. vydání. New York, Oxford University Press 2006.

BAKER, David: *Britain and Europe: More Blood on the Carpet*. Parliamentary Affairs, 55, 2002, č. 2, s. 317-330.

BAKER, David: *Britain and Europe: Treading Water or Slowly Drowning?* Parliamentary Affairs, 56, 2003, č. 2, s. 237-254.

BAKER, David: *Islands of the Mind: New Labour's Defensive Engagement with the European Union*. The Political Quarterly, 76, 2005, č. 1, s. 22-36.

BAKER, David: *The Shotgun Marriage: Managing Eurosceptical Opinion in British Political Parties 1972-2002*. Paper for the panel: Scepticism in European party politics. European Union studies association (EUSA) Eighth Biennial International Conference, Nashville Tennessee 27.-29. března 2003. University of Pittsburgh, Archive of European integration, http://aei.pitt.edu/431/01/Baker_EUSA_'The_Shotgun_Marriage'_Final_Version2.doc (4. 10. 2009)

BAKER, David a kol.: *Euroscepticism in the British Party System. 'A Source of Fascination, Perplexity and Sometimes Frustration'*. In: SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul (eds.): *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism*. New York, Oxford University Press 2008, s. 93-116.

BEVIR, Mark: *New Labour: a Study in Ideology*. British Journal of Politics and International Relations, 2, 2000, č. 3, s. 277-301.

BULMER, Simon: *European Policy: Fresh Start or False Dawn?* In: COATES, David – LAWLER, Peter: *New Labour in Power*. Manchester, Manchester University Press 2000, s. 240-253.

BULMER, Simon: *New Labour and the European Union 1997-2007*. Working Paper, FG1, 2008/05, March 2008. Schiftung Wissenschaft und

Politik, http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?asset_id=4820 (20. 9. 2009)

BULMER, Simon: *New Labour, New European Policy? Blair, Brown and Utilitarian Supranationalism*. Parliamentary Affairs, 61, 2008, č. 4, s. 597-620.

BULMER, Simon – BURCH, Martin: *The Europeanization of UK Government: from Quiet Revolution to Explicit Step-Change?* Public Administration, 83, 2005, č. 4, s. 861-890.

CARTER, Nick: *Whither (or wither) the Euro? Labour and the Single Currency*. Politics, 23, 2003, č. 1, s. 1-9.

COATES, David: *The Character of New Labour*. In: COATES, David – LAWLER, Peter: *New Labour in Power*. Manchester, Manchester University Press 2000. Wake Forest University, <http://users.wfu.edu/coatesd/n1.doc> (23. 10. 2009)

COWELL, Alan: *Blair's Shift in Agenda Puts Euro in Question*. New York Times, 23. dubna 2004.

CRONIN, James, E.: *New Labour's Past: Labour Party and Its Discontents*. Velká Británie, Pearson Education Limited 2004.

DADDOW, Oliver: *Britain and Europe since 1945: Historiographical Perspectives on Integration*. Manchester, Manchester University Press 2004.

DADDOW, Oliver: *Playing Games with History: Tony Blair's European Policy in the Press*. British Journal of Politics and International Relations, 9, 2007, č. 4, s. 582-598.

DONNELLY, Brendan: *The Euro and British Politics*. European Policy Brief 29. září 2005,
<http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/PolicyBrief15.pdf>

DRIVER, Stephen – MARTELL, Luke: *New Labour*. 2. vydání. Cambridge, Polity Press 2006.

DRIVER, Stephen – MARTELL, Luke: *New Labour: Politics after Thatcherism*. Cambridge, Polity Press 1998.

Europe: Waiting for Blair; Charlemagne. The Economist, 367, 2003, č. 8322, s. 49.

ELST, Philip, Vander: *The Principles of British Foreign Policy*. 2. vydání. Londýn, The Bruges Group 2008.

Euroscepticism. Oxford English Dictionary,
<http://dictionary.oed.com/cgi/entry/50295140> (1. 10. 2009)

EVANS, Geoffrey – BUTT, Sarah: *Explaining Change in British Public Opinion on the European Union: Top Down or Bottom Up?* Acta Politica, 42, 2007, č. 2-3, s. 173-190.

FEATHERSTONE, Kevin: *The British Labour Party from Kinnock to Blair: Europeanism and Europeanization*. Paper prepared for the European Community Studies Association's Sixth Biennial Conference: June 2-5 1999, Pittsburgh. University of Pittsburgh, Archive of European integration, http://aei.pitt.edu/2266/01/002348_1.PDF (20. 9. 2009)

FELLA, Stefano: *New Labour, Same Old Britain? The Blair Government and European Reform Treaty*. Parliamentary Affairs, 59, 2006, č. 4, s. 621-637.

FELLA, Stephano: *Robin Cook's, Tony Blair and New Labour's Competing Visions of Europe*. *The Political Quarterly*, 77, 2006, č. 3, s. 388-401.

FOSTER, Anthony: *Euroscepticism in Contemporary British Politics. Opposition to Europe in British Conservative and Labour Parties since 1945*. Londýn, Routledge 2002.

GEORGE, Stephen: *An Awkward Partner. Britain in the European Community*. 3. vydání. New York, Oxford University Press 1998.

GERBET, Pierre: *Budování Evropy*. Praha, Univerzita Karlova 2004.

GIDDENS, Anthony: *New Labour: Tony Blair and after*. *British Politics*, 2, 2007, č. 1, s. 106-110.

GIDDENS, Anthony: *Třetí cesta. Obnova sociální demokracie*. Praha, Mladá fronta 2001.

GIFFORD, Chris: *Political Economy and the Study of Britain and European Integration: A Global-National Perspective*. *British Journal of Politics and International Relations*, 9, 2007, č. 3, s. 461-476.

GIFFORD, Chris: *The Rise of Post-Imperial Populism: The Case of Right-Wing Euroscepticism in Britain*. *European Journal of Political Research*, 45, 2006, č. 5, s. 851-869.

GRANT, Charles: *Can Britain Lead in Europe?* Centre for European Reform, http://www.cer.org.uk/pdf/p092_britain_europe.pdf (20. 10. 2009)

HARMSSEN, Robert – SPIERING, Menno : *Introduction: Euroscepticism and the Evolution of European Political Debate*. In: HARMSSEN, Robert –

SPIERING, Menno (eds.): *Eurocepticism: Party Politics, National Identity and European Integration*. Amsterdam, Rodopi 2004, s. 13-35.

HARMSSEN, Robert – SPIERING, Menno (eds.): *Eurocepticism: Party Politics, National Identity and European Integration*. Amsterdam, Rodopi 2004.

HAY, Colin – SMITH, Nicola, J. – WATSON, Matthew: *Beyond Prospective Accountancy: Reassessing the Case for British Membership of the Single European Currency Comparatively*. British Journal of Politics and International Relations, 8, 2006, č. 1, s. 101-121.

HEATH, Anthony, F. – JOWELL, Roger, M. – CURTICE, John, K.: *The Rise of New Labour: Party Politics and Voter Choices*. Oxford, Oxford University Press 2001.

HONOR, Mahony: *Constitution's „to do“ List Grows Larger*. Euroobserver, 7. 5. 2004. (<http://euobserver.com/?aid=15519&rk=1>)

HOGGHE, Liesbet – MARKS, Gary: *Sources of Eurocepticism*. Acta Politica, 42, 2007, č. 2-3, s. 119-127.

HOWARTH, David: *Explaining British Policy on the Euro*. European Integration Online Papers, 8, 2004, č. 7. (<http://eiop.or.at/eiop/texte/2004-017.htm>)

HOWARTH, David: *The Domestic Politics of British Policy on the Euro*. European Integration, 29, 2007, č. 1, s. 47-68.

JONES, Robert, A.: *The Politics and Economics of the European Union. An Introductory Text*. Cheltenham, Edward Edgar Publishing Limited 1996.

JOHNSON, Christopher: *One Currency, One Country?* The Federal Trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

KASSIM, Hussein: *The United Kingdom and the Future of Europe: Winning the Battle, Losing the War*. Comparative European politics, 2, 2004, č. 3, s. 261-281.

KAVANNAGH, Denis: *The Blair Premiership*. In: SELDON, Anthony (ed.): *Blair's Britain 1997-2007*. New York, Cambridge University Press 2007, s. 3-15.

KLIMEŠ, Lumír: *Slovník cizích slov*. Praha, SPN 2005.

KOPECKÝ, Petr: *An Awkward Newcomer? EU Enlargement and Euroscepticism in the Czech Republic*. In: HARMSEN, Robert – SPIERING, Menno (eds.): *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration*. Amsterdam, Rodopi 2004, s. 225-245.

KRIGER, Joel: *Britain*. In: KESSELMAN, Mark a kol.: *European Politics in Transition*. 2. vydání. Lexington, D.C. Heath 1992, s. 27-127.

KUHN, Raymond: *Media Mmanagement*. In: SELDON, Anthony (ed.): *Blair's Britain 1997-2007*. New York, , Cambridge University Press 2007, s. 123-142.

Lisbon strategy. Europa Glossary, http://europa.eu/scadplus/glossary/lisbon_strategy_en.htm (25. 9. 2009)

Lord HASKINS: *Britain and Europe: Yet Another Moment of Truth*. The Federal Trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

LUDLOW, Peter: *The 1998 UK Presidency: A View from Brussels*. Journal of Common Market Studies, 36, 1998, č. 4, s. 573-583.

LUNN, Jon – MILLER, Vaughne – SMITH, Ben: *British Foreign Policy since 1997*. House of Commons,
<http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2008/rp08-056.pdf> (6. 4. 2009)

LUŇÁK, Petr: *Západ. Spojené státy a Evropa ve studené válce*. Praha, Libri 1997.

MANNIN, Michael: *Britain: in or out of Europe?* In: TIERSKY, Ronald: *Europe Today: National Politics, European Integration and European Security*. 2. vydání. USA, Rowman & Littlefield Publishers 2004, s. 297-344.

MARDELL, Mark: *Blair Leaves Lasting Impact on EU*. BBC news, 11. 5. 2007. (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6615953.stm)

MCILROY, John: *The Enduring Alliance? Trade Unions and the Making of New Labour, 1994-1997*. British Journal of Industrial Relations, 36, 1998, č. 4, s. 537-564.

NATAPOFF, Sam: *A Mmore Perfect Union?* The American Prospect, 15, 2004, č. 9, s. 12-14.

NUGENT, Neil: *The Government and Politics of the European Union*. 3. vydání. Londýn, Macmillan 1994.

POLLACK, Mark, A.: *A Blairite Treaty: Neo-Liberalism and Regulated Capitalism in the Treaty of Amsterdam*. In: NEUNREITHER, Karlheinz – WIENER, Antje (eds.): *European Integration After Amsterdam Institutional*

Dynamics and Prospects for Democracy. Oxford, Oxford University Press 2000, s. 266- 289. (<http://www.oxfordscholarship.com>)

Procesy synchronizace vývoje hospodářského cyklu v EU. Český statistický úřad,
[http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/7800443A45/\\$File/15160406.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/7800443A45/$File/15160406.pdf)
(4. 11. 2009)

ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Úvod do současné politologie*. Praha, Portál 2002.

SMITH, Julie: *A Missed Opportunity? New Labour's European Policy 1997–2005*. *International Affairs*, 81, 2005, č. 4, s. 703-721.

SOERENSEN, Catharina: *Public Euroscepticism: the Diversity of Denmark, France and the United Kingdom*. European Community Studies Association, http://ecsa.dk/web/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=25 (20. 10. 2009)

SOETENDORP, Ben: *Foreign Policy in the European Union*. Velká Británie, Pearson Education Limited 1999.

SPIERING, Menno: *British Euroscepticism*. In: HARMSSEN, Robert – SPIERING, Menno (eds.): *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration*. Amsterdam, Rodopi 2004, s. 127-149.

STEPHENS, Philip: *Britain and Europe: An Unforgettable Past and an Unavoidable Future*. *The Political Quarterly*, 76, 2005, č. 1, s. 12-21.

STEPHENS, Philip: *The Blair Government and Europe*. *The Political Quarterly*, 72, 2001, č. 1, s. 67-75.

STUDLAR, Donley, T.: *The Anglo-American Origins and International Diffusion of the „Third way“*. *Politics&Policy*, 31, 2003, č. 1, s. 26-52.

SUTHERLAND, Peter: *Fog in Westminster, Europe Cut Off*. The Federal Trust, http://www.fedtrust.co.uk/admin/uploads/Essay41_Sutherland.pdf (6. 4. 2009)

SZCZERBIAK, Aleks – TAGGART, Paul: *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. Sussex European Institute, <http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf> (1. 10. 2009)

TAGGART, Paul: *A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party System*. *European Journal of Political Research*, 33, 1998, č. 3, s. 363-388.

TUNKROVÁ, Lucie: *Důvody nečlenství Švédska, Dánska a Spojeného království v hospodářské a měnové unii*. In: LACINA, Lubor a kol.: *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha, C. H. Beck 2007, s. 253-302.

UNWIN, Brian a kol.: *Britain's Future and the Euro. An Economic or Political Question?* The Federal trust, <http://www.fedtrust.co.uk/default.asp?groupid=6> (6. 4. 2009)

USHERWOOD, Simon: *Opposition to the European Union in the UK: The Dilemma of Public Opinion and Party Management*. *Government and Opposition*, 37, 2002, č. 2, s. 211-230.

WALL, Stephen: *A Stranger in Europe: Britain and the EU from Thatcher to Blair*. New York, Oxford University Press 2008.

WALLACE, William: *The Collpase of British Foreign Policy*. International Affairs, 82, 2005, č. 1, s. 53-68.

WESSELS, Bernhard: *Discontent and European Iidentity: Three Types of Euroskepticism*. Acta Politica, 42, 2007, č. 2-3, s. 287-306.

WHEATCROFT, Geoffrey: *The Paradoxical Case of Tony Blair*. The Atlantic Monthly, 277, 1996, č. 6.
(<http://www.theatlantic.com/issues/96jun/blair/blair.htm>)

WHITE, Michael – BLACK, Ian: *Europe's Leaders Clinch Historic Deal*. The Guardian 19. 6. 2004.
(<http://www.guardian.co.uk/politics/2004/jun/19/uk.eu1>)

YOUNG, John W.: *Britain and European Unity 1945-1999*. 2.vydání. Londýn, Macmillan 2000.

Abstrakt

Následující práce se zabývá postojem Velké Británie k EU za vlády Tonyho Blaira. Po teoretické první kapitole se práce zabývá historickým vývojem postoje Velké Británie k evropské integraci v poválečném období a transformací evropské politiky Labouristické strany (New Labour), na které jsou ukázána východiska evropské politiky vládní New Labour. Přestože Tony Blair mnohokrát zdůrazňoval nutnost proevropské politiky a aktivního zapojení do EU, Blairovým kabinetům se nepodařilo zcela naplnit hlavní cíl, aby se Británie stala vedoucím hráčem v Evropě. Práce zdůvodňuje tento neúspěch mírným euroskepticismem veřejného mínění a části politické scény, které omezovaly aktivnější prosazování proevropské orientace a prohloubení integrace. Jako příklad je uvedena vládní politika k EMU, která byla velmi opatrná. Vláda se obávala zejména negativní reakce euroskeptického tisku a ztráty voličské podpory. Dále se projevy i vnitropolitické faktory dané např. nejednotným postojem premiéra a ministra financí v otázce vstupu do EMU.

Klíčová slova: euroskepticismus, Velká Británie, Evropská unie, Tony Blair

Abstract

The main aim of this thesis is to analyze British approach towards the EU under the rule of the Blair Cabinets. Following the first theoretical chapter the thesis introduces the historical development of British stance on the European integration and the transformation of Labour's European policy. This transformation was a key moment for the future approach of the Labour Party (New Labour) to the EU. Although Tony Blair put emphasis on the pro-European policy and active engagement in the EU affairs, the Blair Cabinets were not successful in full delivering of the main goal to make Britain the leading player in the EU. The reason for this failure was that there was a strong presence of soft euroscepticism in British society and in the part of political arena. For instance, the Government policy on EMU could be defined as cautious because of the fear that there would be a negative response of the eurosceptic media and a lost of the public support. Furthermore, the intra-political factors caused for example by the different personal attitudes of the Prime Minister and the Chancellor of the Exchequer toward the issue played a significant role.

Key words: euroskepticisms, Great Britain, European Union, Tony Blair